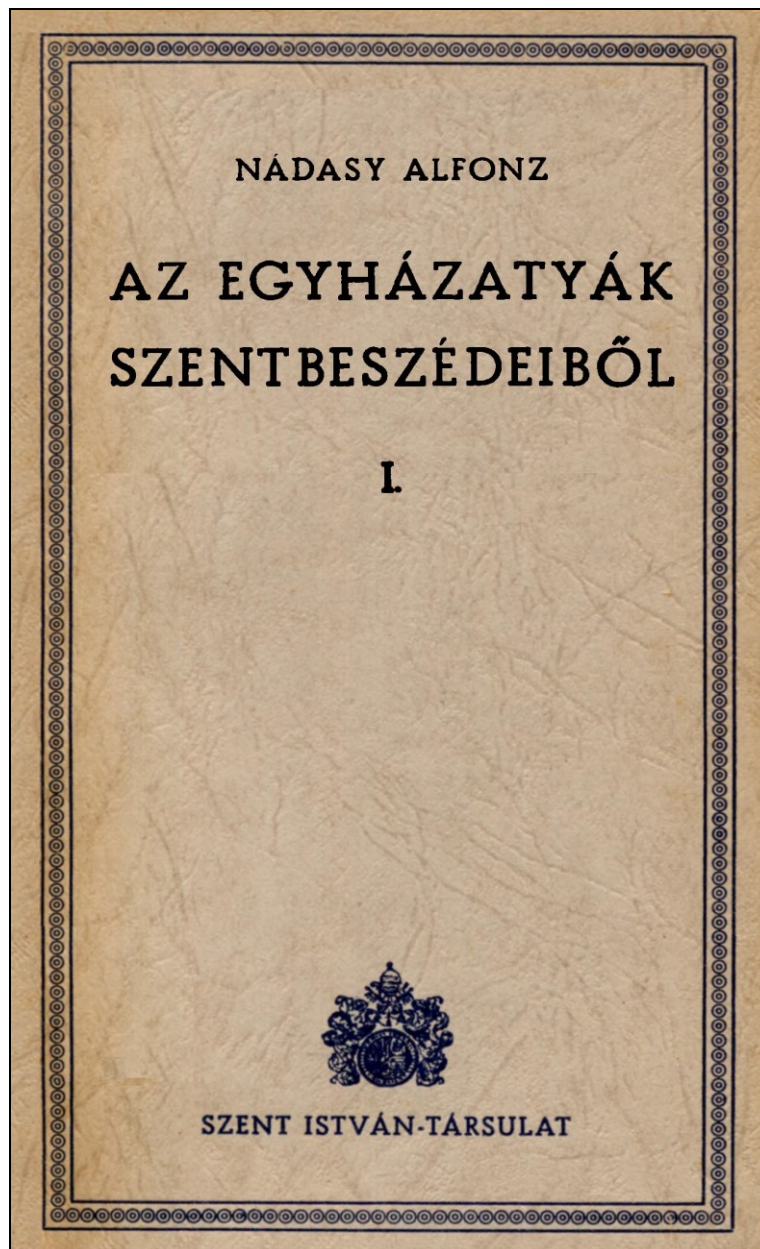

Nádasy Alfonz (ford.)
Az egyházatyák szentbeszédeiből
I. kötet

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Nádasy Alfonz (ford.): Az egyházatyák szentbeszédeiből – I. kötet
Tematikus szentbeszéd a görög egyházatyákból

Szerkesztette: Radó Polikárp

Nihil obstat. Budapestini, die 1. Junii 1942. Dr. Florianus Kühár O.S.B., censor deputatus.
684/1942.

Imprimi permittitur. In S. Monte Pannoniae, die 3. Junii 1942. Chrysostomus Kelemen,
archiabbas.

Nihil obstat. Dr. Michael Marczell, censor dioecesanus. Nr. 4504/1942. Imprimatur Strigonii,
die 11. Junii 1942. Dr. Joannes Drahos, vicarius generalis.

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv a Szent István Társulat kiadásában jelent meg 1944-ben *A Keresztény remekírók* sorozat (szerkesztette Kühár Flóris) 10. köteteként és *Az egyházatyák szentbeszédeiből* című rész I. köteteként.

A szöveget Endre Csaba és P. Bocsa József, Sch. P. vitte számítógépbe. Az eredeti szöveget apró változtatásokkal a mai helyesíráshoz igazítottuk.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Előszó.....	4
1. Aranyszájú Szent János: Eucharisztikus gondolatok.....	5
Milyen lélekkel áldozunk?	5
Legyünk méltók a szentáldozásra	8
Krisztus jelenléte mire ösztönözzön minket?	10
Hogyan járuljunk az Oltáriszentséghez?.....	12
Hódoljunk az Oltáriszentség előtt!.....	13
Tiszta lelkiismerettel áldozunk!	16
2. Alexandriai Szent Cirill: Mária dicsérete	17
3. Damaszkuszi Szent János: Védőbeszéd a szentképek tisztelete érdekében az összes keresztényekhez, Konstantin Kabalinus császár és az eretnekekkel szemben	21
4. Aranyszájú Szent János: Az imádság	24
5. Aranyszájú Szent János: A Szentírás olvasásának haszna.....	26
6. Aranyszájú Szent János: A zsoltárimádság haszna.....	29
7. Aranyszájú Szent János: A templom látogatása	33
a) Miért járjunk templomba?	33
b) Legyünk figyelmesek a templomban!	36
c) Rossz idő ne tartson vissza bennünket!	37
8. Nazianzi Szent Gergely: A szegények iránti szeretet	38
9. Aranyszájú Szent János: A szegénység nem szégyen.....	43
10. Nazianzi Szent Gergely: A békeszeretet.....	45
11. Aranyszájú Szent János: A házasság gondjai.....	48
12. Aranyszájú Szent János: Jób a türelmes szenvedés példaképe	54
13. Aranyszájú Szent János: Nagy csapás idején.....	57
14. Aranyszájú Szent János: Isten célja a szenvedésekkel	62
15. Aranyszájú Szent János: Senki és semmi nem bánthat minket.....	66
16. Aranyszájú Szent János: Viselkedésünk betegség idején	72
17. Aranyszájú Szent János: A bűnbánat	76
18. Aranyszájú Szent János: A kapzsiság ellen	80
19. Aranyszájú Szent János: A gyűlölet ellen.....	82
20. Aranyszájú Szent János: A mértéktelenség ellen.....	86
21. Aranyszájú Szent János: A színház veszedelmei.....	90

Előszó

A Keresztény Remekíróknak ebből a sorozatából nem hiányozhatik az egyházatyák szentbeszédeinek anthológiája. Bár az újabb korban sokszor szkeptikusan gondolkoztak e tárgyról. Elég két elméleti homilétát idéznem. Jungmann, ki nemzedékek homilétikai ízlését nevelte és irányította, nagyon mostohán bánik az egyházatyák homilétikai kincsével. Fölfogása röviden ez: „Die meisten Vorträge, die wir von den Kirchenvätern besitzen, sind ihrer Mehrzahl nach aus ihren Werken das minder Vorzügliche”. (Theorie der geistlichen Beredsamkeit S. 466.) Az újabbak közül Somogyi Antal (Praedica verbum, Budapest 1937) a prédikáció forrásai között nem említi az egyházatyákat. Minden bizonnyal csak azért, mert ez a kiváló kis homilétika egészen gyakorlati irányú: azt pedig jól tudjuk, hogy a papság nagyobb részének, a falusi, sőt legtöbb városi papnak nem áll rendelkezésére egyházatya írása, akár a Migne-féle Patrologia Latina és Graeca-t, akár a Kösel-féle, egyébként is német Bibliothek der Kirchenväter-t, akár a Hurter-féle Opuscula Patrum-ot használnák; – más, még nehezebben hozzáférhető kiadásról nem is beszélve.

Ezen akar segíteni ez a kötet és testvérei. Egyelőre négy lát napvilágot. Az I. (Keresztény Remekírók X. k.) kötet az egyházatyák tematikus beszédeiből közöl huszonegyet. Még pedig csak a görög atyák szónoklati kincséből. Isten segítségével a latin atyák beszédeiből is összeállítok majd ilyen kötetet. A II. és III. (Keresztény Remekírók XI. és XII. k.) kötet Aranyszájú Szent János bibliamagyarázataiból mutat be szemelvényeket. Későbbi tervem más ilyen bibliamagyarázatok, homiliákat is lefordíttatni. A IV., V., VI. (Keresztény Remekírók XIII–XV. k.) kötet a vasárnapi és az ünnepnapokhoz összeválogatott homiliákat tartalmazza.

Alapvető elvem ez volt a homiliák kiválogatásában: lehetőleg minél jobban használhatók legyenek. Minden mást ennek a szempontnak rendelttem alá. Nem vettem be, sőt kerültem olyan beszédeket, melyeket egyébként eléggé ismernek, pl. Aranyszájú Szent Jánosnak Eutropius érdekében mondott beszédét. Nem törődtem azzal, hogy bizonyos aránytalanságok állanak elő: mint pl. mindjárt ebben a kötetben is, hol 21 beszéd közül 17 Aranyszájú Szent Jánosé. Mindenfelé keresve hasznos beszédeket, ezeket legtöbbször minden egyházi szónokok legnagyobbikánál találtam meg. Nem baj! Nem az a célom, hogy a retorika, vagy a homilétika részére mintabeszédeknek a gyűjteményét adjam, hanem az, hogy oly beszédeket mutassak be, amelyek a mai ember részére is fölhasználhatók, annak számára is adnak lelki táplálékot.

Az egyházatyák beszédeinek fölhasználásánál talán jó lesz, ha az első kötet élére állítjuk Sertillanges figyelmeztetését: „Ezek az emberek nem mondtak el mindent, saját koruk szükségleteinek feleltek meg, mi a magunkénak kell, hogy megfeleljünk... Ezért nem lehet munka nélkül fölhasználni őket: és ez mennyire jó!... Műveik a márványtömbhöz hasonlítanak, először ki kell vágnunk a márványt. Vagy helyesebben mondva szobrok ezek, de ilyen alakban nem használhatók föl, és ezért csak azt tanulhatjuk tőlük, hogy mintájukra másokat alkossunk: annál jobb! Milyen jó, hogy nem lehet őket egyszerűen lemásolni, ellenben okulhatunk belőlük, és okulhatunk annyira, mint egyébként sehol másutt! Mert az egyházatyák közelebb vannak a természethez, következőképpen hozzánk is közelebb állanak, mint pl. XIV. Lajos századának szónokai”. (L'orateur chrétien. Juvisy 1930. p. 40.)

Én csak a kötet szerkesztését végeztem: azaz kiválogattam és kijelöltem az egyes beszédeket. A fordítás munkájáért Nádasy Alfonz, Budapest, felelős. A 3. számú beszédet Barát Oros fordította.

Radó Polikárp

1. Aranszájú Szent János: Eucharisztikus gondolatok

Milyen lélekkel áldozunk?¹

Sok pogány, mikor azt hallja, hogy az Ige testté lett, kinevet és kigúnyol bennünket. E miatt az egyszerű emberek közül sokan megzavarodnak és nyugtalanzkodnak. A görögökhöz is, de hozzátok is szólok, kikben zavar támadt, hogy sohse veszítsétek el a fejeteket, ne menjetek esztelen emberek után, ne nyugtalanítson benneteket a hitetlenek kigúnyolása. Hiszen a kisgyermek is gyakran nevetnek, ha komolyan beszélünk vagy számukra különös munkán dolgozunk. De ez a nevetés nem a kigúnyoltak értetlenségét, hanem a gúnyolódók oktalanságát jelenti.

Ugyanezt mondhatjuk a pogányokról is. Hiszen majdnem ostobábbak, mint a gyermekek, mert olyan dolgot gúnyolnak ki, ami szent borzadályt kelt és minden csodával teljes. Amit azonban ők kinevetnek, az tovább ragyog saját szentségében. Gúnyolódásuk semmit se árt hírének. De a saját isteneiket dédelgethetik, mégis torz alakok maradnak. Vajon nem igazi esztelenség-e, ha ők kétes értékű embereiket kőbe, fába, olcsó emlékekbe vésik és istenekként szerepeltetik. De az a meggyőződésük, hogy semmi rosszat sem tesznek. Minket azonban törvény elé akarnak idézni, mert azt valljuk, hogy az Isten élő templomot készített magának a Szentlélek ereje által és így az egész földet sajátjává tette.

És milyen vád ez!

Mert ha lealázó, hogy Isten lakjék emberi testben, mennyivel inkább lealázó az, hogy kőben vagy fában. Annyival, amennyivel értéktelenebb a kő vagy a fa az embernél; hacsak nem gondoljuk, hogy az ember a holt anyagnál értéktelenebb. Mert ők azt tartják, hogy Isten valósága még a macskában és a kutyában is jelen van. (Sőt sok eretnek még ezeknél alacsonyabb rendűben is jelenvalónak hiszi.)

Állíthatom, hogy mi sohasem mondunk ilyent, de nem is hallottunk. Mi csak azt valljuk, hogy Krisztus tiszta, szent, sértetlen, minden bűntől mentes testet vett fel szűzi méhben és megalkotta saját emberi alakját.

Hozzájuk hasonló elvetemültek a manicheusok; ők is azt vallják, hogy Isten valósággal jelen van a kutyákban, majmokban és mindenféle állatban. (Azt állítják, hogy a lélek ebből a jelenlevő isteni valóságból van.) És nem borzadnak és nem szégyellik magukat. Rólunk azt mondják, hogy nem beszélünk Istenről Hozzá méltóan, mert mindezeknek még a gondolatát sem tűrjük meg. Mi csak azt valljuk, ami Hozzá méltó és illő: Hogy ti. eljöveteleivel, születésének e módjával saját művét, a bűnbeesett embert fölmagasztalta.

Szegény testvérem, mit is állítasz te? Azt hangoztatod, hogy a gyilkosok és csalók lelke az Isten lényegébe tartozik és te mersz vád elé állítani bennünket, mert mi ebből semmit se fogadunk el, még a hallását sem tűrjük, sőt azt mondjuk, hogy istentelen az, aki ilyent állít? Valljuk, hogy az Isten szent templomot készített magának és ezzel az égi uralmát kiterjesztette a mi életünkre is.

Hát hogyan lennétek ezerszeresen is méltók a halálra, vádjaitok miatt is, istentelenségtek miatt is, melyet nem szüntök meg tovább terjeszteni. Ha méltatlan az Istenhez, hogy szent, bűn nélküli testben lakjék, sokkal illetlenebb ha nem tiszta, nem szűzi testben, hanem csalóban, sírablóban, kalózban, majomban, kutyában él. Éppen Ő, aki a szentség és feddhetetlenség, aki

---

¹ In diem natalem D. N. Jesu Christi; P.G. 49,360–362

most ott ül az Atyaisten jobbjára felől. Milyen kára vagy milyen gyalázata származhatnék az Istennek ebből a testben lakásból? Nem látjátok azt a Napot, akinek a teste látható, halandó, romlásnak vetett, még ha ezerszer is ájúlóznak a manicheusok és a görögök ennek hallatán. De nemcsak ez, hanem a föld, a tenger, az egész látható világ rendellenességnek (hiábavalóságnak) vetett alá. Hallgasd meg csak Szent Pált, amint ezt kifejti: „Hiszen a teremtett világ alávetett a hiábavalóságnak, nem önként, hanem attól, aki alája vetette a remény nyújtásával” (Róm 8,20). Aztán megmagyarázza, mit jelent ez: „alávettetett a hiábavalóságnak”, amikor így folytatja: „mert a teremtett világ is felszabadul majd a romlottság szolgátságából az Isten fiai dicsőségének szabadságára” (Róm 8,21). Eszerint tehát múlandó a világ és romlandó. Aki romlásnak szolgál, maga is romlandó. A nap – pedig múlandó test – egyformán bocsátja sugarait piszokra, sárra. A piszkos testekkel való együttlétéből saját tisztaságán nem esik folt, hanem újra ragyogó sugarak verődnek vissza. Saját fenségében részesíti a sugárzásba került testeket. A testek piszka és szennye legkevésbé sem ér fel hozzá. Mennyivel inkább nem piszkolódott be az igazság Napja, a testtelen hatalmasságok ura, mikor tiszta testbe költözött. Nemcsak, hogy nem szennyeződött be, hanem azt (ti. a testet) még tisztábbá és szentebbé tette. Mindezeket tehát gondoljuk meg és emlékezzünk az Isteni szóra: „Mert köztük fogok lakni és közöttük jární” (2Kor 6,16). Majd ismét: „Nem tudjátok-e, hogy az Istennek temploma vagytok, és az Isten Lelke lakik bennetek?” (1Kor 3,16) Mondjuk ezt mi is ezeknek és az istenteleneket hallgattassuk el. Örüljön a saját jóakaratumnak és dicsőítsük a testté lett Istent ilyen leereszkedéséért. Adjunk hálát Neki minden erőnkől. Imádjuk méltó tisztelettel és hálaadással. Hozzá méltó hálaadást úgysem végezhetünk mással, csak az üdvösségünkön való munkálkodással és az erényekre való törekvésünkkel.

Ne legyünk tehát hálátlanok jótevőnkkel szemben, sőt mindenünket ajánljuk fel minden erőnkől: hitünket, reményünket, szeretetünket, józanságunkat, könyörületünket, emberszeretetünket. És amire a minap buzdítottalak benneteket, ma is azt teszem és soha nem szűnök meg titeket erre ösztönözni.

Mi is ez?

Ha a felséges és isteni asztalhoz, a szent titokhoz akartok járulni, szent félelemmel és rettegéssel tegyétek, tiszta lelkiismerettel, böjttel és imádsággal, ne nyugtalansággal és gyötrődéssel, ne zaklassátok szeretteiteket. Ez igazán nem lenne okos dolog és nem mindennapi gőg jele lenne. Ezért fenyegeti és félemlíti meg azokat, akik így cselekesznek: Gondold meg, ember, milyen áldozatban akarsz részesülni, milyen asztalhoz akarsz járulni. Véd lelkedbe, hogy por és hamu vagy, mégis Krisztus testét és vérének veszed magadhoz. Ha a király lakomához hív benneteket, illő összeszedettséggel vesztek részt azon és ha elétek teszi az étkeket, szerényen és csendesen költitek el.

Hát mikor az Isten hív a saját asztalához és a saját fiát ajánlja fel neked, miközben az angyalok hatalmasságai állnak körülöttem rettegéssel és remegéssel! A kerubok elfedik arcukat, a szeráfok reszkette kiáltják: Szent, szent, szent az Úr, szent, szent, szent az Úr – akkor te beszélgetsz és zajongsz a szent lakoma előtt? Nem érzed szükségét annak, hogy csenddel teljék meg a lélek ezekben a pillanatokban? Teljes béke és nyugalom lakozzék a szívben, nem zaj, harag és nyugtalanság, mert ez utóbbiak beszennyezik az áldozni kész lelket. Milyen bocsánatra számítsunk, ha nagy bűneink után még az oltárhoz menetel idején sem hagyunk fel esztelen, rossz szokásainkkal? Van-e egyáltalán szükségesebb az oltáron nyugvónál?

Mi hajt bennünket arra, hogy a lélekről is megfeledkezzünk és a test hajlamai után törjünk? Könyörgök hozzátok és kérlek benneteket, ne vonjuk magunkra az Isten haragját!

Sebeinknek üdvözítő orvossága nyugszik itt, el nem fogyó gazdagság, égi királyságunk követe. Ha közelébe megyünk, reszkessünk, adjunk hálát neki, boruljunk elébe, valljuk be bűneinket, sirassuk és gyászoljuk rosszaságunkat, buzgón imádkozzunk. Így lassan megtisztulva, alkalmas lelkiállapotban menjünk Hozzá, a mennyország Királyához.

Ha már magunkhoz vettük a szent, szeplőtelen áldozatot, egészen egyesüljünk vele, süssük le szemünket, tüzesedjék át a lelkünk, hogy ne jussunk kemény ítéletre, sem kárhozatra. Így érjük el a lélek önuralmát, a szeretetet, az erényeket, Istennél a kiengesztelődést, a tartós békét, ezer más jónak feltételét. Legyünk szentté és tegyük azzá a velünk élőket.

Mindig ezt hangoztattam és ezután is így teszek.

Mi hasznos lenne, ha csak úgy találomra idejöttök, de semmi tanulságot nem vontok le ezekből? Mi értelme van, ha mindig csak beszélünk a kegyelemről? Szeretteim, rövid a földi élet: éljük józanul, legyünk készen. Várjunk összeszedett lélekkel, mindenkivel szemben mutassunk igaz buzgóságot, mindenben legyünk lelkiismeretesek. Bármit teszünk: ha Isten igéjét hallgatjuk, imádkozunk vagy más egyebet végzünk, félelem és remegés közt tegyük, hogy könnyelműségünk Isten átkát ne vonja fejünkre. A nyugtalankodás és a haragos lelkület sérti az oltár szent áldozatát. Esztelen dölyfösség lenne, ha másra pazarolt erőnk nélkül járulnánk az Úrhoz. Hallgasd meg, mit mond erről az apostol: „Azt pedig, aki az Isten templomát megrontja, megrontja az Isten” (1Kor 3,17).

Irgalma helyett ne vonjuk magunkra az Isten haragját. Árasszuk feléje minden gondolatunkat, lelki összeszedettségünket, lelkiismeret-nyugalmunkat. Menjünk eléje imádsággal, neki átadott szívvel, hogy így engeszteljük a mi Urunk Jézus Krisztust. Így találjuk meg a nekünk ígért jókat az Ő kegyelmével és szeretetével. Neki is, az Atyának is, vele a Szentléleknek is dicsőség, hatalom, tisztelet most és mindörökkön örökké. Amen.

Legyünk méltók a szentáldozásra²

Mivel tehát az Úr születéséről megemlékeztem és erről elgondolkodtam veletek, azt hiszem, be is fejezhetem beszédemet. Tudom, hogy sokan járultok majd ehhez a szent asztalhoz a mostani ünnepen. (Talán csak megszokásból?) Jó volna – már többször is szoktam emlegetni – ha nemcsak számlálgatnánk az ünnepeket, hanem inkább átélnénk azokat. Bárcsak tisztulnánk meg lelkünkben és így egyesülnénk a szent áldozattal. Mert aki bűnben van és bánata még nincs, ünnepnapon sem méltó arra, hogy e félelmetes szent áldozat részese legyen. De aki megtisztult és gondos bánattal letörölte bűneit, ünnepen is, máskor is méltón járulhat az isteni nagy titokhoz. Méltó arra, hogy az Isten ajándékait élvezhesse.

De azt nem értem, hogyan nem törődnek ezzel sokan, akik ezer bajban nyögnek. Ha azonban látják az ünnep közeledtét, mintha maga a nap vonzaná őket, rohannak a szent titokhoz, melyet ilyen állapotukban még megpillantaniuk sem volna szabad.

A nyilvános bűnösöket mi magunk tartjuk távol. Akiknek lelkiállapotát nem ismerjük, azokat Istenre bízuk: Ő minden léleknek ismeri titkait. Ma szeretnénk minden nyilvános vétket mindenkinél helyrehozni.

Mi is ez a véték?

Az, hogy nem illő tisztelettel mennek az oltárhoz, hanem nyugtalankodással, veszekedéssel, haragtartóan, zajjal. Előtte gyalázkodtak, megszólták felebarátaikat: egész lelkük csupa hánykolódás.

Ezt is sokszor mondtam és nem is hagyom abba. Ugye, láttátok már az olimpiai játékok alatt, mikor a győztes méltóságteljesen végigsétál a főtéren: fején koszorú, kezében pálca. Mindenki megbámulja díszruháját. Milyen rend van, mikor a hírnöke hangos szóval csendet és fegyelmet kér. Ugye, milyen visszás: ahol az ördög üli a diadalát, ott akkor nyugodtság van, ahol pedig Krisztus hív bennünket magához, ott zajongunk. A piacon csend, a templomban zaj? A tengeren szélcsend, a kikötőben pedig hullámszó? Mondd, miért nyugtalankodol? Mi izgat? Sürgős üzletkötés hajt? Általában tudod, hogy éppen arra az órára lenne elfoglaltságod? Vagy arra gondolsz, hogy mindig a földön élsz? Azt hiszed, hogy az emberek között maradsz?

Nem kőszívű az, aki azt hiszi magáról, hogy ilyenkor a földön jár és nem az angyalok karaiban? Közöttük titokzatos szent éneket énekel és velük győzelmi induló zeng az Istennek. Ezért nevez bennünket Krisztus sasoknak a következőképpen: „Ahol a test vagy, oda gyűlnek a sasok is” (Lk 17,37), hogy égbe szálljunk és könnyen szálljunk magasba lelkünk szárnyain. Mi pedig kígyókként földön csúszunk és földet eszünk.

Akarjátok, hogy megmondjam: miért a zaj és a lárma? Mert egyáltalán nem zárjuk be a kapukat, sőt elnézzük, hogy utolsó hálaadás előtt kisiessetek és haza menjete. Ez bizony nagy meggondolatlanság. Mert mit cselekszel? Krisztus itt van köztünk, az angyalok mellette állnak, előttünk az isteni áldozat, a testvérek még részesülnek benne, te pedig ott hagysz mindent és továbbállsz. Ha vendégségbe vagy hivatalos és ha elsőnek is laktál jól, mégsem mersz a barátaid nélkül eljönni, míg ők esznek. Itt pedig Krisztus áldozatának továbbfolytatásakor, mikor még tart a fenséges titok, közepén abbahagysz mindent és eltávozol.

Lehet ezt mentegetni, lehet ezt védeni?

Ha akarjátok, megmondom, kinek a szerepét töltik be azok, akik már a közepén elmennek és az áldozás végén a hálaadó éneket nem éneklük velünk. Nagyon keményen akarok szólni, mégis meg kell mondanom, sok ember lelkiismeretlensége miatt. Mikor Júdás az utolsó vacsorát együtt töltötte el a többivel, azon a végső éjszakán, a többiek még együtt maradtak, ő sietve eltávozott. Őt utánozzák ezek is, mikor az utolsó hálaadó ének előtt kisetnek. Ha Júdás

² De baptismo Christi; P.G. 49,369–372

nem sietett volna ki, nem lett volna áruló. Ha nem hagyta volna el apostoltársait, nem veszett volna el. Ha nem tört volna ki a nyájból, a farkas nem találta volna egyedül és nem falta volna fel. Ha nem szakadt volna el pásztorától, nem lett volna vadállat zsákmánya. Ő a zsidókkal, ezek pedig az Úrral távoznak hálaének közben.

Látjátok, az áldozat utáni végső imádság az utolsó vacsora példájára van. Szeretteim, most pedig fontoljuk meg ezeket, vessük jól emlékezetünkbe és féljünk az ezért járó büntetéstől. Isten testét adja neked, te még szavakat sem adsz cserébe: amiket kaptál, azokért hálát sem adsz. Ha testi táplálékot eszel, utána imádkozol. Ha pedig lelkiekben részesülsz, mely fölülmúlja az egész látható és láthatatlan világot, szánandó ember létedre nem vársz, hogy szavaiddal, tetteiddel hálát adj? Nem méltó az ilyen a legnagyobb büntetésre?

Nem azért mondtam ezeket, hogy helyeseljétek, sem azért, hogy hangosan és zajosan megköszönjétek, hanem hogy alkalomadtán ezekre visszaemlékezzetek és illő fegyelmezettséget tanúsítsatok. A hittitkokat vagy megbeszéljük vagy átéljük. Ahol tehát szent titkot ünnepelek, ott mély csend legyen. Ebben a teljes csendben nagy fegyelmeztségben, illő odafigyeléssel járuljunk a szentáldozáshoz, hogy Istennek még több kegyelmét harmatoztassuk magunkra, hogy lélekben megtisztuljunk, hogy örök javakat nyerjünk. Hogy mindezeket megkaphassuk, legyen dicsőség, hatalom és imádás a mi Urunk Jézus Krisztus kegyelméért, jóságáért, az Atyával és Szentlélekkel együtt most és mindörökkön örökké. Amen.

Krisztus jelenléte mire ösztönözzön minket?³

Az Oltáriszentséget ne lásd kenyérnek és ne ízleld bornak. Nem lesz az a sorsa, mint a testi ételeknek. Ne is gondolj ilyenre! Ha a viaszt tűz közelébe visszük, azért nem veszi el lényegét, és nem bomlik részeire. Ugyanígy gondolkodj az Oltáriszentség vételéről is. Éppen ezért, ha áldozni mentek, ne gondoljátok, hogy ember osztja az Isten testét, hanem mintha szeráfok áldoztatnának tűzfogóval, mint Izaiás próféta látta. Higgyétek, hogy így kapjátok a szent testet. Az Üdvözítő vérének is így élvezzük, mikor az isteni, tiszta kelyhet érintjük ajkunkkal.

Testvéreim, ezért ne hagyjuk el a templomot és ne ott benn beszélgessünk. Meghatva és féltő tisztelettel álljunk, szemlesütve, de szárnyaló lélekkel. Csak belül sírjunk, csak szívünkben ujjongjunk. Nem figyeltétek, hogyan állnak az emberek a földi, a halandó, ideig-óráig élő király előtt: mozdulatlanok, nem beszélnek, nem nyugtalankodnak, nem meregetik szemüket ide-oda, de komolyak, összeszedettek, tisztelettudók.

Emberek, ezektől vegyetek példát!

Kérlek benneteket, úgy álljatok Isten előtt, mint a földi király színe előtt szokás. Mennyivel inkább kell a mennyország urának jelenlétében így cselekednünk. Mindaddig figyelmeztetlek benneteket, míg javulástokat nem látom. Ha bemegyünk a templomba, Istenhez méltóan viselkedjünk. Ne hordjuk lelkünkben a múlt szenvedések emlékét. Vajon nem így imádkozunk magunkban: „És bocsásd meg nekünk a mi vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétetteknek” (Mt 6,12). Félelmetes ez az imádság. Aki ezt imádkozza, majdnem így kiált az Úrhoz: Uram, abbahagytam, Te is bocsásd meg!

Lemondtam róla, Te is felejtse el!

Megnyugodtam, Te se vesd szememre!

Ha feltételt szabok, Te se áraszd irgalmadat!

Ha nem bocsátok meg felebarátomnak, Te se feledd el az én bűneimet!

Ugyanazt a mértéket használd Te is, amellyel én mérek!

Mindenképpen engedelmeskedjünk az Úrnak és ne szóljunk ellene, még ha gondolkodásunkkal és felfogásunkkal látszólag ellentétben is állana. Gondolatainknál, műveltségünkénél legyen nagyobb tekintélye az Úr szavának. A szent titoknál is így tegyünk: Ne csak ez előttünk lévő nézzük, hanem szavait is jegyezzük meg. Mert az ő szavában nincs tévedés. Érzékszervünk azonban könnyen becsapódik. Őbenne sosem csalódunk, érzékeinkben annál többet. – Ha Ő azt mondja: „Ez az én testem” – fogadjuk el, higgyük el és nézzük lelki szemünkkel. Krisztus nem érzékelhetőt adott nekünk: minden észrevehető dologban lelki értelem van. Vegyük a keresztséget. Látható anyaga a víz, de a hatása lelki; születés és újjászületés. Ha test nélküli lennél, szellemiek lennének az ajándékai is. Mivel azonban testben él a lélek, a lelkiek érzékelhető alakban jutnak hozzád.

Milyen sokan mondják most: „Szeretném látni az alakját, sebhelyeit, ruháját, saruját”. Hiszen látod, tapintod, magadhoz veszed. Te a ruháját szeretnéd látni. Ő pedig saját magát adja, nemcsak hogy meglásd, hanem hogy megérintsd, magadhoz vedd, testedben táplálékkod legyen. Senki se lépjen az Úr asztalához lelki éhség nélkül vagy hanyagul, hanem tüzes szívvel, vidám lélekkel és buzgósággal. Ha a zsidók állva étkeztek, saruban és bottal a kezükben, nagy sietség közben, mennyivel inkább kell neked készenlétben lenned. Ők Palesztinába készültek kimenni, ezért éltek utasként. Te pedig az égbe készülsz vándorolni.

Ezért mindig készen kell állnunk. Kemény büntetés vár a méltatlanul áldozókra. Gondolj arra: mennyire botránkozol az árulón és elítéled a keresztfeszítőket. Vigyázz, hogy vádolója ne legyél Krisztus testének és vérének. Azok megölték a mindennél szentebb testet, te bűnös

³ De poenitentia; P.G. 49,345 k.

lélekkel fogadod magadba. Pedig mennyi jót kaptál tőle. Nem elégedett meg azzal, hogy emberré lett, megkínózták, megölték, hanem még egyesül is velünk. Nemcsak hitben, de valóságban is előkészíti a testünket. Mennyivel tisztábbnak kellene lennünk, mikor ezt a Szent áldozatot magunkhoz vesszük.

Napnál ragyogóbb legyen a kéz, mely megszegei e kenyeret!

Teljék meg a száj a Szentlélek tüzeivel!

És a nyelv, ha ízleli az imádandó vért!

Gondold meg, milyen kitüntetésben van részed. Milyen lakomát élvezel.

Az angyalok rettegéssel néznek feléje. Nem mernek rémület nélkül visszatekinteni rá, mert olyan villámfényes a sugárzása. Nekünk pedig táplálékunk és egészen a mienk. Krisztus teste és vére lettünk: „Ki tudná megmondani az Úr nagy tetteit? Ki tudná elbeszélni minden dicső művét?” (Zsolt 105,2) Melyik pásztor táplálja saját testével a nyáját? De miért emlegetek pásztort?

Sok anya szülés után szoptató dajkát fogad gyermekének. Az Úr nem bízza másra a gyermekeit, hanem saját vérével táplálja. Minden módon magához fűz bennünket.

Figyeld meg: a mi testi adottságaink szerint született. Erre azt válaszolod: Ez nem mindnyájunkra vonatkozik. Dehogynem. Ha az emberi természetet vette fel, minden emberre vonatkozik. Ez világos. Ha mindenkire áll, minden egyes emberre külön is.

Miért nem kapja mindenki ugyanazt a hasznot? – vitatkozol velem.

Ez nem rá vonatkozik, hanem a keményszívűekre. Hiszen Krisztus a megtestesülést mindenkéért vállalta. Az Oltáriszentségben mindenkivel külön egyesül. Gyermekeit saját maga táplálja és nem bízza másra. Ezzel is bizonyítja, hogy a te testedet vette fel. Ne lelkiismeretlenkedjünk ekkora szeretettel és megbecsüléssel.

Láttátok már, a csecsemők milyen mohón kapkodnak anyjuk melléhez? Milyen vágyal tapadnak hozzá szájukkal? Ugyanilyen kívánsággal járuljunk az oltárhoz és a lelki italunk emlőjéhez. Sokkal inkább vonzzon bennünket a Szentlélek kegyelme, mint a csecsszopót az anyamell. Egyetlen bánatunk legyen, ha nem részesülünk ebben a táplálékban.

Emberi hatalomnak nincs köze az Oltáriszentséghez. Az működik benne, aki az utolsó vacsorán megalapította. Nekünk szolgálai szerep jutott; Ő teszi szentté, Ő változtatja át. Senki se álljon ide Júdásként, senki se legyen kapzsi.

Ha nem vagy Krisztus tanítványa, távozz innen!

Ez az oltár nem fogadja be az ilyeneket. Azt mondja az Úr: „Nálad tartom a húsvéti vacsorát tanítványaimmal együtt” (Mt 26,19). Ezen az asztalon is ugyanaz fekszik, mint az utolsó vacsorán. Talán ott Krisztus, itt pedig ember a szerző? Nem! Mindkét esetben maga az Úr! Ez ugyanaz a vacsoraterem, mint ott, ahonnan az Olajfák hegyére vonultak ki. Mi is menjünk a szegények csapatához. Ez a mi Olajfa-hegyünk. Olajfa a templomban található szegény-tömeg. Olajuk nekünk nagyon hasznos lesz. Az öt okos szűznek volt olaja. Milyen dicsőségükre vált! A többinek nem volt, el is pusztult. Olajjal a kezünkben jöjjünk ide, hogy égő lámpával fogadhassuk a vőlegényt. Ezzel a kezünkben távozzunk innen!

Szív nélkül ne gyere ide! Ha durva és irgalmatlan vagy, ha piszkos a lelked, maradj távol az oltártól!

Hogyan járuljunk az Oltáriszentséghez?⁴

Eddig az Oltáriszentségről beszéltem. Most szeretnék egy keveset hozzátok szólani, mikor áldozni mentek. Csak néhány szót, de ennek nagy ereje és haszna legyen. Nem én szólok, hanem a Szentlélek az én szavaimmal.

Vajon mit?

Sokan esztendőnként egyszer áldoznak, mások kétszer, sokan többször. Mindenkihez szól a szavam. Nemcsak az itt hallgatókhoz, hanem akik magányukban ülnek. Ezek egyszer egy esztendőben jönnek. Sokat mondok, ha kétszer.

Kit fogadunk szívesen? Talán aki egyszer jön? Vagy aki többször? aki kevésszer? Nem a számbeli különbség fontos. Akkor vagy kedves, ha ragyogó lelkiismerettel, tiszta szívvel, feddhetetlen étellel jössz ide.

Ilyen vagy? Áldozz gyakran!

Nem ilyen a lelked? Egyszer se járulj ide!

Miért?

Saját magad mondod ki önmagad vádját, ítéletét, kárhozatát, büntetését. Ne csodálkozz ezen. Az étel is táplálja a testet. Ha azonban étvágytalan ember eszi meg, kárára és pusztulására van, mert betegséget kelt benne. Így vagyunk ezzel a félelmetes titokkal. Szent áldozatban, királyi lakomában van részed, és mégis ismételten beszennyezed a szádat. Kenettel erősítet magadat, mégis rossz szaggal vagy teli. Mondd, kérlek, ha egy esztendő után jössz áldozni, elég lenne akár negyven nap ilyen hosszú idő bűneinek megtisztítására? Mégis egy hét elteltével tovább mész az előbbieket szerint.

Mondd, ha negyvennapos betegségből felgyógyulsz, újra eszel a bajt okozó ételből? Nem inkább leverő hatását hevered ki? Nyilvánvaló! Ha természetes dolgok átalakulhatnak, mennyivel inkább a szabad választásunkhoz tartozók.

Mire gondolok?

A természet ajándéka, hogy látunk; A természet akarja jó szemünket; valami betegség miatt megromolhatik a szemünk. Ha tehát a természet ajándéka megváltozik, mennyivel inkább a tőlünk választott tulajdonunk. Negyven napot szántál a lélek egészségére vagy még annyit se. És azt várod, hogy Isten irgalmas legyen? Tréfálsz barátom.

A mondottakkal nem akarlak elriasztani az évi egyetlen áldozástól, hanem azt szeretném, hogy buzduljatok gyakrabbra. Ezért mondja a pap, mikor hangos szóval hívja a szenteket (ezekkel a szavakkal vizsgál meg mindenkit): Senki se lépjen ide előkészület nélkül!

A nyájban is, bár sok az egészséges bárány, ha sok beteg is van, ezeket el kell különíteni amazoktól. Az Egyházban vannak egészségesek, de vannak betegek is. Ezzel a szigorú felszólítással eljut a pap mindegyikhez és a betegeket kizárja, a szenteket pedig hívja és vonzza. Az pedig lehetetlen, hogy az ember ne ismerje legbelsőbbjét: „Mert ki tudja az emberek közül az ember dolgait, ha nem az ember lelke, mely őbenne van?” (1Kor 2,11) Ezt a gondolatot azért mondja akkor a pap, mikor befejezte az átváltoztatást, hogy senki se jöjjön az áldozáshoz minden előkészület nélkül, ötletszerűen. A nyájban is (semmi akadály, hogy ugyanazt a példát használjuk) a beteget aklában elzárjuk és sötétben tartjuk. Más táplálékot adunk neki. Nem engedjük a szabad levegőre, nem legeltetünk vele friss fűvet. Nem vezetjük az üde forráshoz.

Ez a gondolat is ilyen megszorítást jelent. Nem mondhatod: Nem tudtam, nem gondoltam, hogy veszélyes lesz követni. Szent Pál maga bizonyítja ezt.

Nem olvastam – vágod vissza.

Ez nem védekezés, hanem vád. Naponta jössz templomba és ezt nem tudod?

⁴ In Mt. hom. 82; P.G. 58,743 k.

Hódoljunk az Oltáriszentség előtt!⁵

Szeretném tudni, hol élnek, akik megvetik az Oltáriszentséget és ezt a szent asztalt elhanyagolják. Azt hiszem, jól gondolom: vagy lehetetleneket és nevetségeseket beszélnek vagy életük ügyes-bajos dolgaiba merülnek. Egyik mód sem érdemel elnézést. Mindegyik megrovást követel.

Az elsöre ne pazaroljunk szavakat és ne is bizonyítsuk.

Nyilvánvaló, hogy azok sem érdemelnek megértést, akik családi ügyeiket hozzák fel ürügyül. Halaszthatatlanul sükségre hivatkoznak, ezért nem tudják a szellemieket többre becsülni a földi gondjaiknál. Láttál már olyan szolgát, aki saját ügyeivel törődhetik, mielőtt teljesítené Ura parancsait? Itt a földön, ahol az úr szó csak névbeli megkülönböztetés, uraink iránt igen nagy tiszteletet és hódolatot tanúsítunk. Az igazi Úrnak, aki nemcsak nekünk, hanem a szellemi hatalmának is ura, még annyi tiszteletet sem adunk, mint szolgatársunknak. Csak tudnám elétek vetíteni, hogy saját szemetekkel lássátok ezeknek a lelkét: Milyen csúnya, száraz, alacsony, lesüllyedt és elvetemült.

Testünk szennyes, piszkos, ha nem fürdünk. Lelkünk is tele van a bűn foltjával, ha nem élvezzük a lelki tanítást. Bárcsak tudnám megnyitni azoknak a szívét, akik az Oltáriszentségtől távol maradnak.

Bárcsak hatással lennétek a lelkiismeretükre. Akkor jól megtudnátok, hogy mennyi seb fedi őket, mennyi tövis van bennük.

A föld elgazosodik és bojtortjánt terem, ha a földműves parlagon hagyja. A lélek is tövises lesz és sulyommal teli, ha nem gondozzuk a Szentlélek tanításával. Mi naponta részesülünk a próféták és apostolok tanításaiban, állandóan szívesen énekeljük a Szentírás himnuszait, mégis nehezen fékezzük vágyainkat, zabolázzuk haragunkat, alig győzzük le az irigység gennyesedését, nehezen oltjuk ki a szenvedély lángját, alig leszünk úrrá vad szenvedélyeinken. Milyen reményük lehet azoknak, akik sosem élnek ezzel az orvossággal, sose hallgatnak isteni tanítást!

Ha kijössz a kikötőből, könnyen eltévedsz, ha nem maradsz világosságban, bármibe beleeshetsz. Ha valaki beleesik az Istenről megféledekezés gondolatába, állandóan izgalommal, gondokkal, fájdalommal lesz tele. Ha velünk és közöttünk van az Isten, minden gond eltávozik tőlünk. Ha pedig elmegy mellőlünk és nem tudjuk közelünkben, megzavarodik a lelkünk, fáj a szívünk. A sértegetőink gúnyolódnak úgy, hogy még a gyengébb lelkek is vágyódnak gyorsabban visszatérni oda, ahonnan eltávolodtak: „Megfenyít téged gonoszságod, és megkorhol elpártolásod. Tudd meg és lásd: mily rossz a keserves dolog, hogy elhagytad az Urat, a te Istenedet, és hogy nincs benned az én félelmem.” (Jer 2,19)

Még az eltávozás is hozzátartozik az isteni gondviseléshez.

Mikor gondviseléséről és gondoskodásáról megféledekezünk, egy kicsit eltávolodik és elvonul, hogy jobban lássuk könnyelműségünket. Így a kislelkűek is buzgóbbak lesznek. Azt hiszem, néhányan tegnap elszöktek a gonosz színházba. De ma újra itt vannak. Szeretném, ha jól megértenétek: ma nem azért zárom ki őket a szent ajtó elé, hogy végleg kinn rekedjenek, hanem hogy javulás után újra visszajöjjenek.

Az édesapa is kizárja hibázó gyermekét; eltiltja asztalától. Nem akarja, hogy végig kinn maradjon, hanem ezzel a figyelmeztetéssel javítja, hogy megfelelő tiszteletadással visszatérjen az atyai házba.

---

⁵ Hom. 17. in cp. ad Hebraeos; P.G. 63,131 k.

Így tesznek a pásztorok is. A beteg birkákat elzárják az egészségesektől. Ha aztán kiheverték a betegséget, bátran visszaeresztik a többihez. Különben az egész nyáját megfertőznék mételyükkel.

Szeretném, ha ezek a hívők is így tekintenék e cselekedetemet. Szemre nem tudom őket elkülöníteni, de szavamat mégis hozzájuk intézem. Ha lelkiismeretükre hatok, könnyen engednek maguktól is. Megértik, hogy az maradhat benn, aki beszédem alatt figyelemmel hallgat. Ha valaki romlott élet után jön ide az oltárhoz, csak testileg van itt. A lelke jobban kívül áll, mint azé, aki valóban kirekedt és nem részesülhet a szentségekben. Ez utóbbiak az Isten törvényei szerint vannak kizárva és várakoznak kinn. Megvan a jogos reményük, hogy vétkeik levezéklése után az Egyház, mely kizárta őket, végül vissza is veheti, ha lelkiismeretük megtisztul. Akik önmagukat beszennyezték, parancsot kaptak, hogy csak akkor léphetnek be újra, ha megtisztultak vétkeik szennyétől. Ha közben fegyelmetlenül viselkednek, büntetésük még súlyosabb lesz.

Nem annyira a bűnük súlyos, mint inkább utána oktalan viselkedésük.

Sokan egyszer áldoznak évente, mások kétszer, sokan pedig gyakran. Melyiket helyeseljük? Egyiket sem. Kizárólag azt, aki ragyogó lelkiismerettel, tiszta szívvel, fedhetetlen étellel jön ide. Ha te nem ilyen vagy, egyszer se gyere. Vádolják és elítélik magukat.

Ha rossz a gyomrod, válogasd meg ételeidet. Olyan beteg a lelked, mégis egyesülni mersz a szent titokkal? Milyen irgalmat remélsz? Maga az apostol felel erre: „Aki tehát méltatlanul eszi ezt a kenyeret, vagy issza az Úr kelyhét, vétkezik az Úr teste és vére ellen” (1Kor 11,27). Igen, ugyanazt a büntetést adja az ilyennek, mint a keresztrefeszítőknek. A hóhérok is felelősek a vérért. Ugyanígy a méltatlanul áldozók is.

Ha valaki szétszakítja a király palástját vagy besározza azt, ugyanazt követi el, mintha a királyt gyalázná. Ugyanígy: az Úr árulója, vagyis a méltatlanul áldozó úgy sérti meg, mint aki a palástot gyalázta. A zsidók keresztrefeszítették, de a tisztátalan lélekkel áldozó is kínozza az Urat. Két különböző bűn, ugyanabból a megvetésből fakad. Az egyik sokra illik, a másik sokat hozott zavarba. Megkínozta a hallgatók lelkiismeretét, sőt az enyimet még előbb. Mindkettőből egyforma a tanulság, de egyenlők a sebek is. Egyenlő orvosságot is ajánlok. Gondoljunk az Isten irgalmas jóságára. Ebben ugyanaz a törvény áll a hallgatóra, mint a beszélőre. Ugyanabban a természetben leszünk eggyé. De ugyanaz vár ránk, ha megszegjük.

Mire gondoljunk?

Mértékkel ítéljük el. Bocsássunk meg a bűnösöknek. Gondoljunk saját gyengeségünkre. Ne legyen elviselhetetlen a figyelmeztetésünk. Ha valamelyiket erkölcstelenkedni láttad, és utána áldozni megy, szólj az egyik diakónusnak: Ez méltatlan az áldozásra. Ne engedd a szentséghez ezt az embert.

Az olyan arra sem méltó, hogy hirdesse az Úr nagy tetteit. Mi lesz vele, ha méltatlan áldozásával még növeli büntetését. Nemcsak vele, de veled is, mert védelmezed. Nem azt mondja a Szentírás: Házasságtörésben élsz, hanem ha „Házasságtörőssel közösséget tartasz” (Zsolt 49,18). Bizony nagy gonoszság másnak a bűneit leplezni. Azt mondja az Úr, hogy közös büntetést kapsz a bűnössel. És méltán! A gonosz bármit kimond, mégha megbocsátatlan is. Neked nem szabad követned. Nincs benned ugyanaz a rút szenvedély, hát miért akarsz a gonosszal együtt lenni és vele közösködni? Ne feledd erre azt az érzéketlenségre valló mondatot:

Mi közöm hozzá!

Magammal törődöm!

Akkor törödsz legjobban a magadéval, ha azt felebarátod hasznában keresed. Ahogyan Pál mondja: „Senki se keresse a magáét, hanem ami a másé” (1Kor 10,24). Így találja meg a sajátját is. Ha a bűnös látja, hogy körülötte mindenki elfordul tőle, érzi, hogy nagy és súlyos bűnt követett el. Ha azonban azt tapasztalja, hogy nem érzékeltetik vele, nem neheztelnek rá,

sőt szelíden bánnak vele és felkarolják, még lelkiismeretének ítélete is megromlik, mert lealacsonyodott véleményét sokan sajátjukkal támogatják.

Sokan nem figyelmeztetnek az előbb említett módon, de mikor az áldoztató asztaltól eljöttek, méltatlankodnak és neheztelnek. Nem engedsz az Úr asztalához, hanem elriasztasz a közösségtől. Ezért kellett ezeket megmondanom, hogy megértsétek: nem eltiltani, hanem odavezetni akarok. Nem elriasztok, nem eltiltok, hanem ideédesgetek feddéssel.

A büntetés félelme, miként a tűz a viaszba, úgy kap bele a bűnös lelkiismeretbe. Állandóan bennünk él, emészt minket, megolvasztja konokságunkat. Megtisztítja és fogékonyra teszi a lelket. Nagyobb megnyugvást kelt.

Az orvos keserű orvosságot ad az étvágytalannak. Ezzel megtisztítja a beteg belső szerveket. Visszaadja az elvesztett étvágyat, sőt még nagyobb vágyat kelt benne a megszokott ételek után. Így vagyunk a keserű szavakkal is. Megtisztítják a lelkiismeret bűnös gondolatait, megkönnyítik a vétkező súlyos terhét. Szabad lélegzethez juttatják a lelkiismeret. Így nagyobb vágyal kívánjuk az Úr testét. Méltán mondja Szent Pál: „Engedelmeskedjete elöljáróitoknak és hódoljatok nekik, mert ők öröködek, mint akik számot fognak adni lelketekért, hogy ezt örömmel tegyék és ne sóhajtva, mert ez nem szolgálna javatokra” (Zsid 13,17). Te a sajátoddal törődsz. Ha az rendben van, nincs aggodalmad másokért. Ellenben a pap, mégha saját lelke teljesen rendben is van, pokolra kerül gonoszságával, ha nem törődik lelkiismerettel véled.

Sokszor nem a saját, hanem mások bűne miatt kárhozik el.

Kissé keményebben szoltam a méltatlanul áldozókról. Illik, hogy hozzátok is forduljak utolsó mondataimban. Kérlek benneteket, hogy nagy buzgalommal segítsetek e szent ajándék szétosztásában. Igen nagy a felelősségetek. Ha tudjátok valakiről, hogy bűnös és mégis ide engeditek, a ti kezeteken lesz azoknak a vére.

Ha a hadsereg parancsnok vagy a városi főelöljáró jönne ide méltatlanul, vagy bárki akár drága ékszerekben, ne engedjétek áldozni. Neked itt nagyobb hatalmad van. Ne haragítsd meg az Urat azzal, hogy nem tisztítod meg lakását. Étel helyett ne adj kardot. Ha bűneiben jön ide valaki, hogy áldozzék, félelem nélkül akadályozd meg.

Az Istentől félj, ne az embertől.

Ha embertől félsz, az kinevet. Így könnyen megharagíthatod az Istent. Ha istenfélő vagy, tisztelnék az emberek is, megbecsül az Úr is. – Ha egyedül nem mered megtenni, küldd hozzám. Majd én megakadályozom. Inkább szenvedek lelkemben, minthogy méltatlannak adjam az Úr vérét. Inkább kiosztom saját véretem, mintsem jogtalant részesítsék ez imádandó szentségben.

Jobb elveszteni az életet Isten miatt, mint az Istent az élet miatt. Az Úrnak legyen dicsőség, hatalom most és mindörökkön örökké. Amen.

Tiszta lelkiismerettel áldozzunk!⁶

Észrevehettek, hogy néha nemcsak a kitűzött tételemet tárgyalom. Páltól tanultam ezt (egyik alkalommal említettem is). Nemcsak arról beszélt, amelyet elhatározott, hanem a vele összefüggőről is. Nagy buzgalommal fejteget mindent, különösen a fontos és sürgető gondolatokat. Mikor a házasokról volt szó, előkerültek a szolgák is, róluk is buzgón, nemesen, hosszan beszélt.

Az eucharisztikus gondolatnál is így tett. Egyszer szükség volt rá, hogy megemlékezzék az Oltáriszentségről. János látta végigvezetni gondolatait. De nem ötletszerűen. Nagy óvatossággal beszélt és bebizonyította, hogy minden jónak a kútfeje az Eucharisztia. Tiszta lelkiismerettel vegyük tehát magunkhoz. Nem elégedett meg az addig mondottakkal, még a következőt is hozzátette: „Tehát vizsgálja meg magát az ember” (1Kor 11,28). Majd a második levélben hozzáteszi: Ti magatokat vizsgáljátok, magatokat próbáljátok. Nem úgy, mint mi teszünk most, mert inkább az alkalom miatt buzdulunk, mint meggyőződésből. Nem jól készülünk: nem tisztultunk meg a bűnöktől és nem azon vagyunk, hogy bűnbánó lélekkel áldozzunk. Csak azt nézzük, hogy ünnep van és a többiek is áldoznak.

Pál nem így kívánja. Az áldozásnak, az egyesülésnek egyetlen megfelelő módját említi: a tiszta lelkiismeretet. A lázas és belső bajban szenvedő nem ehetik kedve szerint, hogy el ne pusztuljon. Mennyivel inkább nem áldozhatunk gonosz vágyakozás közben, hiszen ez a betegségnél is rosszabb. Ha ezt a kifejezést használom, értem ezt testiségre, pénzsóvárságra, haragra, rossz sorsát nem feledőre egyaránt. Egyszóval: a rendetlen vágyakra gondolok. Ha áldozni jössz, mindezeket vedd le és úgy vedd magadhoz a szent áldozatot. De ne gyere ide könnyelműen és lelki bajjuktól gyötörtén, csak az ünnep kedvéért. De ha vágyódik a lelked és előkészültél, ne legyen akadály a hétköznap. Ünnep már az, ha jócselekedetet végzünk, jámbor a lelkünk, életünket Isten szerint irányítjuk. Ha így vagy, mindig ünnepeket ülhetsz és mindig áldozhatsz. Ezért mondja: Tehát vizsgálja meg magát az ember és úgy járuljon e Szentséghez.

Nem arra buzdít, hogy egymást vizsgáljuk meg, hanem önmagunkat. Zárt tárgyalást végezhetsz magadban. Tanuk nélkül bizonyíthat: „Mert aki méltatlanul eszik és iszik, ítéletet eszik és iszik magának, mivel nem különbözteti meg az Úr testét” (1Kor 11,29).

Ítéletünk lesz ennyi jónak oka, ez az étellel teli asztal? Nem saját természete, hanem az áldozó lelkülete miatt. A jelenléte igen nagy és kimondhatatlan jót hoz számunkra. De ha nem vesszük magunkhoz, ítéletünkre lehet. A szent hittitok nagyobb büntetés oka lesz; ha méltatlanul részesülünk benne.

Miért lesz vádolónk? Mivel nem különböztetjük meg az Úr testét. Nem vizsgáljuk, nem gondolkodunk róla, ahogyan kell. Nem éljük át az itt jelenlévő nagyságát, és ajándéka gazdagságát. Ha lelkiismeretesen átgondolod, ki nyugszik az oltáron, kinek adja magát, akkor egyetlen szóra sincs szükséged. Elég arra, hogy észre térj, hacsak nem vagy egészen elvetemült: „Ezért van köztetek sok beteg és erőtlen, és alusznak sokan” (1Kor 11,30). Nem idegen példákat említ, mint a bálványimádás leírásánál tette. Nem is régi történeteit mondja el vagy fogságában kapott szenvedéseit. Korinthusból veszi a példát. Ezzel még keményebb lesz a beszéde.

Sokan zavartan beszélgettek, vajon honnan van a hirtelen halál, a nagy betegség. Feleletül bizonyítja, hogy mindezeket az emberek bűne okozza.

⁶ Ecloga de non contemnenda ecclesia Dei; P.G. 63,627–632

2. Alexandriai Szent Cirill: Mária dicsérete⁷

Világos, könnyű és kegyelemmel teljes a beszédem, mert a Szentatyáknak is előkelő a gyülekezete. Nagyon bánkódom Nestorius istentelen káromlásai miatt, azért kísérletezem itt a hangos, szép, angyali és mennyei hallgatóságnál. Ti vagytok az istenfélők tanítói, a hit oszlopai és betetőzői. Ti rendíthetetlen oszlopok, örvendetes kikötők. Hűségesen és lelkiismeretesen gondukat viselitek. Ti okos építők. Ti mennyei hajósok, angyalhoz hasonlóan éltek itt a földön. A prófétákkal együtt éltek. Kormányzótársai vagytok az apostoloknak és előjárói az Egyháznak.

Megtoroljátok az aljas káromlást. Megvédték bölcsen az én szegénységemet. A főpapság szép, Istenre emlékeztető hatalmát birtokoljátok. Gyöngyöző mézforrások, akik az isteni gondviselés szavait csurgatjátok. Fáradhatatlanul bejárjátok a világ négy táját. Sem a hőség, sem a hullámzó tenger, sem a vadul rohanó folyók, vagy a romboló viharok sem tudták megakadályozni, hogy örömmel jöjjetek ide. Minden nehézséget legyőzött vágyatok és az Úr félelme. Kezetekbe vett kereszttel bölcsen megvédték Istenanyánkat, Máriát.

Erősítsen meg imádságtok. Köszöntöm ezt a várost és így kezdek bele Istenanyánk magasztalásába.

Üdvözöllek Efezus város. Most még jobban tengermenti lettél, mert földi kikötők helyett angyali, égi kikötők vesznek körül.

Üdvözöllek, ázsiai területeink gyöngye. Drágakőnél értékesebb templomokkal vagy teli. Most meg sok szent atyának és pátriárkának lábanyoma szentel meg. Igazán áldottak még a kapuid, utcáid és kikötőid is, ahol a szent atyák tartózkodnak. Ahol sok pásztor egybegyűl, ott sok mindenben érezhető a megszentelődés. Ezek az istenfélő, hűséges emberek, akik az angyalokhoz hasonlítanak, kiűznek innen minden sátáni erőt, pogány bálványimádást.

Megszégyenül általában az egész ragályos herezis. Az igazi hitűségnek pedig nagy öröme lesz.

Üdvözöllek nagyon Szent János apostol és evangélista, szüzek dísze, szemérem tanítómestere, az ördög incselkedéseinek elhárítója. Te pusztítottad el a pogány templomot. Efezusiak menedéke és vezérharcosa. Szegények táplálója, szorongatottak oltalma. Te megmented és felüdítetted a hozzád folyamodókat. A mi Urunk Jézus Krisztus a kereszten függve, Istenanyánkat, a mindig Szüzet, neked, a Szűznek adta.

Üdvözöllek téged Isten anyja, Mária, szűzen szülő fényforrásunk, romlatlan edény.

Üdvözlégy Szűz Mária, anya és szolgáló. Szűz vagy a belőled született szűz miatt. Anya vagy, mert öledben ringattad és szoptattad fiadat. Szolgáló, mert ő is a szolgáló alakját vette fel. Megérkezett a király a városodba – méhedbe –; úgy jött ki, ahogy ő akarta. A te kapud bezárult mögötte. Férfi nélkül fogantál, Istenhez illően szültél.

Üdvözlégy Mária, vendégváró templom, te szent. Dáviddal kiáltjuk: „Dúslakodunk... szentséges templomodban” (Zsolt 64,6).

Üdvözlégy Mária, világ kincse.

Üdvözlégy Mária, örök galamb.

Üdvözlégy Mária, olthatatlan lámpa. Belőled született az igazság napja.

Üdvözlégy Mária, a téretlen befogadója. Az egyszülött isteni Igének helyet készítettél. Örök kalászt burjánzottattál eke és vetőmag nélkül.

⁷ Encomium in Mariam Deiparam; P.G. 77,1029–1040. Ezt a beszédet, mely inkább imádság, 431-ben az efezusi zsinaton mondta.

Üdvözlégység Mária, Istenanyánk, miattad prófétáltak az Ószövetségben. Miattad mondtak dicséretet a pásztorok, az angyalok társaságában, annak a fenséges mondatnak szavaival: „Dicsőség a magasságban Istennek, és a földön békesség a jóakarátú embereknek!” (Lk 2,14)

Üdvözlégység Mária, Istenanyánk. Miattad vonulnak az angyalok és főangyalok, miközben fenséges himnuszokat zengenek örömben.

Üdvözlégység Mária, Istenanyánk. Miattad borulnak le a háromkirályok, kiket a fényes csillag vezetett.

Üdvözlégység Mária, Istenanyánk. Miattad választotta Krisztus a tizenkét apostolt.

Üdvözlégység Istenanyánk, Mária, aki miatt János még anyja méhében repesett és leborult a fény, az örök világosság előtt.

Üdvözlégység Mária, Istenanya. Általad áradt az a kimondhatatlan kegyelem, melyről az apostol így beszél: „Megjelent ugyanis Üdvözítő Istenünk kegyelme minden embernek” (Tit 2,11).

Üdvözlégység Mária, Istenanyánk. Benned gyűlt fel az igaz fény, a mi Urunk, Jézus Krisztusban. így szól magáról az evangéliumban: „Én vagyok a világ világossága” (Jn 8,12).

Üdvözlégység Mária, Istenanyánk. Te gyújtottál világosságot a halál sötétjében és árnyékában ülőknek. „A nép, mely sötétben járt, Nagy fényességet lát.” (Iz 9,2). Vajon milyen fényt? Természetesen a mi Urunk Jézus Krisztust, az igazi világosságot, „mely megvilágosít minden világra jövő embert” (Jn 1,5).

Üdvözlégység Istenanyánk, Mária. Te vagy az oka, hogy az evangélium hírül adhatja: „Áldott, ki az Úr nevében jó” (Mt 21,9). Miattad alakulhatott meg az igaz egyház falukon, városokban, szigeteken.

Üdvözlégység Istenanyánk, Mária. Belőled született a halál legyőzője és a pokol hatalmának lerombolója.

Üdvözlégység Isten anyja, Mária. Belőled származott az első ember teremtője és bűneinek helyrehozója; ő vezet a mennyei királyságba.

Üdvözlégység Mária, Istenanyánk. Általad virágzott fel és gyulladt ki a feltámadás szépsége.

Üdvözlégység Mária, Istenanya. Általad lett szentté János és a Jordán. Te romboltattad le az ördög hatalmát.

Üdvözlégység Istenanyánk, Mária. Te vagy minden hívő lélek megmentője.

Üdvözlégység Mária, Istenanyánk. Teveled csendesedett le és lett nyugodt a tenger hulláma. Szolgatársaink, munkatársaink örömmel és nyugodtan hajóztak. A föld, mely azelőtt rablók szabad zsákmánya volt, a szent Atyák jövetelére békéssé vált. Írva vagyon: „Mily szép a hegyeken Annak a lába, aki kihirdeti és kikiáltja a békét” (Iz 52,7). Milyen békét? A mi Urunk Jézus Krisztust, a béke hirdetőjét, aki azt mondja az evangéliumban: „Békességet hagyok nektek, az én békességemet adom nektek” (Jn 14,27). Milyen békét? Melyet a káromló Nestorius nem kapott meg. Hiszen azt állítja, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus, az Isten fia, az Ige, nem született Szűz Máriától. Nem ismeri a szüzességet nem sértő szülést. Nem hisz a főangyal szavának: „Üdvözlégység, malasztal teljes” (Lk 1,28). Azt állítja, hogy az Isten egyszülött fia nem Isten. Mindezt sok ember romlására és a lelkek pusztulására igyekeznek tenni.

Erről a rikácsoló kakasról tegnap eleget beszéltem, mikor elétek tártam a fogolyadarat. Erről Jeremiás így beszél: „Mint a fogolymadár, mely oly tojáson ül, melyet nem ő tojt, olyan az, aki nem igaz úton gyűjt gazdagságot” (Jer 17,11). Olyan aljas és káromló ez a Nestorius, mert látja, hogy csatlósai mindentől megvédik. Merészsége mindenre elragadja. Látja, hogy megrémülünk. Ez még többre ösztönzi. Mondjuk állandóan fájdalommal, sírással: „Jobb az Úrban bizakodni, mint fejedelmekben reménykedni” (Zsolt 117,9). Ez, ez az istentelen, kilötte aranyos nyilát, felizgatta a főhivatalnokokat és környezetüket, a közhivatalokat, sőt a királyné udvarát is. Mondjuk ismételtén a próféta szavát: „Ezek harci szekereikben, azok lovaikban, Mi pedig az Úrnak, a mi Istenünknek nevében keresünk segítséget” (Zsolt 19,8). Ha a világ urához, ha magához a legjámborabb királyhoz kellene beszélnem, nem szégyenkeznék, nem félnék.

Dávid figyelmeztet engem állandóan és így beszél: „És bizonyságaidról királyok előtt beszélek, És nem szégyenülök meg” (Zsolt 118,46).

Ki hallott ilyen borzalmas és félelmes dolgokat? A próféták és apostolok nekünk hirdették Krisztust, az Istent, az Igét. Most tagadják istenségét és emberré formálják. Szűz Mária Istenanyánkból csak földi anya tett. Ne állítsa nekem ezután senki, hogy a hálátlan és förtelmes zsidók szemtelenül merészek voltak és Krisztussal kegyetlenül bántak. Hát most ki a kegyetlenebb? Aki káromlóan így beszél: Embert feszítettetek meg.

A pogányok tévelyeit, istentelen áldozatait, bálványimádását, konok megátalkodottságát, Arius súlyos betegségét, a manicheusok legcsúnyább káromlását, – minden tévedést felülmúl ennek az istenkáromlása. Jaj! Mindenkin túltesz ez a gonoszság. Benne beteljesedett az a mondás: „Elbontom csüremeit, és nagyobbat építék... Az Isten pedig mondá neki: Esztelen! az éjjel számon kéri tőled lelkedet, amiket tehát szereztél, kié lesznek?” (Lk 12,18–20).

Amennyire felfelé merészkedtél, te fertő, te gonosz fajzat, úgy lezuhantál az istenkáromlás mélységébe. Nem győzött meg Pál apostol, a kiválasztott edény, az Egyház tücske,⁸ az evangélium és az éj áldozata, illatárasztó forrás. Mennyit szenvedett. Mennyi levelet írt. Megvakult az úton. Újra látott és látomásában „elragadtatott a harmadik égig” (2Kor 12,2). Krisztus meglátásakor arcra borult. Isten megismerése újra hívővé tette.

Az egész világot megerősítette, hogy higgyen a Szentháromság Egyistenben, egy Úrban, egy hitben, egy keresztségben, egy Atyában, egy Fiúban, egy Szentlélekben. Higgye a szétozthatatlan lényeket, a legegyszerűbbet, a megfoghatatlan istenséget, Istent az Istenből, világosságot a világosságtól. Higgye a dicsőség fényét, a Szűz Máriától szülöttet. A főangyal szava szerint: Üdvözlégy, malasztal teljes, az Úr vagyon teveled. (Lk 1,28) „A Szentlélek száll tereád, és a Magasságbelinek ereje megárnyékoz téged; azért a Szent is, mi tőled születik, Isten fiának fog hivatni” (Lk 1,35).

Nemcsak Gábor főangyal, hanem Dávid is bizonyít. Őt naponta halljuk, amint a templomban hirdeti: „Szólt ugyanis hozzám az Úr: Fiam vagy te, A mai napon nemzetelek én téged.” (Zsolt 2,7)

A mélyen bölcs Izaiás, Ámosz próféta fia, prófétának próféta fia, így szól hozzánk: „Íme a szűz méhében fogan és fiút szül, neve Emmánuel lesz” (Iz 7,14). Emmánuel annyit tesz: Velünk az Isten.

Nem hiszel a prófétáknak és az apostoloknak, az evangelistáknak és Gábor főangyalnak? Legalább utánzod a fajtabelieket, akik borzadtak Jézus hatalmától és így kiáltottak: „Mi közünk hozzád, Jézus, Istennek fia?! Azért jöttél ide, hogy idő előtt gyötörj bennünket?” (Mt 8,29) Ha akkor igazuk volt, hogy idő előtt, most, úgy látszik, benned teljesedett minden.

El kell jönnie az antikrisztusnak. Annak a helyébe te érkezted. Még az ördögnek sem hittél, pedig ő megcáfolt téged: „Ha Isten fia vagy, mondd, hogy e kövek kenyerekké váljanak” (Mt 4,3).

Félelmetes esztelenség. Az ördögök ördögatyjokkal Isten fiának nevezik Mária szülöttét. Ez pedig embernek vallja Isten fiát. Valami változást akart és gonosz gondolattal el akarta pusztítani a legderekkab királyt, aki barátja és pártolója az igaz hitnek. Ez volt a szándéka a hitben ragyogó, szent királynék udvarában is. De nem ért célt. Elvetemült kapzsisággal szörnyű hajótörést szenvedett. Kikötőben volt, mégis tönkrement, mert nem volt kormánylapátja. Ezért elsüllyedt a gonoszságban és az egész világ előtt a szerencsétlenség szomorú látványa lett.

Meggyőződése volt, hogy gonosz és keserű gondolkodásához csalogathatja a jámborokat. Elhomályosult elméjével nem fogadta el a szentatyák, az evangélisták és a főangyalok tanítását, szavait. Valami gyávaság és gonosz gondolkodásmód vett erőt rajta. Elöntötte az istentelenség.

⁸ A görögöknél igen nagy becsülete volt a tücsöknek. A legszebb hangok közé minősítették a ciripelését.

Pusztulást, gonosz szertartásokat akart behozni az egész világra. De nem talált bennünket készületlenül gonosz és rosszindulatú gondolkodásával szemben.

Nem katonai fegyverekben bízunk, sem az arany értékében. A szent, sugalmazott Írással felelünk neki. A mi fegyverünk nem földi, nem fogható meg, hanem szellemi, égi, ahogyan Szent Pál hirdette.

Ne higgye senki, hogy nevetünk a bajaidon, te szerencsétlen. Mikor az istentelenség szakadékába estél, kinyújtottuk kezünket utánad a Szentírással. Nem hallgattál ránk józan önmérsékletünkben. Ezzel a megátalkodottság gyanújába keveredtél.

Szavaim igazolására tanúul hívom a legszavahihetőbbet, az egész világ szent főpapját, Celesztin atyát, Róma világváros patriarcháját. Ő is figyelmeztetett téged levélben, hogy szabadulj meg esztelen istenkáromlásodtól. Nem hallgattál rá, hanem dicsekedtél hiúságodban és oktalanságodban. Az egész világ öldöklő szerszáma lettél. A föld negyedét megzavartad. A szent embereket ide kényszerítetted. Pedig ez nagy fáradságodba került.

Gonoszságot írtál és nem jót. Ezért Isten végre kizárt a papságból. Ez meg is történik az Atyák bölcsességéből. Először a királyi városból kerültél ki, utána az érseki székből, melyet jogtalanul bitoroltál. „Félve látják majd ezt az igazak, Nevetnek rajta és ekképpen szólnak: Így jár az az ember, ki nem az Istent választotta segítőjének, Hanem gazdagsága sokaságában bízott, És hiúságában felfuvalkodott” (Zsolt 51,8). Mi pedig az evangélium igazságainak követői, a próféta szerint olyanok leszünk, „mint a termékeny olajfa az Isten házában” (Zsolt 51,10).

Dicsérni fogjuk a mindenható Atyát, Szűz Máriától született egy Fiát, a Szentlelket, az életadót. Legyünk hű szolgálói a hithű királyi családnak. Tiszteljük a szűzi életet élő erényes királynékat. Kérjük az Istent, hogy fiú szülessék házasságukból. Maradjon meg az egész család istenszerető, hűséges és igazhítt a mi Urunk Jézus Krisztusban. Legyen neki dicsőség mindörökkön örökké. Amen.

3. Damaszkuszi Szent János: Védőbeszéd a szentképek tisztelete érdekében az összes keresztényekhez, Konstantin Kabalinus császár és az eretnekekkel szemben⁹

Mivel sokan megkísérelték – hogy Szent Lukács evangélistával szóljak –, hogy összefoglaló tanítást adjanak az igaz hitről és az Egyház szent hagyományáról, amit Krisztus Jézus, igaz Istenünk szenvedésével szerzett, ezért Szeretteim, szükségesnek tartom, hogy ne rejtsem el előletek, hanem megmutassam az igazság útját, amelyet a katolikus, apostoli egyház kezdettől fogva, fennállásának első napjaitól kezdve a szentképek tiszteletének kérdésében tartott.

Miért nevezel engem istentelen eretnek módon bálványimádónak? Mondd, bálványképet tisztelek én? Talán Appollóét vagy a mi Urunk Jézus Krisztus képét, amely engem arra figyelmeztet, hogy Krisztus testben jött el? Mondd nekem te, aki zsidó módon gondolkodol, kinek a szobrát övezem tisztelettel, Dianáét, a gonosz szellemek anyját – amint a görögök ezt mesélik – vagy a legszentebb úrnőnk, az Istenszülő és mindig Szűz Mária, a mi Urunk Jézus Krisztus anyját? Kinek a képét tisztelem? Zeusét vagy Szent Jánosét, Krisztus előfutárát, a Keresztelőt? Zeusét vagy a szent apostolok, vértanúk és minden szent képeit, akik kezdettől fogva tetszettek az Úrnak? Ki merésze ezt bálványimádásnak nevezni? Ki merésze Krisztust szentjeinek szenvedésével és mindazokat, akik Isten szent egyházának tanait reánk hagyták ezzel az igaztalan váddal illetni?

Így kaptuk mi ezt a tanítást szent atyáinktól és a Szentírás is erre oktat bennünket. A Szentírásban leírva találjuk, hogy Krisztus testben eljött, érettünk földre szállt. Olvasunk Gábiel főangyal híradásáról, a csodálatos születésről, a betlehemi barlangról, a jászolról, a pólyákról, csillagról, bölcsekről stb., megkeresztelkedéséről, Jordánról, a Keresztelőről, aki szent fejét érintette, a galamb képében leszálló Szentlélekről. Kísérjük el szenvedéséig, lássuk a pálmát lengető gyermekeket, a mosdótálat, a törökendőt, Júdás csókját, elfogatását, Pilátus állhatatlanságát; hasonlóképpen a keresztrefeszítést, a szögeket, a szivacsot, a lándzsát, a keresztre helyezett felírást: Íme a zsidók királya. Olvasunk a világnak örömet hozó föltámadásról, amint Krisztus megjárja a poklokot, fölébreszti Ádámot, továbbá a mennybemenetelről. Átérve csodáira, látjuk, mint adja vissza a vak szemének látását, mint gyógyítja meg a bénán születettet, a ruhája szegélyét érintő vérfolyásos asszonyt, aki mindenkit megelőzve először készítette el Krisztus képmását ércből. A szentek testét is tiszteljük Krisztusért elszenvedett fájdalmaik és küzdelmeik miatt.

Ezt a fenséges leírást, ezt a gyönyörű képet hogy meritek bálványimádásnak nevezni? Rövid és szép leírás. Amiről Aranyszájú atyánk is mondotta: „Szeretem a viasztáblákra írt szöveget is, amely leheli az áhítatot”. Nagy Szent Vazul atyánk a negyven vértanúról mondott dicsőítő beszédében így szól: „A történetíró és a festő megörökítik az eseményeket. Az előbbieket szépen megírt szövegekkel, az utóbbiak festményeikkel”. Már pedig történetíró írta az evangéliumot. És mit írt le benne? Krisztus egész életét, földi működését, mindazt, mit egyházára bízott. A festők is hasonlókat tesznek. Elénk tárják az üdvrend szépségeit Ádámtól Krisztus születéséig, megváltói tevékenységét, a szentek hitvallását és művüket átadják az egyháznak. Így mindketten ugyanazt írják le, mindkettő tanít bennünket. Miért tisztelik egyesek a Szentírást és miért vetik meg a szentképeket? Mondjátok meg nekem ti, akik eretnek módon

---

⁹ P.G. 95,309–341, rövidítve

gondolkodtok, mi a különbség a kettő között, mikor mindkettő ugyanazt fejezi ki? Miért tiszteltek az egyiket, miért köpdösítetek le a másikat? Ki tartja komolynak az ilyen gondolkodást? Ki nem fordul el attól a tanítástól, amelyben két elbeszélő közül, akik ugyanazt mondják el, az egyik tiszteletet kap, a másikat megvetik?

Ha valaki figyelembe veszi, hogy a képek milyen szép és helyes kifejezései és megelevenítései az evangéliumban elmondottaknak; amit az evangélium szóval mond el, a festmény vonalakkal és színekkel, akkor nem értem, miért vetik meg egyesek az egyiket és miért tisztelik a másikat? Mondd nekem, mit tisztelsz az Evangéliumban? Talán az írást, az elbeszélést? Úgy-e, tiltakozol ez ellen és azt mondod, hogy Krisztus megváltói működésének történetét? Én is ezt teszem! Nem a festmény anyagát tisztellem én, nem a fát, nem a falat, nem a színeket, hanem imádom Krisztus emberségét és megtestesülését. Aranyszájú atyánk egyik homiliájában mondotta (Homilia in pelvim.): „Mikor az uralkodó képét vagy szobrát behozzák a városba, eléje megy a város vezetősége és a nép jókívánságokat hangoztatva és tisztelettel eltelve, nem a képet tisztelve, nem a színes vonalakat, hanem a földi király arcképét”.

Ha ilyen tisztelet illeti meg a földi uralkodót, még távollétében is, ha a képe jelen van, mennyivel inkább kell tisztelnünk és imádnunk égi Uralkodónk, Krisztus Istenünk képmását? Nyomorúságos helyzet! Földi uralkodó képe előtt hódolnak és ekkora tisztelete van. Krisztus képét megvetik. Hol van ez az atyák tanításától! Ki nem neveti ki az ilyen következetlenséget, ki nem veti el ezt az istentelen tanítást? Milyen büntetést kap az, akit elfognak, mert esztelenül a földi uralkodó képére köp? Úgy-e, halállal bűnhődik? Mert meggyalázva a császár képét, magát a császárt illetve tiszteletlenséggel. Nagy Szent Vazul mondja: „A kép iránt tanúsított tisztelet áthárul arra, akit ábrázol”. (A Szentlélekről, 27. fej.) Így kell gondolkodnunk a mi Urunk Jézus Krisztusnak, az égi Királynak képéről is, aki azt gyalázzal illeti, Krisztussal szemben követ el tiszteletlenséget. Aki a képet meggyalázza, azt gyalázza meg, akit a kép ábrázol. Ez mindenki előtt világos. És ki nem óvakodik Krisztus megbántásától?

Azt akarod mondani, hogy Krisztus nem mondotta, hogy képeket készítsünk és tiszteljünk. Felhívom a figyelmedet más dolgokra is, amit az apostoloktól és az atyáktól hallottunk, melyekről Krisztus nem beszélt. Hol mondotta Krisztus, hogy kelet felé fordulva imádkozzunk? Vagy hogy a keresztet, vagy az evangéliumot tiszteletben tartjuk, hogy szent testét és vérét éhgyomorral vegyük magunkhoz, hogy az új házasságokat megkoronázzuk? Számталant tudnék még felsorolni, melyekről Krisztus nem beszélt, de miért van rájuk szükség? Mi azt hisszük, amit az atyáink reánk hagytak, akiket Isten oktatott ezekre. Krisztus nem rejtett el semmit sem szentjei előtt, sem azt, ami az emberek javára és üdvösségére, sem azt, ami kárára van. Akkor ez hogy maradt rejtve, ha bálványimádás folyik, ha elkárhozik, aki így sok bálványt imád? Szörnyűség! Krisztus idejétől kezdve Germanus patriarcháig elkárhozott a szentképet tisztelő keresztény nép! Isten ments, hogy ez bálványimádás legyen!

Ha ez bálványimádás lett volna, valamelyik zsinat elvetette volna és kárhoztatta volna a bálványimádókat. Ha az első zsinat nem vetette el, a második biztosan szót emelt volna, vagy a harmadik, vagy a negyedik vagy ötödik, sőt nem vetette el a hatodik sem, sőt világosan körvonalazta. Ha nem hiszed, keresd meg a hatodik zsinat előírásait, azok közül is a nyolcvankettediket, ott megtalálod a cáfolatot. Így mondták ugyanis a hatodik zsinat atyái: „Több szentképen a kegyelmet jelképező bárány van, amelyre a Keresztelő rámutat, mint a törvény által igaz Bárányra, Krisztus Istenünkre. Az igazságot jelképező és az egyháznak átadott régi képeket együttesen kegyelemnek tartjuk és igazságnak, mit a törvény teljességéért fogadunk. Tehát előírjuk, hogy ezentúl azt, aki elveszi a világ bűneit, Krisztus Istenünket emberi alakban ábrázolják a régi bárány helyett, hogy ami tökéletes, ami a színek összhatásából felismerhető, mindenki előtt nyilvánvaló legyen, hogy általa az Igének mérhetetlen alázatosságát megfontolva gondoljunk arra, hogy testünket megdicsőítette, gondoljunk szenvedésére és üdvösséget hozó halálára, amiből a világ megváltása fakadt”. Egykor az atyák így határoztak. Mi szükség van arra, hogy áthágjuk rendelkezéseiket és szakadást hozzunk az

egyházba? Nem tudod, hogy átkot von magára, aki az ősök határozatait átlépi? (MTörv 27,17) Lássátok át, mit írtak elő és hagyjatok fel a gonoszsággal! Emlékezz csak vissza, tévelygő embertestvérem, mikor az izraeliták Krisztus elé vitték a pénzt, amin a császár arcképe volt és kísértve őt megkérdezték, meg kell-e adni a tisztelet adóját a császárnak? Az Úr azt mondta nekik: „Adjátok meg a császárnak, ami a császáré és Istennek, ami az Istené” (Mt 22,21). Látod, hogyan lecsillapította Krisztus szeplőtelen ajka a gonoszok nyelvét?

Mondd nekem, ha pogány fordul hozzád, mutasd meg nekem hitedet, hogy én is hívő legyek; mit mutatsz neki? Úgy-e, a tapasztalhatókról kell őt magasabbra emelned, hogy ezt megértse? Mert ha azt mondod, az, akiben én hiszek, láthatatlan, minek alapján hiszi a te bizonyítékaidat és hitedet? Először tapasztalat alá eső dolgokkal tanítod őt és lassanként átvezeted a magasabbakra. És hogyan történik ez? Elvezeted a templomba, megmutatod annak szépségét, díszeit, felhívod figyelmét a szentképekre. A hitetlen ezeket látva megkérdezi: Ki az a keresztre feszített férfi; ki ez a feltámadó, aki annak az öregnek fejét tapossa? A képek segítségével felvilágosítod őt. Ez a keresztre feszített az Isten Fia, aki a világ bűnei miatt szenvedett a kereszten. Fel is támadott és a bűn miatt elbukott, meghalt ősatyánkat, Ádámot felébresztette. Így vezeted lassan Isten ismeretére. Majd elkíséred a keresztlő-medencéhez, ahol ő csak vizet lát, te azonban, a hívő, vizet, világosságot és lelket. Mikor ő is megkeresztelkedik, a vízből, az anyagból láthatatlan újjászületésre kap erőt. Mikor látja Krisztus szent testének és vérenek titokzatos ünneplését, ő csak kenyeret és bort lát, te testét és szent oldalából kifolyó vérét látod Krisztusnak. Ha méltó lesz arra, hogy ő is részesüljön e titkos vacsorából, lassanként hívő lesz, mint te és megismer mindent, amit te ismersz. Látod most már, hogyan vezeted őt a szemlélhetőkről láthatatlan igazságokra?

Így gondolkodj a képekről! Ha a templomban látod Isten vagy a legszentebb Istenszülő vagy Szent János, vagy bármelyik szentnek képét, akiét a templomban megtalálsz, emeld fel lelkedet a színekről arra, akit ábrázol! Kérdezem tőled, a képek ellenségétől, láttad Pétert? Láttad Pált? Vagy valamelyik apostolt? Szent István első vértanút vagy bármelyik más szentet? E képek szemléleténél szíved és lelked nem gyullad-e szeretetre és vágyra azok iránt, akiket testben nem láthattál?

Kérlek benneteket, Szeretteim, hogy mindaz, akit elvakított hasonló tévely, térjen magához végre és tisztítsa meg lelkét! Mikor a gonoszlélek valakit el akar veszíteni, eszét és lelkét elvakítja, hogy ne ismerje fel a jót. Mélyedjünk bele a Szentírás tanításába és az atyák hagyományaiba, azt tegyük, amit az Egyházban találtunk, amióta Krisztus közénk jött. Így megőrizzük azt, így nem szakadunk el az atyák hagyományától, másképp olvasva és értelmezve azokat. Könyörögve kérem Istent, mint égre és földre méltatlan bűnös, hogy engedje meg, hogy azokkal az atyákkal, akik hétszáz év alatt éltek s a hat egyetemes zsinaton jelen voltak, legyen részem. Ne csak addig, míg gazdagok vagyunk, míg jól megy sorsunk, amíg dicsőség vesz körül bennünket, hanem vérünk hullásáig megingathatatlanul szilárdan valljuk hitünk alaptételeit, hogy mi is méltók legyünk hallani: A ti hitetek megszabadított benneteket, menjetek békével. (Lk 7,50) Amit bárcsak mindnyájan elnyernénk a mi Krisztus Istenünk kegyelmével és emberszeretetével, akivel az Atyának és Szentléleknek dicsőség, tisztelet és imádás, most és mindig és örökkön örökké. Amen.

4. Aranyszájú Szent János: Az imádság¹⁰

Ne szűnjünk meg az Egyház ellenségeiért imádkozni. Mert erős fegyver az imádság, ki nem fogyó kincs, el nem pazarolható gazdagság, hullámtalan kikötő, lelki nyugalmunk oka, megszámlálhatatlan javunk gyökere, forrása és anyja. Még a királyi hatalomnál is nagyobb. Gyakori eset, hogy beteg az, kinek fejét királyi dísz ékíti. Agyban fekszik, lázas. Orvosai, testőrei, szolgálói, vezérei körülállják. Sem orvosi mesterkedés, sem jóbaráti jelenlét, sem szolgakészség, sem orvosságkészlet nem használ. Mitsem ér a fényes nekikészülés, a kincsek garmadája. Semmiféle emberi tudomány nem tudja megenyhíteni a beteg állapotát. De ha valaki bejön, akinek nagy bizalma van Istenben, csak megérinti a beteget, buzgó imát küld érte az Úrnak, máris kiűzte a betegséget. Amit nem ér el a gazdagság, a szolgálhad, a tudomány tapasztalata és a királyi hatalom, azt gyakran eredményezi egy igénytelen, egyszerű emberi imádság. Imádság, nem üres, semmitmondó jajgatás, hanem mikor átforrósul a lélek és fájdalommal telik meg, mikor az egész valónk teljesen az Úrnál van. Ez hat fel az egekig. A víz is, míg sík területen folyik és szélesen hömpölyöghet, nem tud magasra törni. De ha ügyes kezek kis helyen alulról vízvezetékbe szorítják, még a nyílnál is gyorsabban lövell a magasba. Így van az emberi szellem is: míg nagy szabadságot élvez, szétszóródik és szórakozottá lesz. De ha a ráhatások gyökerében kényszerítik és keményen összeszedetté teszik, tiszta, buzgó imádsággal fordul az Úrhoz. És hogy megtudd, mennyire a szorongattatásban fogant imádság nyerhet leginkább meghallgattatást, hallgasd meg a próféta szavát: „Szorongatásomban az Úrhoz kiáltottam, S ő meghallgatott engem” (Zsolt 119,1). Tegyük éberré lelkiismeretünket, gyötörjük meg lelkünket vétkeink emlékével; de ne azért, hogy bizonytalanná tegyük, hanem hogy előkészítsük a meghallgattatásra, hogy józan és vigyázatos legyen és így egyesüljünk az éggel. Semmi sem olyan ellensége a könnyelműségnek és hanyagságnak, mint a fájdalom és szorongattatás, mely a zilált lelki gondolkodást önmagához visszatéríti és újra egybetartja. Ha valaki átélt szorongattatásokat és imádkozik, imádsága után sok lelki vágy lehet otthonossá szíve mélyén. A felhők gomolyagja is rendetlen sötétté festi az eget. De ha nagy zivatar keletkezik és a felhő ledobja minden esőcseppjét, újra derült és ragyogó lesz az ég. Így vagyunk a csüggedtséggel is. Míg belül kavargó, elhomályosodik a józan ítéletünk; mikor azonban az imádság szavai után könnyek között megkönnyebbülünk, szinte kiszabadul belőlünk a levertség, fényes ragyogás árad a lelkünkbe és Isten akarata szerint sugárként világít imádkozó lelkünkbe.

*

Szeretném a többi okot is megvilágítani és az Úr cselekedeteiből kimutatni, hogy egyszer a test gyengeségeit cáfolva imádkozott, máskor pedig a hallgatók erőtlenségét javítgatta.

Hogy pedig eddigi szavaim sokaságát el ne áraszsam azokkal, melyeket ezután kell bőszéggel kifejtennem, most abba hagyom ellenfeleim ellen szavaimat és későbbi időre hagyom azokat. Most ismét az imádságra való buzdításba kezdek. Ámbár sokszor szó esik erről a tárgyról, most is szükségesnek tartom a megemlést. A szövegetek is, ha csak egyszer festjük be, könnyen előtűnik régi színük, de amit a kelme-festők gyakran és sokszor egymásután mártanak be és munkálnak meg, az változatlanul megtartja festés útján nyert színét. Ugyanez áll lelkünkre is. Mert ha valami tanítást gyakran hallunk, a tanulság új színként lesz sajátunkká. És ez nem egykönnyen fakul meg. Ne hallgassunk felületesen!

¹⁰ Contra Anomoeos hom. 5; P.G. 48,743 k. és hom. 7; P.G. 48,766–788

Nincs, igazán nincs az imádságnál hatalmasabb, de még hozzá hasonló sem. Még a király sincs úgy felékesítve bíborruhával, mint az imádkozó, mikor Istennel társalog. Ha a király körül ott van az egész tábor, ott állnak vezérei, főemberei, legfőbb tisztviselői és jön valaki, mert szeretne magánkihallgatásra jelentkezni nála, valamennyinek tekintetét magára vonja és annál nagyobb lesz a tekintélye.

Bizony, ugyanígy van az imádságnál is. Mert gondold meg, hogyan is történik: jelen vannak az angyalok, mellette állnak az arkangyalok, a szeráfok, a kerubok, és a többi összes hatalmasságok és te, az ember, tetszésed szerinti beszélgetéssel közeledhetsz feléje és beszélgethetsz a hatalmak királyával. Mi érhet fel ekkora megbecsüléshez? Nemcsak tiszteletünk, hanem igen nagy hasznunk is van az imádságból: sokszor előbb kapjuk meg, amit kérünk. Ha valaki kezét az ég felé emeli és Istent hívja, rövidesen kiemelkedik földi bajaiból és esze a másvilágon jár. Később is az égben van a gondolata. Imádsága alatt semmi közössége nincs e földdel – ha lélekből imádkozik:

Ha fellángol a haragja, könnyen le is lohad.

Ha testi vágy gyötri, megszabadul tőle.

Ha irigység környékezi, könnyedén elveti magától.

Ez is úgy van, mint a próféta mondja a Nap felkeltéről: „Sötétséget rendelsz és leszáll az éjszaka, Jár benne az erdő minden vadja; Az oroszlánkölykök prédáért ordítanak, S eledelt kérnek az Istentől maguknak. Ha felkél a nap, összegyűlnek, Tanyájukon nyugalomra térnek” (Zsolt 103,20–22). Hajnalragyogásban elmenekülnek a vadak és barlangjaikba bújnak. Ugyanígy az imádságban is. Ha egy sugár indul el az ajkunkról, a nyelvünkéről, megvilágosodik az értelmünk, minden értelmetlen, vad szenvedély futva szökik és menekül. Saját barlangjába rejtőzik – ha szívvel imádkozunk, ha éber elmével, megfontolt lélekkel könyörgünk. – Ha addig jelen is volt a kísértő, elmenekül; ha ott volt a gonosz lélek, eltávozik.

Ha szolgájával beszélget az Úr, a többi szolga nem mer zavarogni és zaklatni, pedig talán van engedélye ura megszólításához. Még kevésbé háborgathat bennünket, aki ellenszegülő és nem tiszta lelkiismeretű, ha Istennel társalgunk illő buzgalommal. Az imádság a viharban küzdők kikötője, a hánykolódók horgonya. Kincs a szegényeknek, biztonság a gazdagoknak. Gyógyítja a betegséget, megőrzi az egészséget. Az imádság állandóan megtartja a javainkat és gyorsan elűzi a hibáinkat. Ha kísértés tör ránk, imádsággal könnyen legyőzzük. Földi vagyon terheit vagy bármit, ami lelkünket megsomorítja, gyorsan elűzi. Az imádság minden bánat menedékhelye, a vidámság feltétele, örök vágyunk kiindulása, a böleselkedés anyja. Ha valaki igazi bensőséggel tud imádkozni, mégha mindenkinél szegényebb is, valamennyinél gazdagabb. Aki pedig nem él imádságos lelkülettel, ülhet bár királyi trónuson, mindenkinél szegényebb. Nemde? Achab király volt? Mérhetetlen aranya, ezüstje. De mivel nem élt az imádsággal, körüljárt Illés kutatására, akinek pedig sem ruhája, sem szállása nem volt, csak egy állatbőr-takarója.

Mondd meg, mit keresel? Te, a gazdag, a nincstelent kutatod? Így van – feleli rá. Mit ér nekem a kincs, ha elzár az égtől és eredménytelenné tesz mindent. Látod, ez mennyivel gazdagabb amannál? Mert míg Illés beszélt, a király egész táborával nagy szegénységben volt. Csodálatos! Ruhája se volt, és az eget maga előtt megnyitotta. Éppen azért, mert nem volt ruhája. Mivel itt semmije se volt, ezért volt amott nagy hatalma.

Csak egy keveset nyílt meg az ajka, máris ezer fölülről hullását eredményezte. Csodás száj, harmat forrása! Drága nyelv, melyből árad a bő eső! Kedves hang, végtelen sok jó van benne! Erre a gazdag szegényre nézzünk.

Miért lett gazdag? mert szegény volt. Vessük meg a jelent és vágyódjunk a jövőért. Így készülhetünk az itteni és másvilági javakra. Bárcsak adna meg nekünk mindent Jézus Krisztus kegyelme és irgalma! Vele együtt dicsőség az Atyának és a Szentléleknek most és mindörökkön örökké. Amen.

5. Aranyszájú Szent János: A Szentírás olvasásának haszna¹¹

Ha lelkem szegénységét tekintem, meg-megrettenek és elborzadok, hogy ennyi nép előtt mondjak beszédet. Ha azonban a ti buzgóságotokat látom, mellyel hallgatni vágytok, erőre kapok és fellelkesülök. Így már buzgalommal merülök el a tanítás nagy küzdelmébe. A meghallgatás vágya és szorgalma alkalmassá tesz benneteket, hogy még a kőszívet is a pehelynél könnyebbé tegyétek.

A barlanglakó állatok tél közepén behúzódnak sziklaüregeikbe. Ha azonban érzik a meleg közeledtét, elhagyják odújukat, egybegyűlnek a többi élőlénnel. Velünk együtt közösen örülnek. Lelkünk is így van. Visszahúzódik az erőtlen lelkiismeret odújába. Mikor azonban látja szeretetetek vágyát, elhagyja barlangját, velünk együtt szeret lenni. Velünk együtt akar örülni a Szentírás vidámságain, a lelki és isteni mezőn, a Szentírás paradicsomában. A lélek virágos rétje, a gyönyörűség paradicsoma a Szentírás olvasása. Ez a szépséges paradicsom azonban amannál a paradicsomnál szebb. Isten ezt nem a földre, hanem a hívők lelkébe teremtette. Ezt nem Édenbe, nem is Keleten egyetlen meghatározott helyre teremtette, hanem az egész földre kiterjesztette és mindenüvé eljuttatta. Hallgasd meg a prófétát, hogy az egész világon hangzik a Szentírás: „Az egész földre elhat szózatuk, S a földkerekség határait szavuk.” – „Hangjuk elhatott az egész földre és beszédük a földkerekség határait” (Zsolt 18,5 és Róm 10,18). Ha elmész Indiába, ahol először hasad a hajnal, vagy kihajózol az óceánra, vagy átkelsz az angol szigetekre, megismered a Fekete-tengert, elkerülsz a javak nedves országába, mindenütt hallod a Szentírás gondolatait. Más-más hangon, de egy szívvel; sok nyelven, de azonos lélekből. A nyelvek hangzása különböző, az istenfélelem módja azonos. Barbár módra beszélnek nyelvükkel, de helyesen gondolkodnak lelki értelmükkel. Hibásan beszélnek mondataikban, de jámborul élnek szokásaikban.

Elfogadod, hogy a paradicsom területe az egész világra kiterjed? Itt nincs kígyó, nem félemlít a vadállat. A Szentlélek kegyelme ad erőt. Ennek a paradicsomnak is van forrása, mint amannak; de nem négy folyó születik belőle, hanem megszámlálhatatlan. Nemcsak a Tigris és Eufrátesz, az egyiptomi Nílus és az indiai Gangesz, hanem igen sok folyó ered e forrásból. Ki mondja ezt?

Isten, hiszen ő adta nekünk bőkezűen e folyókat: „Aki hisz énbennem, mint az Írás mondja: élővíz folyói fakadnak majd öbelőle” (Jn 7,38). Látod: nem négy, hanem határtalan sok folyó ömlik e forrásból. Nemcsak a nagysága, de a természete is csodálatos, mert vízen kívül a Szentlélek bő kegyelme is innen ered. E forrás minden hívő lélekben elosztódik, de nem lesz kisebb. Felaprózódik, de nem tűnik el. Eldarabolódik, de nem veszt erejéből. Az egész emberiségben sértetlen egész és az egyes lelkekben is ugyanaz az egész. Ilyen nagy a Szentlélek ajándéka.

E források bőségét is meg akarod ismerni? Vagy vizének természetét? Talán nem hasonlít a rendes vízhez? Talán jobb és csodálatosabb ennél? Ismét Jézus Krisztust hallgasd meg, mikor a szamariai asszonnyal beszélget. Ebből megismered a forrás bőségét: „A víz, amelyet én adok neki, az örök életre szökellő vízforrás lesz benne” (Jn 4,14). Nem kifolyót, előretörőt mond, hanem szökellőt, hogy érintesse velünk a bőséget. Az a forrás szokott szökellni és lefelé ömleni, amelynek a vize nem tud benn maradni a forrásmederben. Nem törődik a meder irányával, mindenfelé szétárad. Mikor tehát a bő forrást akarja jelezni szökellőt mond, nem pedig kiömlőt.

¹¹ P.G. 51,87–90 (nr. 1. 2.)

A természetét is meg akarod ismerni?

Figyeld meg a hasznát. Nem e világra, hanem az örök életre készülődünk vele. Legyünk tehát otthonosak e paradicsomban. Ülünk a forrása mellé, hogy ne kerüljünk Ádám sorsára és kiessünk a paradicsomból. Ne engedjünk a pusztító kísértésnek. Védekezzünk az ördög incselkedései ellen. Maradjunk belül, mert ott nagy biztonságunk van. Maradjunk a Szentírás olvasásánál. A forrás mellett ülők élvezik annak friss levegőjét. Nagy hőségben többször lemosják arcukat, lehűtik testüket a vízben. A kínzó szomjúság érzetét könnyen elűzik, hiszen előttünk van az orvosság. Éppen így, ha a Szentírás mellett ülünk, bár érezzük rendetlen vágyaink kínzó lángját, mégis könnyen kioltjuk a tüzet. Csak meg kell mártani lelkünket e forrásban. Ha emésztő harag nehezedik ránk, mely a szívünket fortyogó katlanként forralja, csak néhány csepp e forrásból és csendesedik ez a fojtó érzelm.

Minden gonosz érzelm lángjából kiragad minket a Szentírás olvasása.

Már a nagy Dávid próféta ismerte a Szentírás olvasásának hasznát. Szerinte a Szentírásban elmerülő és azzal állandóan társalgó olyan, mint a növény, mely mindig virágzik. Olyan, mint a vízár mellé ültetett virág: „Olyan, mint a folyóvíz mellé ültetett fa, Mely gyümölcsét idejében meghozza, És melynek lombja le sem hull. Mindenben, amihez fog, boldogul. (Zsolt 1,3)

Ha a fa folyómeder mellett nő, vízhez közel áll, gyökerein állandóan szívja a nedvességet. Nem árt neki az időjárás szeszélye. Nem rémül meg a hőség emelkedésétől, sem a kártevő szárazságtól. Sok nedvesség raktározódik fel benne, ezért a kívülről rátörő ártalmas hőséget tüstént kivédi és közömbösíti.

A lélek is így van. Ha a Szentírás folyóvize mellett ül állandóan friss. A Szentlélek forrását és harmatát szívja magába. Semmi ártalmas nem károsíthatja meg. Betegség és elhanyagottság, vád és rágalom, gúny vagy bármilyen lelkiismeretlenség, akár az egész világ minden rosszasága törhet az ilyen lélekre, könnyen kioltja a szenvedélyek tüzeit. Ennyi segítséget nyújt neki a Szentírás olvasása. Sem a nagy hírnév, sem a fenséges hatalom, sem a jóbarátok segítsége nem tud annyi vigaszt nyújtani fájdalunkban, mint a Szentírás olvasása.

Vajon miért?

Az említettek mind rövid életűek és múlandók. A vigaszuk is ugyanilyen. A Szentírás olvasása pedig Istennel való társalgás. Ha pedig valakit Isten vigasztal meg szomorúságában, a teremtmények közül mi dönthetné azt bánatba!

Lelkesüljünk fel tehát az olvasásra! Nemcsak e két órában, hanem állandóan. (Nem elég a biztonságunkhoz pusztán csak ez a hallgatás.) Ha hazamentek, vegyétek kezetekbe a Szentírást és keressétek meg újra az itt hallottak értelmét. Így tudunk állandó és elégséges hasznot meríteni a Szentírásból.

Az a fa is, mely ott áll a folyóvíz mellett, nem két-három óráig szívja a nedvességet, hanem egész nap, egész éjjel. Ezért büszke a lomboatára, ezért roskad a gyümölcssei alatt, pedig egy ember sem öntözte. A meder mellé ültették, gyökereivel szívta a nedvességet. Mint valami csőrendszeren át juttatta a táplálékát az egész testbe.

Ugyanígy, aki állandóan olvassa a Szentírást és a sodrása mellett áll, nagy hasznot húz belőle, mint valami gyökérzetből. Pedig senki sincs, aki az értelmét megmagyarázná. Ismerem gondolkozástokat, elfoglaltságotokat, ügyes-bajos dolgaitokat. Éppen ezért szeretném szépen, lassan rávezetni figyelmeteket a Szentírás gondolataira. A gondos foglalkozással elérjük, hogy a hallottakat erősebben bevéssék emlékezetetekbe. Ha hirtelen tör ránk a zápor, elárasztja a föld színét, de mélyen a termőtalajnak semmit se használ. Ha azonban csendesen, lassan, olajként ömlik el a föld színén, a repedéseken, porhanyó talajban – érezen át – beszívárog a mélybe. Minden kis részt betölt nedvességgel. A legalkalmasabbá teszi a földet a gyümölcsstermelésre.

Ezért akarom én is a lelki harmatot lassan hullatni lelketekbe. A Szentírás lelki felhőkhöz hasonló. Szava és értelme olyan, mint az eső, de sokkal hasznosabb ennél. Ezért szeretném ezt a lelki esőt csendesen, cseppenkint rátok hullatni, hogy mélyen szívetekbe jussanak a szavak.

Innen van, hogy már negyedik napja tart a magyarázatom. Még mindig nem tudok szabadulni egyetlen gondolatkörtől: állandóan körülötte keringek. Jobb, ha kevés területet ásunk fel, de ott az alaphoz jutva, szükségképpen sok kincset találunk, minthogy felületesen átkutassunk nagy kiterjedést és ott sikertelenül kapkodjunk és hiába gyötrődünk.

Tudom, hogy sokan neheztelnek e lassúság miatt. Ezzel azonban nem törődöm. Nekem csak egy gondom van: a ti hasznatok. Ha gyorsabban tudnátok haladni, tekintsetek a lassúbb testvérekre. Ti be tudjátok őket várni, de a gyengébbek nem haladhatnak nyomaitokban. Már Pál is figyelmeztet bennünket, hogy nem hasznos a gyengébbek idő előtti sürgetése. Hiszen a gyengék nem végezhetik el az erők munkáját. Nekünk kell a gyengéket tehetetlenségükben felemelnünk. „Vigyázzatok azonban, hogy ez a ti szabadságtok ne legyen valamiképp a gyengéknek botránkozására.” (1Kor 8–9) Nemcsak egyszerűen megmagyarázom a Szentírást, hanem a ti hasznokat tekintem. Ezért időzünk annyit az értelménél.

6. Aranyszájú Szent János: A zsoltárimádság haszna¹²

Tegnap csodálkoztatok rajtam, hogy milyen hosszan beszéltem Melkizedekről. Én pedig titeket csodállak, milyen türelemmel és bölcsen figyeltetek. Ámbár hosszabbra húzódott a beszédem, végig követtetek engem. Nemcsak hosszú, de sok helyen nehéz is volt. Sem a hosszúság, sem a nehézség nem ingatta meg lelkesedéseteket. Ezért a fáradságért jutalmul azt adhatom, hogy még világosabban, könnyebben beszélek.

Nem lehet mindig megerőltetni a hallgatóság figyelmét (könnyen széttörik). De magára hagyni, elengedni sem lehet, mert rögtön ellustul. Ezért kell változatossá tenni a beszédeket. Egyszer dicsérő, máskor hitvitázó beszédet mondok. Akkor említettem, hogy mikor a farkasok betörnek az akolba, a pásztorok ott hagyják sípjukat és parittyát vesznek kezükbe. Mi most, a zsidó ünnepek elmúltával, hagyjuk ott a parittyát és vegyük kézbe újra a sípot (ezek a zsidók veszedelmesebbek, mint a farkasok). A vitázó beszédeket hagyjuk abba. Vegyünk elő világosabb tárgykört.

Vegyünk kezünkbe Dávid hárfáját. Állítsuk szemünk elé az énekelt verset, amelyet ma mindnyájan karban imádkoztunk: „Amint kívánkozik a szarvas a forrás vizéhez, úgy kívánkozik lelkem tehozzád, Istenem!”

Először meg kell mondanom, miért került be ez a zsoltár az életünkbe és miért énekelünk még a jövődölések megismertetésénél is. Hallgass ide! Isten látta, hogy sok ember lelkiismeretlen, lusta a lelki olvasmányokban. Nem szívesen fárad. Kívánatosabbá akarta tehát tenni a munkát, hogy ne érezzék a fáradságot. Egybeolvasztotta a dallamot és a Szentírás szavait, hogy mindenki fellelkesüljön a dallam menetén és ritmusán. Így nagy buzgalommal énekeljenek neki szent himnuszokat.

Semmi sem emeli fel a lelket, nem teszi szárnyalóvá, nem szakítja el a földtől, nem oldja ki a test bilincseiből, nem mélyíti gondolkodóvá, nem függetleníti e világtól úgy, mint a dallam, az együtténeklés és a ritmikus szent ének. Természetünknek nagyon megfelel. Édes érzéssel tölt el bennünket. Sajátunkká lesz.

Még a csecsszózó gyermek nyöszörgését, nyugtalanságát is elcsitítja. A dajkák ölkében hordják a kicsinyeket, föl-alá járkálnak, valami gyermekdalt énekelnek. Így altatják el a kicsikéket.

Mikor hosszú útra megyünk és egész nap hajtjuk az állatokat, közben énekelünk. Így tesszük kellemessé dalainkkal az út fáradtságát.

Nemcsak az utazók, hanem a szüretelők, a puttonyozók és a szőlőtaposók is gyakran énekelnek. De ugyanezt mondhatjuk a dolgozókról általában.

A tengerészek dallamra és ritmusra húzzák az evezőt.

Fonó asszonyaink, miközben a csévére gombolyítják szépen sodort fonalukat, hol egyedül, hol együttesen, rendben énekelnek.

Lám, így csinálunk valamennyien. Könnyebben megy a nehéz munka énekszó mellett. A lélek mindent könnyebben elvisel – habár fárasztó és kimerítő is – ha dalt, éneklést hallhat. A gyönyörködésnek ez a fajtája velünk született. Az ördög is tudja ezt. Azért akar rávenni bennünket, hogy haszontalant énekeljünk. Isten a zsoltárt adta nekünk és ebben egyesíti a gyönyörű dallamot a szép szöveggel.

Kárunkra, pusztulásunkra is lehet a dal. Ártalmas tulajdonsága is van. Az arcátlan és ostoba énekek belefészkelik magukat lelkünkbe, elgyengítik, puhánnyá teszik.

¹² Expositio in Ps. 41; P.G. 55,155–160

A szent zsolnárokból sok hasznunk van. Megszentelnek bennünket. Az isteni igazságok felé indítják lelkünket szent szövegükkel. A Szentlélek gyorsan eltölti a zsolnározó lelkét. Hallgasd meg Pált, hogy megértsd, mennyire le hívják a Szentlélek kegyelmét a buzgó zsolnározók: „Meg ne részegedjete borral, mert benne fajtalanás vagy, inkább teljete el Szentlélekkel.” Még a módot is megmondja: „Magatok közt zsolnárokat, szent dalokat és lelki énekeket mondjatek, énekeljete és zengedezetek szívesebben az Úrnak” (Ef 5,18–19). Mi az: szívetekben? Értelemmel! Nemcsak a nyelv mondja a szavakat gépiesen, az értelem pedig valahol kinn bolyong, hanem a lélek figyeljen a nyelvre!

Ahol sár van, oda futnak a disznók. Ahol illat van, oda rajzanak a méhek. Ugyanígy az éneklésnél is. Ahol aljas énekeket fűjnek, ott nyüzsögnek az ördögök. Ahol szárnyal a lélek a dalban, ott harmatoz a Szentlélek kegyelme és megszenteli a szájat is, a lelkét is. Bátran kimondom, hogy ne csak ti énekeljete, hanem feleségejete, gyermekejete is tanítsatek meg ilyen énekekre. Milyen szép lenne, ha nemcsak a szövszék mellett vagy más munka közben, hanem különösen asztalnál énekelnétek.

Az ördög ott settenkedik az evés-ivásnál. Szövetségese a falánkság és a részegeskedés, a rendetlen vihánolás és a féktelen viselkedés. Evés előtt és után kell felvérteznünk magunkat a zsolná erejével. Milyen szép lenne, ha apa, anya, gyerekek, egyszerre kelnének fel az asztaltól és Istennek szent dallal adnának hálát.

Pált kegyetlen kínzás fenyegette. Kalodában kifeszítve ült börtönében. Éjfél tájban, amikor mindenkinek kellemes az édes álom, Szilással állandóan dicséri az Istent. Sem a hely, sem az idő, sem az aggodás, sem a zsarnok álom, sem a fájdalom, sem a fáradság, a világon semmi sem tudta megakadályozni éneklését: „Éjfél tájban azonban Pál és Szilász imádkozván dicsérik vala az Istent és a foglyok hallgatják vala őket” (ApCsel 16,25). Mennyivel inkább kell nekünk hálaadó himnuszokkal dicsérnünk az Urat. Hiszen nyugodt életünk, élvezzük Isten jóságát.

Ha erőt venne rajtunk az iszákosság és fajtalanás rendetlen vágya, énekeljünk. Minden rendetlen és káros gondolat és szándék megszűnik.

A gazdagok balzsammal töltött szivaccsal törlik le asztalukat, hogy tiszta legyen, ha esetleg evés után valami folt került rá. Tegyük mi is így. Balzsam helyett szent dallammal töltjük meg szánkat. Ha maradt esetleg valami folt lelkünkben a túl hangos étkezés után, töröljük le dallal és énekeljük közösen: „Mert megörvendezettél, Uram, műveddel, S ujjongok kezede tetteinek” (Zsolt 91,5). Ének után imádkozunk is, hogy lelkünkkel együtt házunkat is megszenteljük. Lakomához színészeket, és rosszhírű nőket is szoktak hívni. Ezekkel magát a gonosz lelkét, az ördögöt látják vendégül. Ezer baj fészke lesz a házuk. (Innen van a sok féltékenység, házasságtörés, erkölcstelenség.) Ha Dávidot hívjuk hárfájával, benne magát Krisztust vendégljük meg. Ahol pedig Krisztus van jelen, oda nem mehet az ördög, sőt oda sem mer pillantani. Forrás lesz a ház, ahonnan béke, szeretet és minden jó fakad.

Amazok színházzá teszik házukat. Te templommá alakítod lakásodat. Ahol szent zsolná, imádság, próféták szava, énekesek istenszerető lelkesedése hallatszik, az biztos, hogy Isten háza. Ha nem is érte teljesen a szavak erejét, neved rá a szádat, hogy ilyeneket mondjon. Mert megszenteli a szó a nyelvet, ha lélekkel beszélünk. Ha ráneveljük magunkat erre a szép szokásra, sose fogjuk abba hagyni magunktól vagy könnyelműségből a közös istendicséretet. A szokás is, meg saját akaratumk is kényszerítsen naponkint, hogy ezt a gyönyörű közös szolgálatot ellássuk.

A közös éneklésben nem számít, hogy öreg vagy fiatal vagy, nem szép a hangod vagy nem ismered a dallamot vagy a hangjegyet. Ide józan lelkület, éber figyelem, érző szív, összeszedett ész és tiszta lelkiismeret kell.

Ha ilyen lelkiismerettel jössz az énekesek közé, Dávid mellett állhatsz. Éneklésnél nincs szükség hárfára, felhangolt húrra, húrverőre, művészi felkészültségre, egyáltalán hangszerre. Ha akarod, te leszel a hárfa. Fogd kemény igába a test tagjait, és összecsendülő hangzásban lesz a lélekkel. Hogyha a test nem lázadozik a lélek ellen, hanem szolgája lesz, a lélek csodálatosan

szép útra vezet. Ezt eredményezi a szép ének is: „Mert a test a lélek ellen vágyakozik, a lélek pedig a test ellen; ezek ugyanis egymással ellenkeznek, hogy ne azt tegyék, amit akartok” (Gal 5,17).

Így beszél Pál. Nem azért, hogy feleslegesen sóhajtozzunk. A lélek embereiben megvan a Szentlélek kegyelme. Ha felebarátaikért imádkoznak és könnyörögnek, megtört szívvel és sóhajtások közt tegyék.

Mi is így tegyünk. Naponta forduljunk Istenhez énekléssel és imádsággal. Ne csak szavakat ajánljunk fel, hanem ismerjük meg a szavak erejét is. Ezért tárom elétek a zsoltár kezdetét: „Amint kívánczik a szarvas a forrás vizéhez, úgy kívánczik lelkem tehozzád Istenem!” Ilyen a szerelmesek szokása is. Nem tartják magukban szerelmüket, hanem elmondják jóbarátjuknak, hogy mennyire szerelmesek.

Maga a szeretet is áttüzesíti a lelket. A lélek nem tud csendben megmaradni. Ezért mondta Pál szeretetében a korintusiaknak: „A mi szánk nyitva van hozzátok ó korintusiak, a mi szívünk is kitérült” (2Kor 6,11). Más szóval: „Nem tudok hallgatni és csendben kifejezni szeretetemet. Ezért mindenütt velem vagytok lelkemben és szavaimban.”

Ez a boldog ember (a zsoltáros) is így tett, amikor istenszeretében lángolt a szíve. Nem tudott hallgatni: „Amint kívánczik a szarvas a forrás vizéhez, úgy kívánczik lelkem tehozzád, Istenem!” Másutt pedig: „Isten, én Istenem, virradatkor tehozzád ébrednek, Reád szomjazik a lelkem, Utánad oly nagyon sóvárog a testem, E pusztá, úttalan, víztelen vidéken” (Zsolt 62,2–3). Így beszél a zsoltáros.

Azért keres hasonlatot, mert szóval nem lehet kifejezni a szeretetet. Be akarja bizonyítani nagy szeretetét és minket is részesíteni akar ebben. Engedelmeskedjünk neki és tanuljunk meg így szeretni!

Ne mondja nekem senki: „Hogyan szeressem Istent, mikor nem látom?” Sokat szeretünk, akit nem is látunk; elutazó barátunkat, gyermekeinket, szüleinket, rokonainkat, ismerőseinket. Sosem akadály, hogy nem látjuk őket. Sokszor inkább fellángol a szeretet és növekszik a vágy utánuk. Ezért mondja Pál Mózesről, hogy ott hagyott kincseket, gazdagságot, fényes királyságot, minden fényt és ragyogást Egyiptomban. Vállalta a zsidók között a sok bajt. Aztán felvilágosít, hogy mindezt Isten kedvéért tette: „Mivel hitt, azért hagyta el Egyiptomot, nem félve a király indulatától; mert mintegy látva a Láthatatlant, állhatatos maradt” (Zsid 11,27). Nem látod az Istent, de látod a műveit, látod a teremtményeit: az eget, a földet, a tengert.

Ha valaki szeret, szerelmének akár cipőjét, ruháját, vagy bármi más tartozékát látja, fellángol a szíve.

Nem látod Istent, de láthatod szolgálóit, barátait – a szenteket gondolom – és hűséges lelkeit. Ismerd meg őket és vágyadban nagyon megvigasztalódd.

Sokszor úgy van, hogy nemcsak barátainkat szeretjük, hanem az ő barátait is meg szoktuk kedvelni. Ha barátaink közül valaki azt mondja: „Ezt szeretem, vagy a másik jót tett velem,” úgy érzem, mintha én is részesülnék benne. Mindent úgy végzünk és teszünk, mintha kedves barátainkat látnánk. Olyan nagy buzgalmat tanúsítunk.

Ugyanígy tehetjük Krisztussal is. Ő mondotta: „Szeretem a szegényeket. Ha ezek kapnak valami jót, mintha magam részesülnék benne, úgy fizetek vissza” (Vö. Mt 19,21). Mindent tegyünk meg az ő szolgálatukra. Mindenünkből áldozunk rájuk. Higgyük el, hogy ezzel Istent szolgáljuk. Hallgass meg Krisztust és Őt lásd a szegényekben: „Mert éheztem és ennem adtatok; szomjúhoztam és innom adtatok, idegen voltam és befogadtatok engem, mezítelen és felruháztatok engem” (Mt 25,35–36). Sok módot találunk, nemes érzületünk kielégítésére.

Általában három dolog szokta felkelteni szeretetünket: a testi szépség, a bőkezű jóság és a szeretet. Bármelyik külön is megindíthatja a szeretetet. Ha nem is tett velünk jót az illető, de halljuk, hogy szeret, dicsér és csodál minket, rögtön belső kapcsolat lesz közöttünk. Mint jótévőnket megszeretjük. Istenben nemcsak ez van meg, hanem mind a három és olyan nagy mértékben, hogy szóval ki sem lehet fejezni. Elsősorban annak a boldog tiszta természetnek a

szépsége, mely elérhetetlen és felülmúlhatatlan. Minden szón kívül áll és minden gondolattal kimeríthetetlen. Kedvesem, ha szépségről hallasz, sose testi szépségre gondolj, hanem testtelen dicsőségre és kifejezhetetlen gyönyörűségre.

7. Aranyszájú Szent János: A templom látogatása

a) Miért járunk templomba?¹³

Ma mindnyájan örültök, csak én vagyok szomorú. Ha magam előtt látom a lelkek tömegét, az Egyház végtelen gazdagságát, rögtön azon kezdek gondolkodni: Ha elmúlik az ünnep és elszéled, hazamegy ez a tömeg, fáj és sír a lelkem, hogy az Egyház, ennyi gyermek édesanyja, nem tud minden összejövetelen örülni nektek, csak ünnepen. Micsoda vigasság, milyen öröm, Istennek milyen dicsőség, nektek milyen nagy lelki hasznatok volna, ha minden alkalommal ennyi embert látnánk összeseregleni a templomban. A hajósok és kormányosok mindent megtesznek, hogy jól hajózzanak a tengeren és elérjék a kikötőt. Mi pedig az egész tengeri úton hányódni akarunk, az élet viharában folyton veszélybe rohanunk. Az államügyek és törvénykezés iránt érdeklődünk, ide pedig évente alig akarunk egyszer vagy kétszer eljönni.

Elfelejtitek, hogy ami a kikötő a tengernek, annak szánta Isten az Egyházat a falvakban és városokban, hogy oda meneküljünk az élet viharából és teljes csendet élvezhessünk. Nincs itt félelmetes hullámverés vagy kalózok rajtaütése, nem gyülekeznek ide a gonoszok, nincs itt ereje a viharoknak, nincs hatalma a gonosz léleknek. A kikötő mindenektől mentes. Ez a lelkek kikötője. Mindnyájan igazolhattok engem. Csak tárja fel valaki a lelkét, mennyi nyugalmat talál benne. Nem fogja el a harag, nem lángol a test vágya, nem mardossa a gyűlölet. Nem esik kétségbe, nem örli fel hiú ábránd, sőt mindezeket a vad szenvedélyeket legyűri. Mikor a Szentírás isteni dallamként száll a fülébe, ahányszor csak hallja, mindig lecsendesíti vad indulatait. Hát nem szerencsétlen az olyan, aki ekkora tudományban lehetne járatos és nem megy, nem siet mindnyájunk közös édesanyjához, az Egyházhoz?

Tudnál nekem mondani ennél szükségesebb időtöltést? Van ennél hasznosabb összejövetel? Mi akadályoz abban, hogy velünk együtt legyél? Csak nem a szegénységet hozod fel akadályul a szép gyülekezethez való távolmaradáshoz? Nem jogos a kifogásod.

Hét napja van a hétnek. Isten ezt a hét napot megosztotta velünk. De nem saját magának adta a nagyobbakat és nekünk a kisebbeket, még csak nem is felezte meg, nem adott hármat és nem tartott meg hármat, hanem neked hatot adott, magának pedig egyet hagyott. És még ezen az egyetlen napon is egész nap a dolgaid után szaladgálsz. Úgy teszel, mint a templomfosztogatók, mert ugyanazt végzed te is. Ez a nap szent és arra való, hogy lelkünk megteljen szent igékkel. Te mégis elrabolod ettől és beszennyezed anyagias gondjaiddal.

Mit beszélek egész napról? Amit az özvegyasszony tett az alamizsnálkodásnál, azt cselekedd te is a nap megfelelő órájában. Az özvegy 2 fillért adott: „Odajöven pedig egy szegény özvegy két fillérecskét vete, ami egy krajcár” (Mk 12,42) és sok kegyelmet nyert Istentől. Te is adj kamatra két órát Istennek és ezer nap hasznát látod házádban. Ha ezt nem teszed, vigyázz, úgy ne járj, hogy miközben azon rettegsz, hogy a nap egyetlen percében is kárba veszed a földi hasznodat, az alatt elveszítsd egy egész év fáradságát.

Isten szétszórja az összegyűjtött kincseket, ha nem törődünk Vele. Már a zsidóknak is azt mondta, megfenyegetve őket, mikor elhanyagolták a templom gondozását: „Sokra számítottatok, de íme kevés lett; hazavittétek a termést, de én elfűjtam. Miért? – Úgymond a seregek Ura. Azért, mert az én házam romokban hever, közületek pedig ki-ki a maga házába siet” (Aggeus 1,9).

¹³ De baptismo Christi; P.G. 49,363–365

Mondd meg, hogyan taníthassunk meg a szükségesekre, ha évente egyszer vagy legfeljebb kétszer jössz ide. Mit tudsz a lélekről, a testről, a halhatatlanságról, az égi királyságról, a másvilági büntetésről, a pokolról? Nem tanulod meg, milyen nagylelkű az Isten, milyen megbocsátó. Mi a bánat, a keresztség, a bűnök bocsánata; milyenek az angyalok és az ördögök? Nem tudod, milyen az emberi természet, milyen az angyalok jósága, az ördögök gonoszsága és kísértése. Milyen a szervezetünk, melyek a hittételeink; mi az igaz hit és a gonosz eretnokség.

Mindent, sőt ennél többet is kell tudnia a kereszténynek. Mindezekről számot kell adnotok, ha megkérdeznék benneteket. De ezeknek még kis részét sem ismeritek meg, ha évenként egyszer jöttök, csak úgy mellékesen: nem lelki szükségletből, csak az ünnep megszokása miatt. Milyen jó lenne, ha minden idejöveteledkor ezek közül legalább egyet pontosan megismernél.

Soknak van otthon szolgája vagy fia. Ha meg akarod taníttatni valami tudományra, akkor kiválasztod a mestert. Egyszersmindenkorra megtiltod házadnépének, hogy zavarja őket. Lakásukról, élelmükről és minden kényelmükről gondoskodik. A tanítvány is a mesterrel lakik. Megtiltod nekik, hogy a te lakószobáidban tartózkodjanak. Mindent azért, hogy az állandó együttlét még nagyobb műveltséget eredményezzen és semmiféle gond ne zavarja nyugalmaikat.

Most pedig nem egyetlen tudományt akarunk elsajátítani, hanem mindennél nagyobbat és fontosabbat: hogyan járhatok Isten kedvében, hogyan érhetem el az égi javakat. Hát azt hiszitek, hogy mindezeket csak úgy mellékesen is el lehet sajátítani?

Micsoda esztelenség!

Ez a tudomány nagy lelkiismeretet kíván. Kiviláglik a következőből: „Vegyétek magatokra az én igámat és tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű; és nyugalmat találtok lelkeiteknek” (Mt 11,29). A próféta pedig így mondja: „Jöjjetek fiaim, hallgassatok reám! Hadd oktassalak az Úr félelmére” (Zsolt 33,12). Más helyen pedig: „Álljatok meg és lássátok, hogy én vagyok az Isten. Magasztalnia kell engem a nemzeteknek s magasztalnia a földnek” (Zsolt 45,11). Lám, milyen szorgalom kell, hogy ezt az isteni bölcséletet megismerhessük.

De ne töltsünk minden időt azoknak a feddésével, akik nincsenek itt. Elégedjünk meg az eddig elhangzottakkal. Talán használ nekik a jövőre. Elmélkedjünk a mai ünnep gondolatairól.

Sokan megülik az ünnepeket, nevüket is tudják, de hogy mi adott alkalmat az ünneplésre, azt már nem ismerik. Mindenki tudja, hogy a mai ünnepet epifániának, azaz megjelenésnek nevezzük. (Háromkirályok, Vízkereszt, jan. 6.) De hogy miféle megjelenésről kapta a nevét; egy vagy két megjelenés van-e, ezt nem tudja mindenki. Nagy szégyen, talán ki is gúnyolnának minket, ha ezt az ünnepet évenként megüljük, de az okát nem ismerjük.

Sietek felvilágosítani benneteket, hogy nem egy, hanem két megjelenés van. Az egyik a mostani, mely már megtörtént, a másik pedig a világ végén nagy dicsőséggel megy majd végbe. Mindegyik megjelenésről hallottátok ma Szent Pál szavát Titushoz. A mairól így emlékezik meg: „Megjelent ugyanis Üdvözítő Istenünk kegyelme minden embernek s arra oktat minket, hogy tagadjuk meg az istentelenséget s a világi vágyakat s éljünk józanul, igazan és jámborul e világon, várva a boldog reménységet s a nagy Isten és Üdvözítőnk, Jézus Krisztus dicsőségének eljövételét” (Tit 2,11–13). A világvégi megjelenésről ezt olvassuk: „És csodálatos jeleket idézek elő az égen és a földön: Vért, tüzet és füstfelhőt; A nap sötétséggé változik, a hold pedig vérré. Mielőtt eljő az Úrnak nagy és rettentő napja” (Joel 2,31). Vajon miért nem a születése napja kapta az epifánia, megjelenés nevet és miért a keresztteljedésének napja. Hiszen ma a keresztteljedését ünnepeljük. (Ma szentelte meg a víz természetét.) Ezért ez ünnep éjjelen, keresztteljedés után az összes megkereszteltek hazavisznek a vízből, otthon elteszik és egy teljes évig őrzik. Hiszen ma megszentelődött a víz. Láthatjuk a csodát állandóan, mert ez a ma merített víz nem veszti el lényegét teljes évig, sőt gyakran kettőig, háromig is megmarad frissen, romlatlanul. Ugyanúgy, mintha minap merítettük volna forrásból.

Miért éppen a mai nap kapta az epifánia, megjelenés nevet? Mikor született, nem mindenki tudott róla. Most azonban igen. A mai napig sok ember előtt ismeretlen volt. Kiviláglik Szent

János szavaiból, hogy sokan nem ismerték és nem tudták, vajon kicsoda: „Ti köztetek áll az, kit ti nem ismertek. Ő az, ki utánam jövendő, ki megelőzött engem, kinek nem vagyok méltó sarusjáját megoldani” (Jn 1,26–27). Ne csodáljuk, hogy sokan nem ismerték, hiszen maga Szent János sem ismerte Őt a mai napig: „És én nem ismertem Őt, hanem aki vízzel kereszteni küldött engem, az mondá nekem: Akire látod a Lelket leszállani és rajta maradni, ő az, ki Szentlélekkel keresztesz. És én láttam és tanúságot tettem, hogy ez az Isten Fia” (Jn 1,33–34). Ebből nyilvánvaló, hogy két megjelenés van. De miért ment megkeresztelkedni Krisztus, erről beszéljünk; majd arról, hogy milyen keresztesésre érkezett. Ezt is illik tudnunk, mint az eddigieket is. Előbb az utóbbit magyarázom meg és ebből megyek vissza az előbbire. Ez a kereszteség az ún. zsidó kereszteség volt, mely a testet tisztította meg, de nem mosta le a bűnöket. Ha valaki házasságtörő volt vagy lopni merészelt, vagy bármi hasonló bűnt követett el, ez a kereszteség nem tisztította meg bűneitől. De ha halottat érintett, ha tiltott ételt evett, vagy leprásokkal érintkezett és megmosakodott, estig tisztátalan maradt, utána megtisztult: „Ha valaki érinti ilyenek a fekvőhelyét, mossa ki ruháját, maga pedig fürödjék meg vízben s legyen tisztátalan estig” (Lev 15,5). Nem is volt ez igazán bűn és tisztátalanság. De Isten lelkiismeretesebbekké akarta őket tenni ilyen rendeletekkel, mert nem nagyon voltak tökéletesek. Az ilyenekkel alkalmassá tette őket nagyobb cselekedetekre is.

b) Legyünk figyelmesek a templomban!¹⁴

Ismét rendeznek versenyjátékokat és gyűléseket, mi pedig kevesbedünk. De míg ti itt vagytok, nem vagyunk kevesen. Úgy tesztek, mint a földműves: ha látja, hogy teljesen megérett a vetemény, nem sokat törődik a levelek hullásával. Itt vagytok ti, a gyümölcsök, nem nagyon szomorkodom, ha látom a levelek sodródását. Természetes, hogy fáj a lelkiismeretlenségük, de enyhül a miattuk érzett szomorúságom, ha látom a ti buzgó szereteteket.

Ha az ilyenek néha napján ide is jönnek, csak a testük van itt, a lelkük kinn kóborol. Ha ti néha hiányoztok is, akkor is itt vagytok, mert testetek távol van, de a lelketek itt jár. Nagyon szerettem volna róluk beszélni, de nem szeretnék árnyharcot vívni. Figyelemmel vagyok azokra, akik nincsenek itt és én nem hallhatnak. Figyelmeztetésükre szánt szavaimat máskor mondom el. Isten kegyelmével a Szentírás mezőjére és tengerére szeretnék most benneteket elvezetni. De figyeljetek és legyen itt a lelketek.

A hajózásnál nincs semmi baj, ha mindnyájan alusznak is: csak a kormányos legyen ébren. Ha az esze helyén van, tudománya elég a hajózáshoz. De itt nem így van. Ha a szónok akármilyen összeszedett is, de a hallgatókban nincs meg ugyanaz a figyelem, a mi beszédhajónk is elsüllyed, mert nem találunk megmentő lelket. Ezért kell összeszednünk magunkat és figyelniük.

Azonkívül: nagyon értékes a hajórakományunk. Nem aranyért, ezüstért vagy mulandó dolgokért hajóznak, hanem az örök életért, a mennyei kincsekért. Sokkal több út vezet ezekhez, mint amennyi a tengeren és a szárazon van. Ha valaki nem járja pontosan az utakat, a legszörnyűbb hajótörést szenved. Ti mindnyájan hajózó társaim, ne az utasok nyugodtságát, hanem a kormányos éberségét és lelkületét utánozzátok. Míg a többiek valamennyien alusznak, ő a kormányt kezeli. Nemcsak a vízben figyeli az irányt, hanem az eget is nagy területen kémleli. És mintha csak egy kéz vezetné őt a csillagok között, nagy biztonsággal vezeti a hajót. Aki nem ért hozzá, még nappal sem tudná így elvezetni, mint ő a legsötétebb éjjel, mikor félelmetesebbnek gondoljuk a tengert. Ébren van és nagyszerűen bebizonyítja művészetét. Nemcsak a vízi utakat és a csillagok járását, de a szelek irányát is figyeli. Olyan nagy a kormányosok tudománya, hogy mikor a vihar erősebben támad és fel akarja fordítani a hajót, gyorsan változtatják a vitorlák állását és ügyesen kivédenek minden veszélyt. A szél vad dühöngésével szembeállítják művészetüket és a hullámokból kivezetik hajójukat.

Ha földi ügyekért úgy hajóznak a tengeren, hogy állandóan éberen őrködnek, mennyivel inkább kell nekünk így cselekednünk. Hiszen nagyobb veszély fenyeget bennünket, ha könnyelműsködünk, de nagyobb biztonságban vagyunk, ha őrködünk. Nem fából készült a mi hajónk, hanem a Szentírás tartja egybe; nem is a csillagok irányítják felülről, de az igazság Napja kormányoz utunkban. Ott ülünk a kormánynál; nem a langyos szellő mellett tartunk irányt, hanem a Szentírás szelíd ihletével.

---

¹⁴ Contra Anomoeos 7; P.G. 48,755–757

c) Rossz idő ne tartson vissza bennünket!¹⁵

Mi történt? Ma az egész városnak itt kellene lennie és alig egy kis része gyűlt össze. Talán az eső és a sár az oka? Dehogy! A könnyelműség és a félnék lélek. Milyen irgalomra számítanak a távolmaradók, mikor szemük előtt vannak a vértanúk, akik életükkel adóztak, maguk pedig a sárnak nem mernek nekivágni. Hogyan dicsérjelek meg benneteket, jelenlevő testvéreim? Hogyan fedjem meg a távolmaradottakat: elmaradásuk miatt vagy kifogásuk miatt?

Közismert, hogy napi elfoglaltságuk miatt nincsenek itt. A pénzsóvárgás vágya erősebben elfogta őket, mint e szép ünnep gondolata. De ezekhez is kell beszélnem. Tudom, hogy töletek meg fogják tudni mindezt.

Meddig tart még ez az örült pénzvágó? Hát sose alszik ki ez a kemence? Mindent felfal és megemész? Nem tudjátok, hogy ez a tűz szüli az örök lángot? Ez a rothadás termi a mérges férgeket. Ha nem félsz a pokoltól, szavaim nem hatnak rád, mert a büntetés, amiről beszélek, még távoli. Legalább a jelen legyen rád hatással.

Nem tudjátok, milyen gyümölcsöt termelt nemrégiben a pénzimádat? Talán ilyent nem jegyeztek meg? Nem marad köztetek ilyen szerencsétlenség híre? Az egész város tele van a hajótörés maradványaival. Akárhová mész, mindenütt találsz darabokat, mint egy nagy hajótöréskor. Az egyik deszkát, a másik evezőt vagy vitorlát, a harmadik árucikket mentett meg és tart magánál és mutogatja mindenfelé. Így elérték, hogy ezt a szerencsétlenséget úgy hirdetik, mintha házban, földön, szolgák közt, kincsekben történt volna. Mindenfelé a szerencsétlenségről beszélnek. Elérték, hogy a csapás híre szétterjedt.

Az egyik ember álmatlanul tölti az éjszakát, rengeteg fáradságot, veszélyt szenved, sok bűnt követ el jogtalan erőszakkal. Szállás nélkül van, hontalan, hazájából elszökik, szűkölködik a mindennapi szükségesben. Naponként látja, hogy életveszélyben forog. Kardról, hóhérról, és hegyszakadékról rémképeket lát. Ezer halálnál nehezebb életet él.

Mások az ő vagyonával tobzódnak. Előbb hízelegtek neki, most pedig ármánykodnak ellene. – Nem elég az ilyen az ostoba ember észretérítésére? – Ennyi csapás, viszontagság, baj, változás folyik szemünk előtt, mégsem józanodunk meg? Máskor egy hónapig sem történik ilyen sok. Milyen irgalmat vagy védelmet vártok?

Nemcsak esztelenkedtek, de ide sem jöttök, hogy tanulnátok. A jelenlevőkhöz beszélek a távollevők miatt. Nagyon fáj, hogy sem a jövő félelme, sem a jelen megpróbáltatása nem javítja meg őket. Harácsolnak, kapzsik. Olyanok, mint a kukacok a szemétdombon: gondolataikba eltemetkeznek és abban tovább fúrják magukat.

Nem törik magukat, hogy hetenkint legalább egyszer idejöjjenek. Itt legalább megtanulnák állapotbeli kötelességüket. Ha valakinek nincs rendben az agya, saját maga nem tudja kigyógyítani magát. Orvos kell neki, aki újra helyrehozza. Ugyanígy vagyunk a pénz örültjeivel. Ezeknek is másokra van szükségük, hogy legalább elismerjék saját esztelenségüket.

Ezért hozzájuk fordulok, különösen kérem őket, könyörgök nekik, hogy jöjjenek ide és fogadják el tanításunk orvosságát. Itt nincs hegyes vas, de van késnél jobban vágó élőszó. Nincs tűzünk, sem gyötrő orvosságunk, de van tűznél forróbb beszédünk. Ez fájdalom nélkül gyógyít.

---

¹⁵ I. hom. Quod frequenter conveniendum sit.; P.G. 63,461 k.

8. Nazianzi Szent Gergely: A szegények iránti szeretet¹⁶

Testvéreim, a szegénységben társaim (hiszen mindnyájan rászorulunk az Isten kegyelmére). Egyik a másikinál többre tartja magát, pedig kicsi a mérték, mely nekünk sorsul jutott. Hallgassátok meg a szegénység szeretetéről szóló beszédemet, de ne immel-ámmal, hanem buzgalommal, hogy királyi kincseket szerezzetek. Imádkozzatok, hogy gazdag bőségben adhassam elő nektek, hogy táplálhassam lelketeket szavaimmal és megtörhessem éhségtekben a lélek kenyerét. Mózes legyen a példánk, mikor égi mannákat hullatott, angyali kenyeret harmatoztatott vagy mikor a pusztában kevés kenyérral ezreket jóllakított. (Mint később Jézus, az igazi kenyér, az igaz élet oka.) Nem könnyű dolog megtalálni az erények közt, hogy melyiknek juttassuk az elsőbbséget és a győzelmet. A virágos, jóillatú réten, sem tudjuk kiválasztani a legszebb és legillatosabb virágot. Egyik a másik elől vonja magára szaglásunkat és látásunkat. Várja, hogy elsőnek szakítsuk le. Most engem is így tekintetek, mert választanom kellene.

Gyönyörű a három erény: a hit, remény és a szeretet. A hit hőse Ábrahám, aki hite miatt igazult meg. A remény példája Enoch, mert reménye vitte rá, hogy segítségül kezdje hívni az Úr nevét. De példái mindazok a megigazultak, akik e miatt túrtek el minden rosszat. A szeretet mintája az isteni apostol, aki Izrael miatt még átkot is mert volna maga ellen mondani. És maga az Isten, hiszen őt Szeretetnek hívjuk.

A szíves vendéglátó szeretetből cselekszik. A megigazultak közt jó példát ad a szodomai Lót (erkölcse nem szodomabeli); a bűnök közt pedig a parázna Ráháb, akinek ez a terve nem volt bűnös, sőt dicsőséget szerzett és megmenekült vendégbarátsága miatt.

Szép erény a testvéri szeretet. Példaadónk Jézus, aki nemcsak testvérünknek nevezte magát, de szenvedett is helyettünk.

Értékes az emberszeretet. Ismét Jézusra hivatkozom. Nemcsak az emberi testet teremtette jócselekedetekre, a lelket pedig arra, hogy itt a földön is a legszebbekhez legyen vezető, az égieket pedig kieszközölje, hanem emberré lett értünk.

Nagy érték a türelem. Ugyanaz a tanunk, aki nem kért angyalseregeket a támadói és bántói ellen, aki Pétert nemcsak megfeddette, mikor kardot rántott, hanem meg is gyógyította a levágott fület. Ugyanígy tett István is, Krisztus tanítványa, mikor imádkozott megkövezőiért.

Gyönyörű a szelídség. Hivatkozhatom Mózesre, (Mózes ugyanis szelídebb férfiú volt minden földön lakó embernél. Szám 12,3) és Dávidra: „Emlékezzél meg Uram Dávidról, És minden gyötrődéséről, szelídségéről” (Zsolt 131,1). Mindenki előtt ők tanúskodnak mesterükről, aki nem veszekszik, nem kiabál, nem zajong az úton és nem küzd az elhurcolók ellen: „Nem kiált majd és nem lesz személyválogató, Szava nem hallatszik az utcán” (Iz 42,2). „Feláldoztatott, mert ő maga akarta, És nem nyitotta meg száját, Viszik, mint a juhok leölésre, És mint nyírója a bárány, Elnémul és nem nyitja száját” (Iz 53,7).

Értékes a magány szeretete és a hallgatagság. Erre tanít Illés Kármelje és János pusztában tartózkodása. Szereti Jézus is a hegyet. Ide gyakran visszavonul és a csendben önmagába mélyed: „És elbocsátván a sereget, fölméne a hegyre egyedül imádkozni. Beállván pedig az est, egyedül vala ottan” (Mt 14,23).

Szép dolog a takarékoság. Ezt tanítja Illés, mikor az özvegy házában megpihen; a tevéből takaródzó János és Péter, mert fillérért is meleget eszik.

¹⁶ Or. 14. de pauperum amore; P.G. 35,857–910, szemelvényesen

Milyen gyönyörű az alázatosság! Erre sok példát találunk mindenfelé. Mindenek előtt a mi Urunk és Megváltónk, aki kiüresítette magát, felvette a szolga alakját, eltúrte arcán a megköpdösés szégyenét, beszélgetett a törvényszegőkkel, elvette a világ bűneit, sőt szolgamódra tanítványai lábát is megmosta.

Nagy érték a szegénység és a pénz megvetése. Bizonyítja Zakeus és maga Krisztus. Az előbbi Jézus látogatásakor kis híján mindent elajándékozott. Az Üdvözítő pedig a gazdag ifjúnak ezzel magyarázta meg a tökéletességet: „Mondá neki Jézus: Ha tökéletes akarsz lenni, menj, add el, amid vagyon és oszd el a szegényeknek és kincsed leszen a mennyekben, és jer, kövess engem” (Mt 19,21).

Hogy még rövidebben beszéljek erről: szép dolog az eszme meglátása és gyakorlása. Az első innen támad és a szentek szentjébe igyekszik. Lelkünket is a hozzá hasonló szépre vezet. Az utóbbi befogadja Krisztust, szolgálja és jócselekedetekkel mutatja ki szeretetét.

Ezeknek mindegyike külön is az üdvösség útja és biztosan a boldog örökélet lakába vezet. Itt is elkülönülten élünk, Istennél is sok lakóhely van mindenkinek érdeme szerint széttagolva és kiválasztva. Ezért az egyik ezt az erényt gyakorolja, a másik egy másikat; ez többet, amaz – ha lehet – akár valamennyit. Mindig csak előre, mindig csak a célt nézve lépjen a helyes úton vezető nyomába, aki lépéseinket irányítja a keskeny úton és megnyitja az ottani boldogság kapuját az örök életre. Ha pedig el kell fogadnunk Pálnak és magának Krisztusnak véleményét, mely szerint az első és legfőbb parancs a szeretet (a törvények és próféták végcélja), akkor azt is nagyon kell becsülnünk, mely itt a legfőbb helyet foglalja el: a szegények szeretetét; sőt ennek az atyafiát, az együttérző és tűrő szívet. Isten egy erényt sem tart többre az irgalmasságnál. Nincs is ennél közelebbi Istenhez, aki előtt az irgalom és hűség vonul, akiben megmarad az irgalom az igazság előtt. Semmi másnak nem fizet jobban vissza az irgalom, mint az irgalmasságnak. Mérlegébe mutatóul az irgalmat teszi.

Itt van előttünk az a szörnyű és szánalmas látvány, mely a hívőket kivéve, mindenki előtt hihetetlen: halott emberek és mégis élők. Testük sok részre vágva. Azt sem tudjuk, kik voltak, honnan származtak. Helyesebben azt mondhatnám: az egykori emberek szánandó maradványai. Beszélnek atyjukról, anyjukról, testvéreikről, szülőhelyükről – felismerhetőségük adatairól: Ez és ez volt az apám, így hívták az anyámat, ez a nevem, te voltál egykor a barátom vagy ismerősöm. Ezt azért teszik, mert már nem ismerhetők fel a régi jellegzetességeikről. Darabokra vágott emberek. Megfosztották őket vagyonuktól, családjuktól, barátaiktól, sőt saját testüktől.

Sajnálják is, gyűlölik is önmagukat. Nem tudják, mit sirassanak, az elpusztult testüket vagy annak megmaradt részét, amit felemésztett a betegség vagy mely épen megmaradt. Az előbbi részek szerencsétlenül elpusztultak, az utóbbiak még szerencsétlenebbül fennmaradtak. Egyik részük temetés előtt eltűnt, másikat pedig nincs ki eltemesse. Az egyébként nagyon igazságos és irgalmasszívű emberek ezekkel szemben már érzéketlenek. Elfeledkezünk, hogy itt a földön csak hús és vér vagyunk, szánandó test vagyunk. Annyival híjával vagyunk a szolgálatkészségnek, a testvérekkel szemben, hogy saját testünk biztonságát abban látjuk, hogy tőlük menekülünk. Oktalan állat oszló hulláját eltűri és ha az piszokkal van teli, elviseli. Az ilyen embereket minél jobban kerüljük ki és ugyanúgy tegyünk velük, mint ők: ne nagyon szíveljük őket.

A szegények eltávoznak a városokból; kidobják őket a házakból, a gyűlésekről, előadásokról, utcákból, népünnepélyekről, lakomákról. Megfosztják őket a víztől is. Még a forrásoktól is eltiltják őket, pedig ezek mindenkinek hozzáférhetők. Nem hiszik el, hogy a folyókat nem szennyezik be piszkaikkal. És az a legcsodálatosabb, hogy bűneiket megbocsátjuk és úgy viselkedünk, mintha mi sem történt volna, de szállást mégsem adunk nekik, ha éhesek nem szánjuk meg őket, sebeiket nem gyógyítjuk. Ha betegek, erőnk szerint nem segítünk rajtuk. Ezért kóborolnak éjjel-nappal kétségbeesetten, ruhátlanul, szállás nélkül. Lerí róluk a betegség. Régi jóvilágukat emlegetik. Isten nevében rimázkodnak. Egymás tagjait

használják saját hiányzójuk helyett. Művészien tudják szánalmas énekeiket nyikorgatni. Csak egy kis kenyérért könyörögnek vagy néhány csepp meleg ételért. A másik foltos, használt ruhát kér, hogy ne kelljen szégyenkeznie és hogy sebeit betakargathassa.

Nem mindig az az emberbarát, aki ezeknek a szükségeset odaadja, hanem inkább, aki nem utasítja őket vissza durván. Sokat közülük a nyilvános összejövetel sem riasztanak el, sőt a szükség miatt odamennek. Ezeket a közös, szent összejövetelket lelkünk gyógyulására tartjuk vagy valamelyik szent titok megülésére, vagy az igazság tanúinak dicsőítésére.

Bizony, kértek benneteket: ha e hősök küzdelmeit tisztelettel emlegetjük, akkor utánozzuk a jámborságukat is. A koldusok szégyenkeznek az emberek előtt szerencsétlen állapotuk miatt, (hiszen ők is csak emberek). El akarnak menni a hegyekbe, járatlan helyekre, erdőkbe. Kívánják, hogy az éj sötétje teljesen takarja be őket. Aztán mégis mindenki szeme elé jutnak. Milyen siralmas, súlyos teher ez.

Talán van is ennek értelme: hogy emlékeztessenek minket gyengeségünkre és óvjanak attól, hogy a jelenlevőkhöz, a földiekhez, mint valami állandókhöz ragaszkodjunk. Közénk kerülnek; egyeseket az emberi hang utáni vágy hajt ide, másokat az, hogy embert lássanak, ismét másokat, hogy szegényes ételüket a tehetősebbektől összekoldulják. Mindnyájan abban reménykednek, hogy könnyeik láttán valami kis irgalmat nyerhetnek.

Kinek a szíve nem lágyul meg ezek kesergéseire, mikor keserves összhangban fuvoláznak? Melyik fül bírja el ezeket a hangokat? Ki nem hatódik meg, ha ilyent lát? Együtt vannak mindig, szerencsétlenségükre a betegség egymásra utalja őket. Mindegyik más bajjal koldul, hogy megindítsa a szíveket. Szinte kiegészítik egymást bajaikban. Szánalmasak az állapotuk miatt, de szánandóbbak az együttlés miatt. Bámulja őket mindenféle ember, szánják is szegényeket, de csak rövid ideig. Meleg, száraz időben odaborulnak az emberek lábához, sokszor még vad hidegben és esőben is. Tépi őket a szélvihar. Kicsi híja, hogy el nem tapossuk őket, pedig még az érintésüktől is borzadunk. Jajgató könyörgésük belevegyül a templomi szent énekekbe. A hittitkok szavait elnyomják a panaszok. Miért kell ezeknek minden szenvedését ismertté tenni éppen az ünneplő emberek között. Biztosan könnyeket csalnék a szemekbe, ha mindent tragikusan és aggodalmasan mesélnék el. Fájdalmatok elnyomná az ünnepi hangulatot.

Mindezeket azért mondtam el nektek, mert eddig még nem tudtalak meggyőzni benneteket, hogy értékesebb a megbánás a gyönyörnél, a magábavonultság az ünneplésnél; dicséretesebb a könny a bűnös nevetésnél.

Mert azok, akikről beszélek, ilyenekben, sőt ennél szánalmasabbakban élnek. Pedig Istentől testvéreink (még ha nem is akarjátok), velünk egy természetet kaptak ők is. Ugyanabból a földből teremtett mindnyájunkat Isten, mióta először születünk. Hozzánk hasonlók idegeik és csontjaik vannak. Ugyanolyan bőrt és húst kaptak testül. A türelmes Jób mondja valahol, miközben szenvedéseiről bölcselkedik, hogy a látható dolgokat meg kell vetnünk.

Ha kell, nagyobbat is mondok: ezek hozzánk hasonló lelket kaptak és nálunk jobban megőrizték, pedig a testük nyomorba került. Belső valóságukban ugyanazt a Krisztust öltötték magukra. A Szentléleknek ugyanazon ajándékait élvezik. Ugyanazokban a törvényekben, kinyilatkoztatásban, szövetségben, összejövetelben, hittitokban, reményben részesülnek.

Krisztus értük is egyformán meghalt, mert Ő az egész világ bűnét elvette.

Velünk egyformán öröklük az örökéletet, még ha az itteni életüket nagyon el is hibázták. Eltemetkeznek Krisztussal, Vele fel is támadnak és Vele együtt megdicsőülnek.

Ismerd meg, honnan származik az, hogy lélegzel, gondolkodol és ami a legnagyobb: megismered az Istent. Honnan az égi királyság vágya, angyalokat megillető tisztelet? Miért van az, hogy láthatod a dicsőséget, most ugyan csak tükörben és rejtélyekben, de akkor tökéletesebben és tisztábban. Gondold meg, hogy Isten fia lettél, Krisztusnak pedig örökostársa. Azt merném mondani: istenivé lettél. Honnan van mindez és ki oltotta beléd?

Egészen kicsi és érzékelhető dolgokat mondok: Ki engedi meg, hogy lásd az ég szépségét, a nap pályáját, a hold tányérját, a csillagok tömegét és mindezekben, mint egy hangszerben a

jóhangzást és a lehető legnagyobb rendet. Ki adja tudunkra az évszakok változását, a különböző időjárást, az évek ismétlődését, a nap és az éjjel kimért idejét? Hogy milyen termékeny a föld, hogyan áramlik a levegő, milyen óriási kiterjedésűek a folyók és tengerek, milyen mély vizek vannak és hogyan rohannak a viharok?

Ki adja az esőt, a mezőgazdaság tudományát, a táplálékot? Kitől származnak a művészetek, a házak, a törvények és az államformák? Ki adott művelt életet, barátságot, családi szeretetet? Kinek az akaratából szelídültek meg az állatok és lettek az ember szolgái és étkei? Ki tett téged – te ember – a földön minden teremtmény urává és királyává?

Nem folytathatom egyenkint: ki adta mindazt, mely kiemeli az embert az összes teremtmény közül?

Hát nem az Isten, aki mindezekért hálaképpen emberszeretetet vár tőled?

Utánozzuk Isten első, és legfőbb parancsát: „Ki napját fölkelte jókra és gonoszokra, s esőt ad az igazaknak és hamisaknak” (Mt 5,45). Az egész hatalmas földet, forrásokat, folyókat, erdőket benépesítette teremtményeivel. A levegőbe madarakat, rovarokat teremtett, a vízbe pedig olyanokat, melyeknek élete vizet kíván. Mindegyiket bőségesen ellátta minden szükségessel úgy, hogy ne erőszakkal jussanak hozzá, ne a törvény biztosítsa neki, ne kizárólag néhány szolgáljon táplálékul. Az volt a célja, hogy közösen és bőségesen legyen nekik minden, és ezért náluk jobban rászorulókat nem teremtett közéjük. Azt akarta, hogy a természet egyensúlyát egyenlő ajándékokkal biztosítsa és hogy megmutassa kimeríthetetlen jóságát.

Az emberek aranyait, ezüstpénzeiket, legfinomabb s felesleges ruháikat, csillogó drágaköveiket és hasonló értékeiket elrejtik, ha a háború vagy forradalom első jele mutatkozik. Utána mérgükben összeráncolják homlokukat és a szegény, rászoruló felebarátjuk előtt bezárják szívükben az irgalom kapuját. Feleslegükből még a legszükségesebbet sem akarják juttatni. (Micsoda durvaság és keményszívűség!) Ha másra nem, legalább arra kellene gondolniok, hogy a szegénység és a gazdagság, a szabadság és a szolgaság és minden ilyesféle elnevezés csak később jutott az emberi társadalomba. Mint a ragályos betegség zúdult ránk a bűnnel együtt. A bűn fogalmában van benne mindez: „De kezdettől fogva nem úgy volt” (Mt 19,8). Mert a Teremtő kezdetben szabadnak, a maga urának alkotta az embert. Csak az Isten parancsa volt felette. Dúskált a paradicsom gazdagságában. A későbbi embereknek ugyanezeket juttatta, mert meg akarta jutalmazni őket az első ember kincseivel. Szabadság és gazdagság az isteni törvényen alapszik, igazi szegénység és szolgaság pedig a törvény megszegése után keletkezik.

Ebből származott utána az irigység, a viszály és a kígyó fájdalmas uralma. Ez a gyönyör ízével furakodik észrevétlenül. Fellázítja az erősebbeket a gyengék ellen. Azóta vált széjjel a család különböző nevekre. A belénk teremtett nemességünket elsodorta a kapzsiság. Befurakodott a törvénybe, a hatalom segítőjébe.

Te azonban az első jogegyenlőséget tekintsd, ne a végső elkülönülést. A Teremtő törvényeit ismerd meg, ne pedig a hatalmaskodóét, természetednek segítségére erőd szerint. Becsüld meg a régi szabadságot, ne alacsonyítsd le magadat, a meggyalázást saját nemességgeddel véd ki. Segíts a beteg. Felettesd el a szűkölködő szegénységét. Ha egészséges vagy, legyen gondod a szenvedőre: ha gazdag vagy, a szegényre.

Ha nem szenvedsz kárt semmiben, gondold az elesettekre és az összetört szívűekre. Jó kedved van: vannak bánkódók. Sikerül mindened: vannak az életnek hajótöröttei is. Adj hálát az Istennek, hogy eredménnyel dolgozhatsz, mert van ám, aki támogatásra szorul. Örülj, hogy nem te nézel mások előnyeire, hanem a barátaid figyelnek a tiedre.

Ne csak földi javakat szerezz, jámborságban is gazdagodj. Ne csak aranyat gyűjts, erényt is. Inkább ezt önmagában. Annál jobban becsüljön a felebarátod, minél jámborabb vagy. A szerencsétlen istenként lászon, mert Isten irgalmát utánzod.

„Boldogok az irgalmasok, mert majd öneik is irgalmaznak” (Mt 5,7). A boldogság hirdetésében nem utolsó az irgalom: „Boldog, ki a szűkölködőnek és a szegénynek gondját

viseli” (Zsolt 40,2). Ismét így szól: „Jó annak az embernek, aki könyörül és kölcsön ad” (Zsolt 111,5). Más helyen pedig: „Az igaz alamizsnálkodhatik és kölcsön adhat szüntelen” (Zsolt 36,26). Érdemeljük ki a dicséretet. Bárcsak neveznének megértőnek. Legyünk jótékonyak. Még az éjszaka se legyen akadály a jótévésedben: „Ne mondd barátodnak: Menj és jöjj vissza. Majd holnap adok” (Péld 3,28). A nekiindulásod és cselekedeted közé ne ékelődjék semmi. Csak az emberszeretet nem tűr haladékat: „Törd meg az éhezőnek kenyeredet, S a szűkölködőket és a bujdosókat vidd be házádba” (Iz 58,7). Mindezt jókedvvel tedd: „Aki irgalmasságot gyakorol, tegye vidámságban” (Róm 12,8). Megkétszereződik a jóságod, ha vidáman gyakorlod. Morcosan és kényszerből végzett jó nem vált ki hálát és nem nagy lélekre vall. Ragyogó arccal és ne könnyek között mutasd meg jóságodat.

„Oldozd meg az istentelenség kötelékeit, Oldd meg az iga köteleit, Bocsásd szabadon a megtörtöket, Törj össze minden igát” (Iz 58,6). A keményszívűséget és az értelmetlen kutatást értem, aztán a kételkedést, az elégedetlenkedő morgást, hogy mi lesz velünk. Nagy dolog ez és csodálatos. És milyen nagy jutalmat kapunk ezért: „Akkor majd felvirrad, mint a hajnal, világosságod, És gyógyulásod gyorsan bekövetkezik” (Iz 58,81). Ki nem vágyódik a fény és egészség után?

Előttem van Krisztus, aki szegények gondozására buzdít bennünket. Látom Péter és Pál baráti kézfogását, mikor úgy osztották fel egymást között az evangéliumi hirdetés területeit, hogy a szegényekről közösen gondoskodtak: „...a szegényekről emlékezzünk meg, amit gondom is volt megcselekedni” (Gal 2,10). Ismeritek az ifjúnak a tökéletesedését, mely abban fejeződött ki és az volt a lényege, hogy ossza ki vagyonát a szegények között: „Mondá neki Jézus: Ha tökéletes akarsz lenni, menj, add el, amid vagyon, és oszd el a szegényeknek, és kincsed leszen a mennyekben, és jer, kövess engem” (Mt 19,21). És még mindig azt hiszed, hogy az emberszeretetet nem kötelességed, csak szabad kedvtelésed? nem törvény, csak buzdítás? Magam is sokat gondolkodom erről és tetszéssel fogadom.

Rettegek a sújtó balkéztől és annak a szemrehányásától, aki ezt a törvényt megalkotta. Nem azért, mert loptam volna vagy raboltam volna, fajtalankodtam vagy olyasmit tettem volna, ami tilos és e szerint elítélhető, hanem azért, mert nem szolgáltam Krisztust a szegények támogatásával.

9. Aranyszájú Szent János: A szegénység nem szégyen¹⁷

Vessük ki magunkból a test gondolatait.

Milyenek ezek?

Ha azt eredményezik, hogy a test viruljon és meglegyen mindene, de tönkreteszik a lelket.

Mik ezek?

A gazdagság, gyönyör, dicsőség. Mindez a földé. Ilyen még a test nagy szeretete is. – Ne vágyódjunk tehát többre, hanem keressük a szegénységet. Ez az igazi jó. Egyesek azt mondják: lealacsonyít és csekély értékűvé tesz. Ez kell nekünk, mert nagy hasznunk van belőle. Krisztus azt mondja: „Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyek országa” (Mt 5,3). Azért szomorkodol, mert az erény útján haladsz? Nem tudod, hogy ez nekünk nagy bizodalunk? „Miért nézik le a szegény ember bölcsességét?” (Préd 9,16). Más helyen ezt olvassuk: „Ne adj nekem se nyomort, se gazdagságot! Csak annyit adj ennem, amennyi elegendő” (Péld 30,8). A szegénység kemencéjéből ments ki Uram engem. Ha a gazdagság és szegénység az Istentől van, hogyan lehet rossz akár az egyik, akár a másik?

Miért kell erről beszélni? Mindezt az Ószövetségben olvassuk. Ott nagy szava volt a gazdagnak és megvetett volt a szegény. Ott átok volt a nincstelenség és áldás a földi kincs. De ennek vége!

Akarod hallani a szegénység dicsőítését? Krisztus felmagasztalta így szólván: „A rókáknak odúik vannak és az ég madarainak fészkeik: az Emberfiának pedig nincsen, hová fejét lehajtsa” – „Ne legyen aranyotok, se ezüstötök, se pénzetek övetekben” (Mt 8,20 és 10,9). Pál így ír: „Mint szükölködők és mégis sokat gazdagítók” (2Kor 6,10). Péter pedig azt mondta a születésétől fogva sánta embernek: „Ezüstöm, aranyam nincs: de amim van, néked adom” (ApCsel 3,6). Mégis az Ószövetségben, ahol olyan nagy úr volt a kincs, kiket csodálunk legjobban? Nem Illést? Pedig neki csak egy bőrtakarója volt. Nem Elizeust? Nem Jánost? Senki se legyen tehát megvetett a szegénysége miatt. Nem a szegénység alacsonyít le, hanem a gazdagság, mikor nagy igényekre kényszerül és sok ember lekötelezettje lesz. Ki volt Jákobnál szegényebb? „Ha velem lesz az Úr s megőriz az úton, melyet járok s ad nekem kenyeret, mit megegyek s ruhát, amit felvegyek?” (Ter 28,20). Milyen független volt Illés és János. Az egyik Achabot, a másik Heródest feddette meg: „Nem szabad neked testvéred feleségét bírnod” (Mk 6,18). Illés pedig bátran mondta Achabnak: „Nem én döntöttem bajba Izraelt, hanem te és atyád háza” (1Kir 18,18). Látod, ezt a függetlenséget a szegénység eredményezte. A gazdag tulajdonképpen szegény ember. Könnyen bűnhődik és ki van téve annak, hogy bárki kárt okozzon neki. A szegény nem fél a közhirtől, sem a büntetéstől: Ha a szegénység lekötelezettséget jelentene, Krisztus nem szegényen küldte volna tanítványait oda, ahol sok szabadszólás volt szükséges.

A szegény ember nagyon erős. Nincs semmi, ami megsértené, ami megbántaná. A gazdag mindenfelől nagyon könnyen megközelíthető. Olyan, mintha hosszú kötelek lógnának róla, ezért aztán könnyű hozzáférközni. A ruhátlan embert nehéz elkapni. A gazdagnál is úgy van: szolgasereg, kincs, birtok, ezer ügyes-bajos dolga, gondja, körülményei, kötelezettségei miatt mindenkinek könnyen megközelíthető.

Senkise higgye, hogy a szegénység oka lehet a becstelenségnek. Ha a koldussal van Isten kegyelme, hozzá hasonlítva az egész világ kincse sár vagy pelyva. Erre törekedjünk, ha be akarunk jutni az égi királyságba: „Ha tökéletes akarsz lenni, menj, add el, amid vagyon és oszd

¹⁷ Hom. 18. In ep. ad Hebraeos; P.G. 63,136–138

el a szegényeknek és kincsed leszen a mennyekben. – Bizony mondom nektek, hogy nehéz a gazdagoknak bejutni a mennyek országába” (Mt 19,21.23). Látod, ha nincs meg a szegénység, meg kell szerezni. Ilyen nagy jó ez az állapot. A mennyország felé vezető úton irányjelző, olaj a versenyzőknél, csodálatos nagy edzés, csendes kikötő.

Azt mondja valaki: Nagyon sok emberre szorulok rá. Nem szeretem mások kegyeit hajhászni. – Te előnyben vagy a gazdaggal szemben. Te legfeljebb azért koldulsz, hogy enni tudj. A gazdag pedig szemtelenül harácsol ezerféle dolgot, mert mindig többre vágyik.

A gazdagoknak igen sok hiányuk van.

Mire értem? Arra, hogy gyakran még a sajátjuk sem jogos. Sokszor kellenek neki szolgák és katonák, akik rendet tartsanak. A szegény még a királyra sem szorul. Ha mégis sóvárog utána, elcsodálkozik, hogy mennyire függ mindenkitől. Pedig ő csak gazdag szeretett volna lenni. Ne okolja tehát senki a szegénységet, mintha sok bajnak volna az oka. Ne ellenkezz Krisztussal, hiszen Ő az erény egyik feltételének mondja: ha tökéletes akarsz lenni. – Szavaival mondta, tetteivel bizonyította, tanítványaival megerősítette. Szeressük meg a szegénységet. A józanoknak ez a legnagyobb java. Hallgatóim némelyike most hirtelen megriad. Azt hiszem, nem kell azért félni, hiszen a legtöbb embernél igen erős ez a betegség, oly nagy hatalma van a pénznek, hogy a szavak értelmét nem tudják elviselni, sőt borzadnak tőle.

Ez nem keresztény lelkiület!

Nincs gazdagabb annál, aki a szegénységet önként, lelkesedéssel választotta. Hogyan? – megmondom. Ha akarjátok, bebizonyítom, hogy a királynál is gazdagabb az önként szegény. A királynak sok mindenre szüksége van, aggódik, fél, hogy nem tudja jól fenntartani a hadsereget. A szegénynek jól megvan mindene. Semmitől sem fél. Ha fél is, alig valamitől. Ki gazdag, mondd meg? Az, aki naponta aggódva végzi dolgait, mindent össze akar gyűjteni és fél, hátha elveszik valamije? Vagy az gazdag-e, aki semmit se gyűjt, mindene megvan és semmit se kíván.

Az erény és istenfélelem ad biztonságot, nem a kincs. Ez utóbbi rabságba is dönt: „Ajándék és adomány vakká teszi a bírák szemét, És mint zabla a szájban, elhárítja feddésüket” (Préd 20,31). Gondolj rá, hogyan büntette meg a szegény Péter a gazdag Ananiást. Figyeld meg, milyen tekintéllyel kérdezi Péter Szafirát: „Mondd nekem asszony, csakugyan annyiért adtátok el a földet? Az pedig milyen megszeppenve felelte: Bizony, annyiért” (ApCsel 5,8).

Ki tesz engem Péterre? Péter lehetsz, ha megszabadulsz vagyonodtól. Oszd el, add a szegényeknek, kövesd Krisztust és Péter leszel. Hogy lehet ez? Hiszen az csodákat művelt! Mondd, az tette Pétert csodálatossá vagy az életéből fakadt nagy hite? Hallgasd meg Krisztust: „Ha tökéletes akarsz lenni, menj, add el, amid vagyon, és oszd el a szegényeknek, és kincsed leszen mennyekben, és jer, kövess engem” (Mt 19,21). Péter is így szól: „Ezüstöm, aranyom nincs: de amim van, néked adom” (ApCsel 3,6).

Ha valakinek kincse van, nincs hatalma; az nem Péterhez hasonló. Hát mikor egyike sincs? Akkor nem jó lélekkel szegény. Azt már hallottuk, hogy aki jó szívvel szegény, mindene megvan. Ha nem is támaszt halottakat, nem is gyógyít sántákat, megvan az erős bizodalma Istenben. Ez pedig mindennél többet ér. Majd ama napon meghallják a boldog szót: Jöjjetek Atyám áldottai. Van ennél nagyszerűbb? „Vegyétek birtokba a világ kezdetétől nektek készített országot. Mert éheztem és ennem adtátok, szomjúhoztam és innom adtátok, idegen voltam és befogadtatok engem, mezítelen voltam és felruháztatok engem, beteg voltam és meglátogattatok engem, fogságban voltam és eljöttetek hozzám” (Mt 25,34–36).

Kerüljük tehát a kapzsiságot, hogy megnyerhessük a mennyországot. Adjunk a szegénynek. Mint Krisztusnak viseljük gondját. Így leszünk neki örökösei. Dicsőség és hatalom az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek, most és mindörökkön örökké. Amen.

10. Nazianzi Szent Gergely: A békeszeretet¹⁸

Kedves béke! Olyan kellemes vagy valóságodban is, nevedben is. Most adtam békét a népnek és kaptam is. (A szentmisében.) Nem tudom, vajon mindenkiben igazi, lélekhez illő volt-e a hang vagy csak külsőleg színelte (mert Isten jelen volt). Ha így van, az Úrnak még nagyobb haragját vonjuk fejünkre.

Kedves béke! Nagy gondom és díszem. Te az Istené vagy: „S az Istennek az a békéje, amely meghalad minden értelmet, megőrzi szíveteket és elméteket Krisztus Jézusban” (Fil 4,7). Neked Istened van: „Egyébként testvérek, örvendjete, legyetek tökéletesek, buzdítsátok egymást, értsetek egyet, éljete békességben, és a békesség és szeretet Istene veletek leszen” (2Kor 13,11). Az Isten egyik ismertetője vagy: „Mert ő a mi békességünk, aki a kettőt eggyé tette és a közbeeső válaszfalat: az ellenségeskedést, lebontotta a saját testében” (Ef 2,14). És még így sem becsüljük a békét.

Drága béke! Mindenki dicséri jószágodat, de kevés ember őrzi meg. Miért hagytál el bennünket ennyi ideig? Mikor térsz vissza hozzánk? Mindenkinél jobban vágyódom utánad, kívánlak. Ha itt vagy, átölellek, ha pedig eltávozol, sok jajgatással és sírással hívlak vissza. Jákob nem vágyott erősebben József után, akiről azt hitte, hogy vadállat tépte szét, valójában testvérei adták el. Dávid könnye sem volt melegebb fia, Jonatán miatt, mikor ez a háborúban elpusztult. Nem kesergett jobban fia, Absalom miatt: „Elszomorodék erre a király és felméne a kapu felett levő terembe és síra és ezt mondogatta járva-kelve: Én fiam, Ábsalom, Ábsalom, én fiam, bárcsak én haltam volna meg helyetted, Ábsalom, én fiam, én fiam, Ábsalom” (2Kir 18,33).

Jákob összetört atyai szívvel így kiáltott fel: „A fiam köntöse. Fenevad ette meg őt, vadállat falta fel Józsefet” (Ter 37,33). Mikor odaadták neki fia véres köntösét, mintha annak teste lett volna, úgy csókolta. Ugyanaz fel is szította, le is csillapította fájdalmát. Dávid a hegyekben mondta el átkát, ahol a csata folyt: „Gelboe hegyei! Se harmat, se eső ne hulljon reátok. Ne hozzanak rajtatok zsengéket a földek, Mert ott érte gyalázat a hősök pajzsát” (2Kir 1,21). „Mint estek el a hősök a harcban. Jonatánt megölték halmidon” (2Kir 1,25). Most védi fiát, aki pedig az ő élete ellen tört. Mintha misem történt volna, áldoz a halott emlékének. Talán még a fia helyett is sír, mert atyja ellen merte emelni kezét. Ilyen az édesapa. A fiától – életében – mint ellenségétől félt, ugyanazt – halála után – drága kincsként kívánja. Legnagyobb ereje a természetnek van, mely legyőzi az ellenséget is.

Általános vélemény, hogy könnyebb szerencsétlenségbe zuhanni, mint a jószerencsét megőrizni. Mi is, míg veszélyben vagyunk, az üldöztetés erőt fakaszt bennünk és egybekovácsol. Mikor azonban együtt vagyunk, kezdünk szétbomlani. Ki ne siratná a jelen sorsunkat, ha jól megfigyeli azt? Ki talál e csapásra megfelelő szavakat?

A rablók békében élnek, pedig őket gonoszság köti össze. Együtt vannak a zsarnoktársak, a tolvajbanda tagjai, a forradalom összeesküvői, a fajtalanok, a csepűragók, az ezredtársak, az egy hajón utazók. Nem is beszélek az egyenlően örököltekről.

Még a politikai ellenfelek is megvannak egymás mellett, sőt a köztisztviselők is, akik egymás után viselik a hivatalt, hiszen törvény biztosítja a rendet. Egy tábort alkotnak a sokat dicsért gondolkodók (szofisták) és nyelvtudósok; a bölcsokről nem is kell ezt mondanom, pedig ott az ifjú óriások dicsőségvágya tombol és dühöng: mégis nagyrészt békében vannak.

Mi azonban nem vagyunk együtt, nem köt bennünket össze közösség. Nem tudunk megegyezni. Semmi orvosságot sem találok a betegség gyógyítására. A gonoszság tanítói és tanítványai vagyunk, nem pedig az erényé. A széthúzás sok apró szikráját élesztgetjük, de

¹⁸ De pace Or. II.; P.G. 35,11–31

keveset vagy éppen semmit se törődünk az egyetértéssel. Ha széthúzunk, úgy se visszük sokra. Melyik jobb: veszekedni vagy együtt lenni? Ki az az ostoba, aki dicséri a veszekedést.

Ha valaki megkérdezne bennünket: Mit tiszteltek, sőt imádtok? Rögtön kész a feleletünk: A Szeretetet. „És mi megismertük és hittünk a szeretetben, mellyel Isten irántunk viseltetik. Szeretet az Isten és aki a szeretetben marad, Istenben marad és az Isten őbenne” (1Jn 4,16). Pedig ezt a Szentlélek sugallta. Isten ezt a nevét jobban szereti hallani, mint bármi mást.

Mi a törvény és a próféták foglalata? Még az evangélista sem válaszol mást, mint ezt: „Szeresd a te Uradat, Istenedet... Szeresd felebarátodat... E két parancsolaton függ az egész törvény és a próféták” (Mt 22,36–40). Mi, a Szeretet tanítványai, miért gyűlölködünk annyit? A Béke fiai, miért háborúskodunk ádázul és állandóan? Az Úr szegletkönek nevezte magát és mi pártokra szakadunk. A Sziklát csodáljuk és szétmállunk. Fény az Istenünk, mi vakoskodunk. Jézus az Ige, mi meg olyan csendben vagyunk. Tele vagyunk szótlansággal vagy megilletődöttséggel, vagy nem is tudom, milyen szót használjak. Mintha csömör fogna el bennünket ételtől, álomtól, jókedvtől, és mint mondani szokták: mindentől. Mintha mindent megutáltunk volna; nemcsak a fájdalmasat, de a legkellemesebbet is. Minden egymásra zúdul és össze-vissza kavargog. Nem vesszük észre, mikor sértegetünk, mikor kapunk sebeket; nemcsak elleneinktől és a másvallásúaktól (ez kevésbé lenne fájdalmas, mert a buzgóságuk, ha saját felfogásuk területén állnak, sokat megmagyaráz), hanem saját hittestvéreinktől is. Így önmagunk között és önmagunk ellen harcolunk. Ez a legszörnyűbb és a legsajnálatosabb.

Mi ennek az oka? Talán uralomra törtetés vagy pénzsóvárság, irigység, gyűlölet vagy dölyfösség; vagy valami olyan, amit az istenteleneknél sem látunk. Az pedig nagyon különös, ahogy a véleményünket változtatjuk. Mert mikor bizonytalanságban vagyunk, istenfélők és igazhitűek vagyunk és ámitásból az igazsághoz menekülünk, mintha hitünkért küzdenénk. Ez dicséretre méltó, ha a rossz tulajdonságaink miatt tesszük. De nagyon csúnya, ha hibáinkat szégyellve nemesebb névre, az istenfélelemre visszük át mindezt.

Okosan beszélj, mert a gonoszság szószólója leszel; hiszen akárki is vagy, ostobának kell mondjalak, ha állítod, hogy tegnap jámbor voltál, ma pedig istentelen. Pedig semmit sem kevesbedtél, semmit sem gyarapodtál szavakban vagy tettekben. Ugyanaz vagy, mint tegnap. Ugyanazt a levegőt szívod, ugyanazzal a szemmel nézed ugyanazt a napot.

Ha megkérdeznék a számokról vagy a mértékekről, nem ugyanazt válaszolod? Ellenben ma fajtalan lehet, aki tegnap egyiptomi József volt? (Úgy változhatik a vélemény, mint a nád közt futó láng, mely körüléget mindent?) Júdás vagy Kaifás lehet ma, aki tegnap Illés és János volt vagy az Úrnak valamelyik tanítványa? Ugyanolyan övet hordanak. Ugyanolyan szürke vagy fekete köpenyt viselnek, melyet az én életmódom becsülete, az én törvényem és gondolkodásmódom követel.

A fenséges beszéd virágát, a homályt vagy a kimért, nyugodt hangot, az előrehaladás komolyságát tegnap még bölcseletnek, ma pedig üres fecsegésnek minősítjük. Ugyanazt a hatalmat a gonosz szellem és a betegségek felett: egyszer Jézusnak, máskor Belzebubnak tulajdonítjuk. Nem vetjük meg a gonoszság következményeit: a verekedést és a haragot.

Távol legyen tőlünk testvéreim és barátaim, hogy így éljünk. Becsüljük meg a békeszerető lélek ajándékát, a békét, melyet nekünk adott az Úr búcsúzásképpen, mikor tőlünk eltávozott: „Békességet hagyok nektek, az én békességemet adom nektek; nem miként a világ adja, adom én nektek” (Jn 14,27). Egyetlen háborút ismerjünk el, melyet a gonoszság hatalmával folytatunk. Nevezzük testvéreinknek azokat, akik gyűlölnék minket, de ugyanebben a küzdelemben szenvednek. Legyünk engedékenyek a kicsiben, hogy elnyerhessük a nagyobbat: az egyetértést.

Látszólag legyünk vesztesek, hogy győzni tudjunk. Figyeljétek meg a testedzés törvényeit a birkózók viaskodásainál. A földön fekvők gyakran legyőzik a felettük levőket.

Ebben vetélkedjünk, ne pedig a végtelen lakomákban és üzletkötésben. Az ingyencek mértéktelenül esznek az eléjük tett ételekből. A tengeri kereskedők esztelenül megterhelik

hajóikat. És inkább menjen tönkre gyomruk vagy süllyedjen el a hajójuk, minthogy valami kis haszon elmaradjon telhetetlenségükben. Közben persze nagy kárt szenvednek. Mindig ezt mondom és bizonyítom. A Szentírás alapján ezután is ezt teszem: „Nem hallgathatok Sion miatt. Nem nyughatom Jeruzsálem miatt” (Iz 62,1). „Mert kiáltást hallok, mint a vajúzó asszonyét. Mint szorongó kiáltását annak, ki gyermeket szül; Jajgat Sion haldokló leánya. Kitarja kezét: Jaj nekem, mert eleped a lelkem, a meggyilkoltak miatt” (Jer 4,31). Ezeket nem kard sebesítette meg, nem éhség tette tönkre, hanem a dicsőség- és uralomvágy. Mikor aztán elestek, nem sajnálat, hanem gyűlölet kísérte őket.

Ha ti megfogadjátok szavaimat, mindkettőnknek jobb lesz. Ha pedig megvetitek és nem törődtek velem, legyőzi ösztöntök az eszeteket, csak én vagyok nyugodt Isten és ember előtt. Nem követelhet tőlem semmit se a békeszerető és az istenfélő. Ti azonban lássátok a következményeket. Nem akarok súlyosabbat ígérni, hiszen atyai kötelességem fiaimat védeni.

Bár nyernétek el a béke nagy bírójának kegyelmét most is, a jutalom napján is Krisztus Urunkban, Kinek legyen dicsőség és hatalom mindörökkön örökké. Amen.

11. Aranyszájú Szent János: A házasulók gondjai¹⁹

A bölcs ember, ha a boldogság tartozékait elszámlálja, ezt is közéje sorolja: „A férfi és a nő, ha megértik egymást” (Préd 25,2). Más helyen a boldogsághoz tartozónak véli, hogy a feleség egyetértésben éljen urával. Isten már kezdetől nagy gondot fordított az ilyen házasságra. A házasfelekről, mint egy emberről beszél: „Meg is teremté Isten az embert: a maga képére, az Isten képére teremtette, férfiúnak és asszonynak teremtette” (Ter 1,27). „Nincs férfi, sem nő” (Gal 3,28).

Nincsen férfinak férfihoz olyan szoros kapcsolata, mint a nőnek a férfihoz, ha helyes ez a kapcsolat. Ha egy férfi ezt a túláradó szeretetet kinyilvánítja, boldog ember. Ha szeretteit, barátait gyászolja, nem atyjához, anyjához, gyermekéhez, testvéréhez, barátjához hasonlítja szomorúságát. „Szeretetem nagyobb volt irántad, mint szerelmem feleségem iránt” (2Kir 1,26). Valóban igaz, hogy ez a szeretet erősebb minden zsarnoknál. Más szeretet is erős. De ez a vágy heves is, olthatatlan is. Itt ugyanis természetben benn rejlő szeretet él. Észre sem vesszük, máris összekapcsolta az embereket.

Ne dicsérd feleségedet szép alakjáért. Fegyelmezetlen lelkeké a dicséret, a gyűlölet és az ilyen szeretet. Keresd lelke szépségét. Utánozd az Egyház jegyesét. A testi szépség tele van nyegleséggel, könnyelműséggel, mely féltékenységbe csap át. Sokszor gyanakvó leszel és ostobaságot követsz el.

Vágyat kelt benned? Egy, vagy két hónapig. Legfeljebb egy évig, de tovább semmiképpen. A megszokottság elsorvasztja a csodálatot.

A szépségből származott baj megmarad: hiúság, könnyelműség, lenézés. A lelki gyönyörködésben mindebből semmi sincs. A kezdeti szeretet végig megmarad, mert lelki és nem testi szépség váltotta ki.

Mondd, mi jobb az égnél, a csillagoknál? Ha azt mondod, hogy a test fehér, bizony az ég fehérebb. A szem ragyogó, bizony a csillag fénylőbb. Az angyalok csodálták a világot, mikor Isten megteremtette. Mi is ámulva nézzük most, de nem úgy, mint kezdetben. Ilyen a megszokás. Nem egyformán ejt ámulatba.

Mennyivel inkább van ez így a feleségnél. Ha betegség is megtámadja, könnyen eltűnik minden szépsége. Jóakaratot keressünk benne, meg kiegyensúlyozottságot, illendőséget. Ezek a szépség jegyei.

Ne a test bájait kutassuk. Ne kifogásoljuk azokért, amik nincsenek meg benne. Egyáltalán ne nehezteljünk rá (a meggondolatlanok szokása ez). Ne türelmetlenkedjünk, ne nehezteljünk. Nem látjátok, hány ember hal meg nyomorultul, akinek nagyon bájos felesége volt. Hány csúnya asszonynak az ura él boldog öregségben! A belső foltot tisztítsuk ki, a belső ráncot simítsuk el, a lélek rútságát tüntessük el.

Ilyen szépséget akar az Isten. Neki, ne magatoknak szépítsétek meg feleségeteket. Ne gazdagságra, családi hírnévre házasodjatok, hanem a lélek szépségére. Ne engedd, hogy feleséged tegyen gazdaggá. Szégyenletes és gyűlöletes az ilyen vagyon. Egyáltalán ne törekedj ilyen pénz után. „Mert akik gazdagok akarnak lenni, kísértésbe esnek, az ördög kelepcéjébe, sok haszontalan és káros kívánságba, melyek pusztulásba és romlásba döntenek az embert” (1Tim 6,9).

Feleségedtől tehát ne követelj pénzt. E helyett mindent könnyen megkapsz. Mondd, ki mellőzi el a fontosabbat, hogy a kis értékűvel törődjék?

Ej, jaj! Pedig mindig így teszünk. Ha fiúnk van, sosem azzal törődünk, hogy derék ember legyen belőle, hanem azon törjük magunkat, hogy gazdag lányt kapjon.

¹⁹ Hom. 20 in ep. ad Ephesios; P.G. 62,135–150, szemelvényesen

„Nem baj, ha nincs szép lelke.

Legyen pénze, sok telke.”

Ha élete felől érdeklődünk, nem az érdekel, hogy derék lány legyen, hanem, hogy minél több hasznot hajtson a házukban.

Minden csak a pénz!

Azért pusztul el minden, mert a pénz örülete tart rabságban bennünket.

*

A férj és feleség egymás közti gondolkodását Isten pontosan tudtukra adta: az asszony férjét mindenben úgy vegye, mint a család fejét, a férj pedig feleségét segítőjének tekintse.

Hogyan történhetik ez? – kérdezheted.

Isten megmutatta, mi kell, én most arról szeretnék beszélni: hogyan. Egyszerű gondolat: ne ragaszkodjunk a pénzhez, csak a lélek erényét nézzük, Isten félelme legyen szemünk előtt. Ezt már megmondta akkor, mikor a szolgálkhoz beszélt: Bármilyen jót, vagy rosszat tesztek, Isten számon tartja. Így vagyunk a házassággal is.

Ne önmagáért szeresd feleségedet, hanem Krisztusban. Az ő kedvéért engedelmeskedj, az ő kedvéért tegyél meg mindent. Ez elég arra, hogy együtt legyetek gondolatban, megbeszéljétek mindent. Sosem lesz veszekedés, lelki eltávolodás. Senki se szidja a feleség előtt annak férjét. De a férj se higgyen könnyen felesége megítélőinek. Persze, a férj se adjon alkalmat és okot a gyanúsításra.

Egész nap mások társaságában vagy. Estédet töltöd otthon. Csodálkozol, ha feleséged fejéből nem tudod kiverni a gyanút? Ha szóvateszi a feleséged, ne vedd zokon. Szeretetből teszi, nem rosszakaratból. Lángoló szerelme, tüzes érzelmei, meg félelme miatt vádol. Fél, hogy valaki elrabolta boldogságát. Fél, hogy valaki minden javának összességét, a férjét, megkárosította. Fél, hogy fejét elrabolják tőle. Fél, hogy házasságát feldőlják.

Van a féltékenységnek más megnyilvánulása is. Senki se foglalkozzék a szükségesen kívül a háziakkal. – A férj a szolgálóval, a feleség a férficseléddel. – Itt is támadt már elég gyanakvás. Gondolj arra, milyen igaz emberek voltak, akikről beszélni akarok: Maga Sára adta feleségül férjének, Ábrámnak, rabszolganőjét, Ágárt. Az asszony akarta így, senki sem kényszerítette. Férje sem gondolt rá. Utána Sára így szólt: „Ítéln az Úr közöttem és közötted” (Ter 16,5). Más ember nem gyulladt volna haragra? Nem emelte volna fel mérgesen a kezét, így szólva: Miért beszélsz? Nem akartam én ezt a nőt. Te rendeztél el mindent. És még te vádolsz? De nem így beszélt. „Íme kezében van rabszolgád, tégy vele, ahogy tetszik” (Ter 16,6). Kiszolgáltatta Ágárt, hogy ne haragítsa Sárait. Ez igazán jóakarát.

A közös asztal még a rablókát is kibékíti. A zsoltáros is így beszél: „Ki velem együtt etted az édes étkeket” (Zsolt 54,15). Ők egy test lettek. Mennyivel inkább nagyobb ok a megbocsátásra. Semmi sem tudta megingatni az igazat. Ágárt kiszolgáltatta feleségének, mert ezzel is ki akarta fejezni, hogy nem érzi magát bűnösnek.

Sára elküldte a viselős Ágárt. Ki ne szánna magzatgyermekét. De az igaz ember még erre sem hajlott. Mindennél többre tartotta felesége iránti szeretetét.

Senki se ócsárolja felebarátját szegénysége miatt. Senki se imádja a pénzt. E kettő sokat megold. Ne mondja az asszony urának: Férfiatlan és gyáva, lomha, buta, álomszusék. A férj alázkodó, egyszerű. Mindenre vállalkozik. Idegenbe is elmegy kenyeret keresni. Az asszony pedig aranyos ruhában jár, fehér öszvérfogaton utazik. Mindenfelé kocsikázik. Sok szolgálja van. Te pedig riadtan és igénytelenül élsz. Ne beszéljen tehát a feleség ilyent, vagy ehhez hasonlót. Nem ő a fej. Arra rendeltetett, hogy engedelmeskedjenek a fejnek, alárendeltje legyen, hallgasson rá.

Gondold meg, milyen veszedelmes a gazdagság, milyen munkátlan életre vezet.

Egyáltalán, ha a feleség igazán szereti férjét, sosem fog anyagiakat követelni. Inkább azt válassza, hogy férje közelében lehessen szegényesen, minthogy tízezer arany talentuma legyen. Ezzel ezer gond és aggodalom jár, mert férje folyton távol van.

A férj se legyen féltékeny, ha valamit hall feleségéről. Ne éljen abban a hitben, hogy joga van akár kezét is emelni rá. Figyelmeztesse, bátorítsa, mint gyengébbet, szavaival istápolja. Kezét sohase emelje rá. Nem nagy lélekre vallana. – Ne fölényeskedj, ne szidd, ne bántsd meg.

Ha gyengébb nálad, emeld magadhoz.

Hogyan lehet ezt elérni?

Ha megismerted az igazi gazdagságot (ha gondolkodó lélek vagy), sosem hibázol feleségeddel szemben. Tanítsd meg, hogy a szegénység nem baj. Ne csak mondd, cselekedeteiddel bizonyítsd is. Ne a dicsőség legyen legfőbb vágya. Ne szeressen ilyent, ne is vágyódjék utána.

Ha férjhez ment, tanulja meg, hogy attól az estétől, amikor asszony lett, már kezdettől józanul, szerényen, igénytelenül éljen. Háza kapujára akassza fel kincsvágyát.

A férj nevelje bölcsességre, figyelmeztesse, hogy ne hordjon arany fülbevalót. Arcát, nyakát ne díszítse ékszerrel. Ne tartogassa szobájában. Ne hordjon aranyos, drága ruhákat. Öltözzék mindig szépen. Finom megjelenése legyen, de ne adjon okot a megszólásra.

Engedd át ezt a színészeknek.

Díszítse fel gyönyörűen a házat. Inkább józanságot árásson szobád, mint bármilyen illatot. Két, talán három jó is származik ebből.

Először: a fiatal feleség nem bánkodik, ha az esküvői ünnepségek után le kell mondania díszes ruháiról, arany-ezüstneműiről.

Másodszor: a férj sem aggódik azért, hátha tönkremegy valamelyik. Nem kell őrizni, hogy el ne vesszék.

Harmadszor: (és ez a legfontosabb). Ebből bizonyíthatja a feleség, hogy nem töri magát ilyen után. Lemond mindenről. Táncot, illetlen éneklést nem tűr házában.

Tudom, hogy egyesek kinevetnek, mert ilyent mondok. Ha azonban hallgattok rám, nemsokára jelentkeznek a haszon és megtudjátok, miért mondtam. Majd elnémul a nevetés és ti sajnálkoztok azon, aki most fölényben érzi magát. Meglátjátok, hogy esztelen, részeges ember védi a tőlem támadott véleményét. Amikre én buzdítok, azt éli a gondolkodó, józan, magasabb igényű ember.

Mit kell tehát tenni?

Minden sátáni, gonosz éneket, illetlen nótát, egybesereglő, zabolátlan vendéget rekessz ki a lakodalomból. Ez kijózaníthatja a menyasszonyt is. Mert rögtön elkezd gondolkodni: Jaj nekem, milyen férjem lesz? Bölcselkedő, aki megveti a világot? Gyermekszülésre, gyermeknevelésre és házörzésre hozott ide? Talán kellemetlen ez a fiatal feleségnek. De csak egy-két napig. Tovább nem. Nagy gyönyörúsége lesz. Minden gyanúja füstbe megy.

Ha lakodalmadban nem tűröd a síposokat, táncosokat és a rikácsoló énekeseket, akkor később sem engedsz a házában rosszat tenni, vagy beszélni. Azután pedig; ha ezeket kitéssékeled, okosan teszed és a szégyenérzetet hosszú időre megőrzöd, nem felejtet el. Ha nem lenne ilyen szigorú felfogású a menyasszony, időben megtanulja a hallgatást, ura akaratának tiszteletben tartását. Hozzászokik új helyzetéhez. Ezt a szigorú felfogásodat ne add fel, mint a könnyelmű férfiak teszik. Nagy hasznod lesz ebből. Nem neheztel, nem panaszkodik elképzeléseid miatt.

Mindent határozz el tehát arra az időre, amikor a szégyenérzet zablaként fékezi a lelket. Nem tűr panaszt, vádat a történetek miatt. Ha egyszer szabadjára engedik, hogy beszéljen, mindent összeforgat és megzavar. Mikor lesz valaha alkalmasabb idő feleséged irányítására, mint akkor, mikor tekintély előtte a férje, amikor még fél, elfogódott. Akkor add eléje házi törvényeidet. Elfogadja akarva – nem akarva.

Miért ne oldd fel elfogódottságát? Ha látja, hogy te is úgy viselkedsz, mint ő: keveset beszélsz, azt is megfontoltan és figyelemmel, akkor kezdj vele beszélgetni gondolataidról, felfogásodról. Befogadja a lelke. A legszebb gondolkodásmódra, a szemérmességre vezetheted.

Ha akarjátok, példát is mondok, mit beszéljetelek. Ha Pál nem áttalott házasságról beszélni („Ne tartózkodjatok egymástól” 1Kor 7,5), mennyivel inkább kell ezt nekem megtennem. Vajon mit mondj? Nagy szeretettel fordulj hozzá: Kicsikém, élettársam lettél a legszentebb, legszükségesebb közösségben, a gyermekáldásban és a házunk gondjaiban. Mit kérek tőled? Előbb inkább a szeretetről beszéljünk. Semmi sem tartozik a megbeszéléshez annyira, mint annak megfontolása, hogy a beszélgetés nagy szeretettel folyjék le.

Hogyan mutathatod ki szeretetedet? Mondd meg neki, hogy sok más közül választhatnál volna, gazdagabbat, előkelőbbet, de nem tetted. Őt, életét, báját, szerénységét, okosságát szeretted meg. Aztán rögtön indulj neki életfelfogásod nyilvánításához és hosszasan juss el a pénz megvetéséhez. Ha egyszerre kezded ezt a gondolatkört, nem érsz célt. Ha azonban élsz a körülményekkel, teljesül szándékod. Egyébként azt a látszatot kelted, hogy kifogásnak emlegeted és azért, mert tulajdonképpen fukar, kellemetlen és zsémbes vagy. Hogyha alkalmas módon az ő gondolatát folytatod, még örül is neki.

Mondd neki tehát (újra el kell kezdenem a mondatot), hogy gazdagabban is nőülhettél volna, mégsem tetted. Nem vaktában, nem meggondolatlanul, hanem arra neveltek, hogy a gazdagság nem kincs, hanem megvetni való. Rablók is, rossz nők is, sírrablók is megszerezhetik.

Folytasd: Azért nem tettem úgy, mert eljutottam a te lelked szépségéhez, melyet minden kincsnél többre becslök. Okos és nemes kislány, aki istenfélelemben nevelkedett, az egész világgal felér. Ezért örülök neked és szeretlek. Lelkemnél is többre becsllek. A jelen élet nem érték. Azon könyörgök, és imádkozom, azért teszek mindent, hogy a másvilágon is teljes bizonyossággal együtt lehessünk.

Ez az idő rövid és mulandó. Ha azonban méltók leszünk arra, hogy ezt Isten tetszése szerint éljük át, akkor Krisztussal és egymással is nagyobb boldogságban töltjük a másikat. Szerelmedet mindennél többre becslöm. Semmi sem zavar és nehezedik rám úgy, mint az a gondolat, hogy valaha el kell válnunk.

És ha mindenemet el is kell vesztenem, ha szegényebb leszek mindenkinél, ha a legnagyobb veszélyt is kell vállalnom, ha bármit is kell szenvednem, mindent eltűrök és elviselek, míg te szeretsz. Addig vágyom gyermekek után, míg te nagyon szeretsz. Neked is így kell érezned. Gondolj az apostol szavaira: Isten is így akarja, hogy az érzéseink egyek legyenek. Hallgasd meg az Írást: „Ezért az ember elhagyja atyját és anyját és ragaszkodik feleségéhez, és ketten lesznek egy test” (Ef 5,31).

Semmi se okozzon köztünk féltékenységet. Se vagyon, se szolgálhad, se külső siker. Nekem mindennél többet érsz.

Nem gondolod, hogy minden aranynál, minden kincsnél jobban esik az ilyen beszéd feleségednek? Ne félj, hogy talán elhidegül tőled szerelme. Valld be, hogy szereted őt.

A rossz nők, akik ma ezzel, holnap azzal kezdenek ki, valóban haraguszna, ha ilyen szerelmes szavakat hallanak. Nemes asszony, derék lány azonban sosem haragszik ilyen beszélgetésért, hanem annál inkább hűséges lesz. Mutasd ki, hogy nagyon becslöd a vele egygondolkodást. Inkább otthon akarsz maradni miatta, minthogy társaságba jársz.

Szeresd jobban minden barátodnál. Még gyermekeidnél is. Miatta szeresd őket. Ha valami jót tett, dicsérd meg és csodáld. Ha pedig valami csacsiságot cselekedett (előfordul fiatal asszonynál), bátorítsd és figyelmeztess. Mindenképpen ítélj el, ha pazarol. Magyarázd meg neki, hogy az a legnagyobb dísze, kincse, ami a jó erkölcséből és komolyságából fakad. Állandóan mutass rá az illendőségre.

*

Imádkozzatok együtt. Mindegyiktek járjon templomba. Az ott hallottaknak és mondottaknak egy részét a férj kérdezze ki feleségétől, másik részét fordítva. Ha szegény vagy, erősen gondolj a szent férfiakra, Péterre és Pálra. Nekik minden királynál és gazdagnál nagyobb becsületük volt, mégis milyen éhségben és nélkülözésben éltek.

Neveld rá feleségedet, hogy semmitől se féljen az életben, csak az Isten megbántásától. Ha valaki így nősül és ilyen felfogású, majdnem olyan, mint a szerzetes. Ha megnősül, majdnem olyan, mintha Istenért nem nősül. Ha nagy vendégeskedést rendezel, ne hívj tisztességtelent, becstelent. De ha találsz szentéletű szegény embert, aki megszentelné házadat és lába nyomán istenáldás fakadna, azt fogadd vendégül.

Mondok még mást is: Ne törd magad, hogy gazdagon nősülj, hanem inkább szegény lányt hozz a házádba. A vagyon nem szolgáltat annyi alkalmat a gyönyörűséghez, amennyi veszekedést támaszt. Többet költünk a jövedelemnél, dőlyfösködünk, pazarlunk, neheztelünk. Talán azt mondja a feleséged: Semmit sem költöttem a tiedből. Minden az enyémből van, amit szüleim adtak nekem.

Asszony! Mit mondasz? Van sajátod? Milyen különös beszéd!?! A tested nem tulajdonod, de a pénzed igen? A házasság után többé nem vagytok két test, mert egygé lettetek. Vagyonotok kétféle van, nem pedig egy?

Micsoda pénzimádat! Egy ember, egy lény lettetek és még így beszélsz: az enyém! Átkozott ez a szó, ördögi és bűnös. Minden szükségeset közössé tett az Úr és csak ez nem lenne közös? Nem mondhatjuk azt: az én fényem, az én napom, az én vizem. Minden nagyobbat közössé teremtett az Isten, csak a pénz lenne kivétel?

Ezerszer pusztuljon el a pénz. Nem annyira a pénz, hanem az a lelkület, mely nem tud a pénzzel bánni, mert mindennél többre becsüli. – Taníts meg erre másokat is! Az erényre buzdítás nagyon komolyan hangzik, különösen törékeny, fiatal lánynál. Ha elvekről beszélsz, nagy kedvességgel tedd. Irtsd ki a lelkedből e szavakat: az enyém, a tied. Ha feleséged mondja: enyém, kérdezd meg: mit gondolsz sajátodnak? – nem tudom. Nincs semmi sajátom, hogyan mondhatod tehát: enyém, hiszen minden a tied. – Tetszeni fog neki az ilyen beszéd.

Nem veszed észre, hogy a gyermekeknél is így teszünk? Mikor valamit elvesznek tőlünk, odaadjuk nekik és azt mondjuk: Jól van, ez is meg az is a tied.

Tegyünk így feleségünkkel is (annyira gyermekek a lelkük). Ha azt mondja: ez az enyém, feleljük rá: Minden a tied, és magam is. Nem hízogató ez a beszéd, hanem okos. Így megfékezheted feleséged indulatát és kiolthatod haragját. Az lenne hízogató, ha rossz szándékkal valami nemtelent tennél. Mondd neki: Kicsikém, én is a tied vagyok. Pálnak is ez a véleménye: „Az asszonynak nincs hatalma teste fölött, hanem a férfiúnak; hasonlóképpen pedig a férfiúnak sincs hatalma teste fölött, hanem az asszonynak” (1Kor 7,4). Ha testemhez nincs jogom, csak neked, mennyivel inkább a pénzemhez.

Ilyen szavakkal megnyugtatód, megszünteted indulatát, megszegényítet az ördögöt. Jobban magadé lesz ilyen beszélgetés után, mintha rabszolgaként pénzzel vetted volna meg. Ezért tanítsd meg, hogy soha ne tegyen különbséget enyém és tied között. Ne lélek nélkül szólj hozzá, hanem kedvességgel, összeszedetten, nagy szeretettel. Becsüld meg, akkor nem szorul mások megbecsülésére, nem kell neki az idegen dicsőség. Megtalálja tebened is.

Becsüld mindenkinél többre, mindene miatt, szépsége, okossága miatt. Halmozd el dicséretteddel. Így eléred nála, hogy semmiféle idegen nem hat rá és könnyen túltesz magát mindenkin. Tanítsd meg az Isten félelmére, mert forrásként minden ebből fakad. Háza ezer jóval telik. Ha az örök értékeket keressük, megtaláljuk a földieket is. „Keressétek azért először az Isten országát és az ő igazságát, és ezek mind hozzáadottnak nektek” (Mt 6,33). – Mit gondolsz, ilyen szülőknek milyen gyermekei lesznek? Ilyen uraknak milyen személyzete lesz? Milyenekké lesznek, akik velük érintkeznek? Vajon azok is nem telnek meg ezer jóval?

A szolgák az uraktól vesznek példát. Azok vágyaihoz hasonulnak. Ugyanazokat szeretik, amikbe belenevelődtek. Ugyanazokról beszélnek, amikben benne élnek. Ha így hangolódunk, az Írásra is jobban vigyázunk, több hasznunk is lesz belőle. Így tetszünk Istennek is. Erényben töltjük e földi életet és elnyerjük azt a jót, amit azoknak ígért, akik őt szeretik.

Bárcsak mindnyájan méltók lennénk erre a mi Urunk Jézus Krisztus kegyelmével és kegyességével. Legyen neki az Atyával és a Szentlélekkel együtt dicsőség, hatalom, dicséret most és mindörökkön örökké. Amen.

12. Aranyszájú Szent János: Jób a türelmes szenvedés példaképe²⁰

(Ádám paradicsomi állapotáról beszél, majd Jób szenvedéseiről. Utána így folytatja):

Kedvesem, mindkettőből nagy hasznot húzhatsz. Ne utánozd Ádám példáját, mert jól tudod, hogy könnyelműsége mennyi bajt okozott. Lelkesedj Jób istenszeretetéért és lásd meg, hogy buzgósága mennyi jót fakasztott. Gondold meg nagy jutalmát és minden szenvedésed, állapotod megnyugvást kelt.

A boldog és nemeslelkű Jób úgy ül otthon, mintha az egész világ szeme rajta volna és bajainak elviselésével azt hirdeti, hogy mindent lelki megnyugvással kell eltűnünk és nem szabad engednünk a ránk törő csapásoknak. Nincsen, újra mondom, nincsen olyan emberi baj, melyből ne tudnánk lelki hasznot kamatoztatni. Pedig az egész világon található szenvedés mind megrohanja az emberi testet.

Milyen irgalmat vár az, aki a rátörő bajok egy részét sem tudja elviselni Isten kegyelmével. Ne hidd, hogy csak a levegőbe beszélek. Vegyük sorra az emberi csapásokat, melyek ránk támadhatnak és fogadjuk el híven a hallottakat. Ha akarjátok, kezdjük azzal, amit általában legkevésbé tűrnek el: a szegénységgel és ami ebből fakad: a siránkozással. Mindenütt e miatt panaszkodnak az emberek.

Hát ki volt szegényebb Jóbnál? Azok is, akiket a tóba vittek, akik a kemence hamujában aludtak. Egyáltalán minden ember gazdagabb volt nála. Ezeknek legalább rongyos ruhájuk volt, ő ruhátlanul üldögélt. És a természetől kapott egyetlen ruháját – a testét – mindenütt rothadó fekélyekkel pusztította a kísértő.

A szegények legalább tető alatt vannak a fürdők előcsarnokában, vagy valami kalibában húzódnak meg. Jób pedig a szabad ég alatt van éjjel-nappal. Egyetlen deszka nem nyújt neki védelmet.

Ami még nagyobb: azok tudják, hogy szenvedéseiknek ők az okai. Jób nem tudja, miért kell neki ennyit szenvednie? Minden esetben figyelembe kell venni: ha nem tudom a történetek okát, mindig nagyobb siralmat okoz és erősebb nyugtalanságot eredményez.

Ezek sorban önmagukat okolhatják. A csapásokban megnyugvást ad, ha tudom, hogy méltán bűnhődöm. Neki még ez az enyhülés sem jutott. Ámbár nagyon erényes életet élt, mégis elszenvedte a legnagyobb büntetéseket.

A mi szegényeink már kezdetől benn éltek ebben az állapotban. Órá váratlanul zúdult a nincstelenség és egyszerre ébredt vagyontalan állapotára. Mint említettem, nagy megnyugvás, ha ismerem a szenvedés okát. Ugyanezt eredményezi, ha már eleve törődnek velem a szegénységben és így élek benne. Ez az igaz ember egyiket sem érezhette és egyik sem juthatott lelkébe. Láttad őt olyan nagy szegénységbe jutni, amilyenbe még más nem került. Ki lenne nála szegényebb, mikor nincs ruhája, nincs hajléka? Nem is a földön, hanem a szemétdombon ült.

Ha a magad szegénységét tekinted, gondolj ennek az igaz embernek a szenvedésére és rögtön erőre kapsz, a csapás miatt pedig minden bánatod erejét veszti.

Az ilyen csapás legtöbb ember számára minden baj alapja és csak második (vagy talán mégis első?) a testi szenvedés. Ki szenvedett már ilyent? Ki volt ilyen betegségben? Ki részesült ilyen testi csapásban, vagy ki látott már ilyent másnál? Senki. A test lassankint elsorvad, tagjait mindenütt férgek vájják. Állandóan bizsereg mindene. Rettenetes szaga van. Így a teste lassan pusztulni kezd. Ebben a gennyes állapotban semmi étvágya sincs, szomja

²⁰ Hom. 3. de diabolo tentatore; P.G. 49,270–276

pedig állandó és hihetetlenül erős. Már az ételt el sem tudja fogyasztani: „Amit azelőtt illetni sem akartam, Nyomorúságomban az lett most életem” (Jób 16,7). Ha tehát beteg vagy, emlékezzél meg, ember, Jób szent testéről. Mert szent volt, ámbár tele volt sebekkel. – Ha valaki katonáskodik és igazságtalanul vagy elégséges ok nélkül kiköttetésre ítélik és megkínózzák, ne mondja ezt gyalázatnak és ne keseregjen miatta: hősnek tartom az ilyent. Elég megnyugvás és vigasz volt Jóbnak az, hogy minden Isten akaratóból történt. Legjobban az zavarta és zaklatta, hogy az igaz Isten, akit ő mindig szívvel-lélekkel szolgált, látszólag vele ellentétben áll. Az események igazi okát nem tudta felismerni. Mikor később megismerte, nézd csak, milyen jámboran viselkedett. Istennek következő szavaira: „Rejtsd őket mind a porba, Süllyeszd orcájukat a verembe” (Jób 40,8). Összetörten így válaszolt: „Eddig szóbeszédből hallottam felőled, Most pedig saját szememmel látlak! Korholom tehát önmagamot, Bánom bűneimet porban és hamuban” (Jób 42,5–6).

Ha azt hiszed, hogy ez elég vigaszul szolgál, magad is részesülhetsz benne. Nem Isten az oka a csapásoknak, hanem az emberek gonoszsága. Adj hálát és ne káromold őt, mert próbára tett és nem akadályozta meg a bajt, noha megtehetette volna. Akik Istenért szenvednek, koronát nyernek. Te is ugyanazt a jutalmat kapod, mert az emberi gonoszság miatt neked jutott csapásokat lelki nyugalommal tűrned és hálát adtál Annak, aki megakadályozhatta volna, de nem akarta. Nézd a szegénységet és a betegséget: Mind a kettő milyen mértéken felül jutott részül az igaz Jóbnak.

Szeretnéd, ha kimutatnám, hogy a háború is milyen óriási szerepet vitt az igazak életében? Tíz gyermekét elvesztette: mind a tizet hirtelen, egymás után. Mind a tizet virágzó ifjúkorban. Valamennyi kiváló erényű gyermek volt. Nem a természet közös törvénye miatt haltak meg, hanem erőszakos és szörnyű halállal.

Ki élt át már ekkora szenvedést? Senki!

Ha elveszted fiadat, lányodat, fuss ehhez az igaz emberhez: teljesen megvigasztal.

Talán csak ezeket a csapásokat szenvedte? Barátai is elhagyták, cserbenhagyták; gúnyolták, szidalmazták, csúfolták és kinevették.

Mindenki csak szidalmazta. Milyen elviselhetetlen volt! A csapáshoz nem tartozik hozzá az, hogy magán a bajon kívül még szidalmat is kapjunk. Ha még ez is hozzájárul, rendesen nagy lelki szenvedést szokott okozni. Jóbnak semmi vigasza nem volt, sőt mindenki mindenünnen talált gáncsolni valót benne. Figyeld, hogyan panaszkodik: „Ti azonban hivalkodtok velem szemben, és szememre vetitek gyalázatomat” (Jób 19,5). Irgalmatlanoknak mondja őket: „Rokonaim elhagytak, és ismerőseim elfelejtettek; Jött-ment vagyok szemükben. Nőm undorodik a leheletemtől. Házam zsellérei és szolgálóim idegennek néznek. Búzhódt vagyok tulajdon gyermekeim előtt” (Jób 19,14.17). „Jóhiréből kivetköztetett engem, És fejemről levette a koronát. Megrontott engem köröskörül és odavagyok” (Jób 19,9–10). „Mosakodnám bár a hó levében, És még oly tisztán ragyogna is kezem, Akkor is szennybe mártanál. Úgy, hogy ruháim undorodnának tőlem” (Jób 9,30–31). Ezeket még másról se jó hallani, nemhogy valójában ilyenek részesévé lenni. Nagy szegénységbe jutott, elviselhetetlen betegség lepte meg, egészen újfajta és rettenetes. Elvesztette fiait és hányat és milyeneket és hogyan?! Gyalázták, gúnyolták, kinevették az emberek. Nemcsak az ellenségei csúfolták, hanem a barátai is. Nemcsak a barátai, de családja is. Nemcsak gyalázták, szidták, de undorodtak is tőle. Nem két, három vagy tíz napig, hanem több hónapon át. Mikor pedig egyedül maradt éjszaka, ez sem vigasztalta. A nappal gyötrelmeihez ráadásul megnagyobbodtak az éjszaka félelmetes képzelődései. Hallgassátok meg, mit mond álmainak súlyosságáról: „Akkor álmokkal rettegtetsz És rémlátással rémítesz” (Jób 7,14). Legyen bár kemény vasból vagy gyémántból valaki, elbír-e ilyen szörnyűségeket? Hiszen ezek mindegyike önmagában is alig elviselhető. Gondold meg, ha valamennyi együtt van, milyen gyötrelmet okoz?

Jób mindezt elszenvetde és a csapások alatt nem követett el bűnt. Ajkát sosem hagyta el jajszó.

Az ő szenvedései gyógyítják a mi gonoszságunkat. Jób nehéz lelki állapota legyen szenvedésünk kikötője. Minden bajunkban emlegessük e szentet. Ha látjuk, hogy egyetlen test elviselte a világ szenvedését, méltón tudjuk túrni e bajok kis töredékét. Az édesanya mindenholnán segítségére siet megrettent gyermekeinek; magához öleli őket és erőt kelt bennük. Így menekülünk mi is ehhez a könyvhöz. Ha a legszánandóbb bajok támadnak is ránk, elégséges vigaszt nyerünk.

Ha az mondod: Ő Jób volt és ezért tudott így túrni, én azonban nem vagyok hozzá hasonló, – nagy váddal illeted magadat és nagy dicsérettel az igaz embert. Hozzád inkább illenék túrni, mint őhozzá. Miért? Ő még a kegyelem bősége és a törvény előtt élt, amikor csekély volt az egyéni érték, nem volt olyan bőséges a Szentlélek kegyelemáradata. A vétket nehezen lehetett leküzdeni. Akkor az átok volt az úr, a halál pedig félelmes. Most könnyebb lett a küzdelem. Krisztus megjelenése után minden eltűnt.

Semmi kifogást sem mondhatunk, ha ennyi idő után, ennyi fejlődéssel, Istentől kapott ennyi ajándékkal nem tudunk vele egy magasságra emelkedni. Ha mindazt meggondoljuk, hogy neki szörnyűbb volt a csapása, és súlyosabb a küzdelme, mégis ellenállt és győzött; keményen kell elviselnünk mindent. Nagyon hálásnak kell lennünk, hogy vele hasonló koronát nyerhetünk a mi Urunk Jézus Krisztus kegyelmével és jóságával, akinek az Atyával és a Szentlélekkel legyen dicsőség most és mindörökkön örökké. Amen.

13. Aranyszájú Szent János: Nagy csapás idején²¹

Ne nyugtalanodj a jelen bajok miatt. Ha bűnt követtél el, szenvedéseid könnyen eltüntetik és megsemmisítik azt. Ha pedig a kegyelem állapotában vagy, bajaidal még fénylőbb és ragyogóbb leszel. Ha állandóan óvatos és éber vagy, minden bűnt legyőzöl. Nem a kísértés természete, hanem a megkísértett könnyelműsége okozza a romlást. Ha dőzsölni vágyódsz, ha élvezetet, gyönyört akarsz habzsolni, ne a földi gyönyört, testi élvezetet kutass, hanem keresd a türelemmel teli lelket, mely kitart a végsőkig. Ha ezt nem találod magadban, nemcsak a kísértés pusztít el, hanem az élvezet is tönkretesz és még jobban lealacsonyít. Maga Krisztus is bizonyítja, hogy nem a nagy szenvedélyek támadása, hanem saját könnyelműségünk teheti tönkre üdvösségünket: „Azért mindaz, aki ezen igéimet hallja és azokat megcselekszi, hasonló lesz a bölcs emberhez, ki házát kősziklára építette. És szakadt az eső, jött az árvíz, a szelek fúttak és ama háznak estek; de nem dőlt össze, mert kősziklára volt alapítva. És mindaz, aki az igéimet hallja, de azokat meg nem teszi, hasonlóvá lesz a bolond emberhez, ki házát homokra építette. És szakadt az eső, jött az árvíz, a szelek fúttak és ama házra rohantak; és összedült az, és nagy volt annak omlása” (Mt 7,24–27). Láthatod, hogy nem a kísértés ereje, hanem az építkezők ostobasága okozta a romlást. Itt is esett az eső, ott is. Itt is folyt a víz, amott is. Itt is fújt a szél, ott ugyanúgy. Emitt is építettek, odaát szintén. Ugyanaz az épület, ugyanaz a kísértés. De nem ugyanaz az eredmény, mert különböző az alap. Tehát nem a kísértés ereje, hanem az építkező ostobasága okozta a romlást. Ha nem így lenne, akkor a sziklára épült is összedülne, – de nem így történik. Ne higgyétek, hogy csak a házra vonatkoznak ezek.

A lélekről van most szó. Az isteni igék meghallgatását cselekedeteinkkel bizonyíthatjuk vagy cáfolhatjuk. Így építette meg lelkét Jób is: Rázúdult az eső, tűz pusztított az égből, felemésztette egész juhnyáját: „Az Isten tüze hullott le az égből, Leütötte és elemésztette a juhokat és a szolgálkat... A kaldeusok három rajban állva meglepték a tevéket és elhajtották őket, a szolgálkat pedig kard élére hányták... Fiaid és leányaid ettek és bort ittak elsősülött testvérük házában, amikor hirtelen hatalmas vihar kerekedett a sivatag felől, megrendítette a ház négy sarkát, úgyhogy az összeomlott és rászakadt gyermekeidre, és meghaltak” (Jób 1,16–19). Jöttek a folyók: a csapások egymásutáni hírhozóit. Az egyik a nyáj pusztulását, a másik a tevéket, a harmadik a fiai halálát hozta hírül.

Süvített a vihar: felesége keserű szidalma: „Mégis megmaradsz jámborságodban? Áldd az Istent és halj meg!” (Jób 2,9) És nem dült össze a ház, nem tört meg a lelke; nem káromkodott az igaz, hanem még hálát is adott a következőképpen: „Mezítlen jöttem ki anyám méhéből, És mezítlen térek oda vissza; Az Úr adta s az Úr elvette. Amint az Úrnak tetszett, úgy tett, Legyen áldott az Úr neve!” (Jób 1,21) Elismered, hogy nem a kísértés természete, hanem a könnyelműek lelkiismeretlensége szokta a romlást okozni?

Az erőset a szorongatás még erősebbé teszi.

Ki állítja ezt? Szent Pál mondja üldöztetései közben: „Sőt dicsekszünk még a szorongatásokban is, tudván, hogy a szorongatás türelmet eredményez, a türelem kipróbáltságot, a kipróbáltság pedig reményt” (Róm 5,3–4). Mint ahogy a szél nagy ereje, ha rázúdul az erős fákra és mindenfelől tépi, nem tudja kidönteni, sőt azok keményebbé és erősebbé válnak a sok vihartól; épp úgy van a szent életű, az Isten akarata szerint élő lélek. A kísértés ereje, a szorongatás nem szakítja ki, hanem még nagyobb kitartásra edzi. Jóbot is dicsőbbé és nagyobbá tette a sok szenvedés türelmes elviselése.

Ha most egy ember haragszik ránk, nagyon megijedünk: ember, aki hasonló tulajdonságú, hasonló lelkű, mint mi. Jóbra maga a vad Gonoszlélek dühöngött. Nemcsak egyszerűen

²¹ Hom. 4. ad populum aniocheum; P.G. 49,62–68

dühöngött, hanem minden mesterkedést megpróbált, minden eszközét csatasorba állított és még úgy sem tudta legyőzni az igaz ember férfikeménységét.

Ha ember haragszik ránk, ha ember lesz békebontó, rettegünk tőle, majd halálra válunk; nála pedig az ördög kezdte a harcot, aki sosem hátrál az emberi természet elől, hanem kérlelhetetlen háborút kezd hadüzenet nélkül a mi fajtánk ellen. Jób milyen fölénnyel visszautasította a nyilait.

Milyen kifogást mondunk, milyen elnézést kérünk, ha nem tudjuk kivédeni az emberi kísértést? Pedig annyira benn élünk a kegyelemben. Jób a kegyelem megjelenése előtt, az Ószövetségben vívta meg ilyen fölénnyel rettenetes harcát.

Szeretteim, csak beszéljünk ezekről egymásnak és buzdítsuk egymást ilyen társalgással. Tanúim vagytok lelkiismeretekben, mennyi hasznunk van az ilyen kísértésből.

A kicsapongó megjőzanodott, a féktelen szerényebb lett, a könnyelmű lelkiismeretessé vált, akik sosem voltak templomban, hanem csak színházba jártak, most szívesen jönnek ide akár egész nap is. Mondd, fáj neked, hogy Isten buzgóvá tett? Kifogásolod, hogy csapásokkal figyelmeztet saját üdvösséged szemlélésére? Bánt a lelkiismereted? Lelked naponként várja a halált és fél az Isten haragjától: összetöri ez a lelkedet? Mennyi alkalmunk van az erényre, mert küzdelmekkel fejlődik a jámborság bennünk. Isten még ma meg tud szabadítani bennünket bajainktól, de míg látja megtisztulásunkat, míg látja jó útra térésünket, biztos és rendíthetetlen megváltozásunkat, nem mentesít a csapásoktól.

Az aranyöntő is látja, hogy szépen megtisztult az arany. Még nem önti ki a kohóból. Így tesz velünk az Isten: nem oszlatja szét a szenvedés felhőjét, míg egészen nem térünk eszünkre. Aki megismerte a kísértést, jól tudja, mikor kell megszabadítania a kísértéstől.

A lantjátékos nem azért hangolja föl a húrokat, hogy ne játsszék. Nem is engedi le a kelleténél, mert elromlik a hangok szép egybehangzása. Így tesz Isten is: nem téveszt szem elől bennünket, nem is sújtja állandóan lelkünket: bölcsessége szerint teszi mindkettőt.

Azért nem enged szabadjára minket, hogy könnyelműek ne legyünk; azért nem sújt mindig, hogy össze ne törjünk és el ne csüggedjünk.

Vizsgáld meg az ellenfeleinktől font győzelmi koronát és a győzelem tanúit, ellenségeinket: „Aztán követeket küldött Nábukodonozor király, hogy gyűjtsék egybe a satrafákat, a hivatalnokokat, a bírákat, a vezéreket, a fejedelmeket, a fő embereket és a katonaságok összes kormányzóit, hogy jöjjenek össze a szobor felavatására, melyet Nábukodonozor király állíttatott” (Dán 3,2). Az ellenség összehívja színészeit, egybegyűjti a nézőket, megállapítja a műsort. Nem ám szegény embereket, érdektelenekeket hív össze, hanem főhivatalnokokat, akiket mindenki becsül, hogy tanúskodásuk az igazsághoz hív legyen. Eljöttek, mert hívták őket és akartak is látni. Mindnyájan ott voltak. Eljöttek, hogy imádják a szobrot. De kinevették a bálványt és eltávoztak, mert megdöbbenette őket Isten hatalma a három ifjában.

Figyeld meg, hol akarta rendezni az ellenség ezt a látványosságot. Nem a városban, nem valami faluban. Egy sík, tágas mező fogadta be ezt a világszínházat. Deéra síkságán, a városon kívül állította fel a szobrot, hírnök adta tudtul nagy szóval: „Parancs szól hozzátok, népek, törzsek és nyelvek! Mihelyt meghalljátok a harsona, a fuvola, a citera, a lant, a hárfa, a koboz és a többi egyéb hangszer szavát, boruljatok tüstént le, és imádjátok az arany szobrot, melyet Nabukodonozor király állíttatott. Aki nem borulna le és nem imádná, az tüstént az égő, tüzes kemencébe vettetik” (Dán 3,4–6). Látod milyen nehéz küzdelem folyt, milyen alattomos cselekedetek, milyen mély volt a verem, milyen a szakadék minden oldalról; De ne félj: Minél jobban latba veti az ellenség az erkölcsseit, annál inkább kimutatja Isten a fiúk kemény erejét. Azért hangversenyez annyi zenész, azért fűtötték a kemencét, hogy a gyönyör és a félelem ostromolja a nézők lelkét.

Van kemény ember és nehezen hajlítható a jelenlevők közt? Puhítsa meg az összecsengő hangok varázsos dallama.

Észrevette valaki a cselekedetet? Rémítse meg és törje össze a lángok látása.

Volt ott félelem és izgalom. Hatott a szemre, izgatta a fület és mindenhogyan a lelket. De az ifjak nyugodt méltóságát ez nem zavarta meg. Ahogyan a kemencébe vettelve legyőzték a lángokat, úgy lettek úrrá vágyaikon és lelki kínjaikon.

Mindent miattuk készített az ördög. Nem az alattvalóknál támadt kételye, mert nagyon bízott abban, hogy senki sem mer ellenszegülni a király törvényének. Mikor mindnyájan leborultak és vereséget szenvedtek, csak az ifjakat vitték középre, hogy így fényesebb legyen a győzelem. Ekkor a tömegben ők lettek a győztesek. Őket is hirdették ki annak. Nem lett volna ilyen csodálatos, ha még senki sincs jelen és ők elsőnek viselkednek férfiasan. Az a legnagyobb és legkülönösebb, hogy a térdreboruló tömeg nem hatott rájuk és nem rémítette meg őket.

Nem mondták azt, amit ilyenkor sokan mondani szoktak: Ha egyedül vagy elsőnek jöttünk volna ide és imádtuk volna a szobrot, nagy bűn lenne? Mivel sok ezer között tettük, ki ne bocsájtana meg? Ki ne mentene fel bennünket? De ők se nem mondtak, se nem gondoltak ilyent, mikor látták a zsarnok eltévelyedését.

Hallgasd meg rágalmozók gonoszságát, milyen rossz akaratú és keményen illették őket: „Ekkor Nabukodonozor dühében és haragjában megparancsolta, hogy hozzák elő Sidrákot, Misákot és Abdenágót. Tüstént a király színe elé vezették is őket” (Dán 3,13). Nemcsak a fajtájukat emlegették, de a tisztességüket is, hogy még jobban felbőszítsék a fejedelmet. Mintha csak azt mondták volna, hogy ezeket a szolgákat, ezeket a foglyokat, ezeket a hazátlanokat fölibékn helyezted. Ebben a nagy kitüntetésben döllyfösködnek és a kitüntetést semmibe se veszik. Ezért mondták: „Ezek a férfiak megvetik, király, parancsodat, nem tisztelik isteneidet és nem imádják az arany szobrot, melyet állítottál” (Dán 3,13). Vádjuk a legnagyobb dicséret, gáncsoskodásukkal a legszebbet mondták. Tanúságuk önzetlen, mert az ellenség mondta.

Mit tett a király? Középre vezettette őket, hogy mindenképpen megrémüljenek. De nem riasztotta meg őket a király haragja, sem magáramaradottságuk ekkora tömegben, sem a tűz közelsége, sem a rikoltozó harsonák, sem a haragtól izzószemű tömeg. Mindezt fölénnyel nézik. Mintha hideg vízbe készülnének belemenni, úgy indulnak a kemencébe, ezekkel a boldog szavakkal: „Mert íme, a mi Istenünk, akit tisztelünk, ki tud ragadni minket az égő tüzes kemencéből és ki tud szabadítani minket, ó király, a kezedből” (Dán 3,18).

Nem véletlenül hoztam elő ezt a történetet. Tudjátok meg, hogy lehet haragos a király, támadhatnak a katonák, gyűlölhet az ellenség, fogságba eshetünk, magunkra maradhatunk, fenyegethet tüzes kemence és ezer más csapás, az igazat nem lehet megingatni és nem lehet megrettenteni. Ahol ilyen gonosz volt a király és mégsem rémültek meg az ifjak a zsarnok haragjától, mennyivel inkább kell nekünk bízunk a mi szerető és szelíd királyunkban és hálát adni Istennek a szorongattatásáért. Az elmondottakból világosan megtanultuk, hogy lelki nyugalommal viselt bajok dicsőbbé tesznek Isten és ember előtt.

Ha nem lettek volna ezek szolgálkká, nem ismertük volna meg szabadságukat; ha nem estek volna fogságba, nem tanultuk volna meg lelki nemességüket. Azért jöttek le a földi hazába, hogy megismerjük égbe termett erényeiket. Ha nem haragszik rájuk a földi király, sosem tudjuk meg az égi királynak kegyességét irányukban.

Ha jóakarátú veled, még ha tüzes kemencébe esel, ne ess kétségbe. Ha pedig megharagítod, lehetsz a paradicsomban, mégse bizakodj el. Ádám is a paradicsomban volt, de mikor magára vont a Isten haragját, nem használt neki semmit a paradicsom. Az ifjak kemencében voltak, de nem ártott nekik a tűz, mert dicsőítették Istent. Paradicsomban volt Ádám, de könnyelműsködött és kiűzték onnan. Szemétdombon ült Jób, azonban éberén vigyázott, győzött is. Össze sem lehet hasonlítani a kettőt egymással. Semmit se használt a hely kiválósága a lakónak, mert már elárulta magát; mint ahogy a lealázó hely sem árt annak, akit az erény vértéz körül.

Mi is erősítsük meg lelkünket: érhet akár anyagi kár vagy halál, Istenben bizásunkat senki sem veheti el. Ezért vagyunk mindennél boldogabbak. Krisztus így buzdít erre: „Legyetek tehát okosak, mint a kígyók, és ártatlanok, mint a galambok” (Mt 10,16). Mint ahogy a kígyó is

kibújik a bőreből, hogy megmentse az életét, te se szomorkodj, ha vagyonedat, egészségedet, földi életedet vagy mindenedet elveszted, hogy megtarthatd ezáltal a jámborságodat. Ha ezzel járulsz az Úr elé, mindent még nagyobb fényességgel fizet meg; a testedért még nagyobb dicsőségbe állít. Kincseid helyett olyan javakat ad, melyeket szóval nem is lehet felértékelni.

Úgy-e, ruhátlanul ült Jób a szemétdombon, száz halálnál rosszabb tengődésben? Mivel jámborságát végig megtartotta, előbbi állapota sokkal nagyobb mértékben visszatért: egészséges lett, gyermekei lettek, kincseket gyűjtött. Végül mindent betetőzött a türelméért kapott dicső koszorú.

A fáknál is megesik, hogy leszedjük a gyümölcsöt és vele a leveleket, lekopasztjuk az ágakat. Ha a gyökeret épen hagyjuk, a fa még szebben fog fejlődni. Ha jámborságunk gyökere megmarad, tönkre mehet a vagyonunk, elpusztulhat a testünk, még nagyobb dicsőséggel támad fel mindenünk.

Minden lelki aggodalmat és felesleges gondot távolítsunk el. Térjünk vissza önmagunkhoz, egész valónkat díszítsük fel az erény ékességével, az igazság fegyverével (és ne a bűn fegyvereivel). Készítsük elő testünket: mindenekelőtt nyelvünket neveljük meg, hogy szolgálja az isteni kegyelmet. Minden mérget és gonoszsgót vessünk ki szánkából. Ne legyenek rút gondolataink.

Hatalmunkban áll, hogy a gonoszsg vagy az igazság eszközévé tegyük bármelyik testvérünket. Hallgasd meg, hogyan állítják egyesek a bűn, mások az igazság szolgálatába: „Nyelvük élesre fent szablya” (Zsolt 56,5). Más pedig, azt mondja a nyelvéről: „Gyorsíró vesszeje lett a nyelvem” (Zsolt 44,2). Az egyik öldökölt, a másik isteni törvényt írt. E miatt volt kard az egyik, a másik pedig toll: nem a saját természetük miatt, hanem a felhasználók választása által. Ennek a nyelvnek is, annak is egyazon volt a természete. De milyen más a két működés!

A szájról ugyanazt mondhatjuk. A zsoltáros szája tele volt (mások) betegségével és gonoszsgával. Ezért mondta vádaskodva: „Nyelvük járása álnok, Kígyóméreg van ajkukon, Szájuk telve keserű átokkal” (Zsolt 13,3). A másik nem ilyen: „Bölcsességet beszél szájam, Okosságot szívem elmélkedése” (Zsolt 48,4). Ismét másoknak a keze volt tele törvénytelenéssel: „Kiknek kezéhez gonoszsg tapad, És jobbjuk telve van megvesztegetéssel” (Zsolt 25,10). Más helyen azt olvassuk, hogy minden gondja az volt, hogy kezét az ég felé tárja: „Kezem felemelése legyen olyan, mint az esti áldozat” (Zsolt 140,2).

A szívben is ugyanazt látjuk: az egyik hiábavalókkal teli, a másiké igaz. Ezért olvashatjuk: „Szívük hiábavalóság” (Zsolt 5,10). A sajátjáról pedig: „Szívem ünnepi szózatból árad” (Zsolt 44,2).

A fülről ugyanezt tapasztaljuk. Egyeseknek erős hallásuk van, mint az állatoknak. Az ilyenekről mondja rosszállólag: „Olyan a mérgük, mint a kígyóé, Mint a siket ápsisé, mely bezárja fülét” (Zsolt 57,5). Az ő füle az isteni szavak befogadója. Erről nyilatkozik a következőben. „Példabeszédre hajtom fületem” (Zsolt 48,5).

Mindezek tudatában vértessük fel magunkat mindenfelől eréllyel és ezzel távol tartjuk az Isten haragját. Testünk tagjait tegyük az igazság fegyverévé. Neveljük rá szemünket, szánkat, kezünket, lábunkat, szívünket, nyelvünket: egész testünket, hogy az erény az egyedüli hasznos.

Emlékezzünk meg arról a háromról, melyről már beszéltem nektek: senki se legyen ellenségtetek. Ne mondjatok rosszat arról, aki megszorít benneteket. Szokjatok le a hamis esküről.

A másik kettőről máskor fogok beszélni. E héten csak az esküről lesz szó: a könnyebb parancsnál kezdjük el. Nem nagy fáradság leszokni az esküvésről, hacsak egy kis gondot fordítunk rá; ha egymást figyelmeztetjük, egymásnak szólunk, óvatosak leszünk, a feledékenyeket számon kérjük és megdorgáljuk. Mi haszna van a böjtnek, ha nem az, hogy a lélek gonosz indulatait elűzzük. Ha egész nap nem ettünk. Este asztalt terítettünk, de nem olyant, mint a tegnapi, hanem mást, szerényebbet.

Elmondhatja valaki, hogy életét is megváltoztatta ma, mint az asztalát; hogy rossz lelkiismeretét is, mint az eledelét? Azt hiszem, nem! Mi tehát a böjt haszna? Ezért buzdítlak benneteket és ezután is megteszem, hogy mindegyik parancsot nézzük önmagában és mindegyik különös megtartására szánjunk két-három napot.

Vannak egyesek, akik a böjtben versenyeznek egymással csodálatos buzgósággal. Át tudnak böjtölni két teljes napot is. Mások nemcsak bort és olajat, de egyéb ételt sem engednek az asztalukra tenni és csak kenyéren meg vízen élnek egész nagyböjtben.

Mi is vetélkedjünk, hogy leszokjunk a minden szíre-szóra esküözésről. És minden böjtnél hasznosabb, minden szigorú testi fegyelemnél gyümölcsözőbb. Azt a buzgóságot, amit a böjtre fordítunk, váltsuk át az esküre. Egyébként nagy ostobasággal vádolhatnak bennünket, mert a tiltottal nem törődünk és a közömbösre fordítjuk minden igyekezetünket.

Az evés nem tilos. Esküözni nem szabad. A megengedettektől elállunk, a tilosakhoz pedig odabátorkodunk. Ezért szeretettel kérlek benneteket, hogy változzatok meg és e változást minél előbb kezdjétek meg. Ha a böjtöt nagy buzgalommal folytattuk, ezen a héten határozzuk el, hogy egyáltalán nem esküözünk. A következő héten irtsuk ki a haragot. A harmadikon teljesen hagyjuk el a vádaskodást. Utána már többet is javíthatunk.

Ezen az úton járva, lassan felérünk az erény csúcsára. Megmenekülünk a földi élet veszélyeitől. Istent kiengeszteljük. Utána a tömeg visszatér hozzánk a városba és a távolmaradókat megtanítjuk, hogy nem a hely vagy a magára maradás vagy az egyedüllét, hanem a lélek jámborsága és szokásaink nemessége szolgálja üdvünk reményét. Így szerethetjük meg ebben a földi életben a másvilágra is minden javunkat. Erre méltók lehetünk a mi Urunk Jézus Krisztus kegyelme és irgalma által, Akinek az Atyával és a Szentlélekkel dicsőség most és mindörökkön örökké. Amen.

14. Aranyszájú Szent János: Isten célja a szenvedésekkel²²

Nemcsak a lopást és a fajtalankodást szoktuk rossznak nevezni, hanem a csapásokat is, mert az emberek általában így gondolják. Ezt mondja a próféta is: „Vajon ha megszólal a harsona a városban, Nem remeg-e meg a nép? Jön-e a városra veszedelem, melyet nem az Úr vitt véghez?” (Jer 3,6). Már Izaiás útján tudunkra adta az Úr: „Ki a világosságot alkottam s a sötétséget teremtettem, Ki boldogságot szerzek és bajt teremtek; Én, az Úr, cselekszem mindezeket” (Iz 45,7). Bajokon a csapásokat érti. Erre a rosszra céloz Krisztus az evangéliumban, mikor így szól tanítványaihoz: „Ne aggódjatok tehát a holnapért; a holnap nap majd gondoskodik magáról. Elég a napnak a maga baja” (Mt 6,34) azaz a nyomor és a szenvedés. Egészen világos, hogy itt a büntetést nevezi bajnak és ezzel gondviselő bölcsességében minket is erre ösztönöz.

Az orvos nemcsak akkor csodálatos, mikor a beteget ligetbe vagy rétre vezeti, mikor fürdőt rendel vagy fürdőhelyre küldi, ha kitűnő táplálékot enged; hanem mikor böjtöt parancsol, mikor éhséggel, szomjúsággal gyötri, kínozza, ágyba kényszeríti, szinte börtönné teszi a lakást, elvonja a napsugarat, elsötétíti a szobát függönyökkel. Akkor is orvos, ha vág, éget vagy keserű orvosságot ad.

Az orvost, ha ilyen kellemetlen dolgot tesz, mégis orvosnak nevezzük, de ha Isten cselekszik hasonlóan (pl. éhséget vagy halált bocsájt ránk), káromoljuk és tagadjuk, hogy van gondviselés. Milyen oktalanság! Pedig testünknek, lelkünknek ő az egyetlen igazi orvosa. Ezért figyelmeztet gyakran, ha a jólétben nagyon elmerültünk, vagy ha a bűn láza erősen emészt. Tilalommal, koplalással, halállal, más csapással vagy akármivel, amit orvosságnak ismer, gyógyít minket a betegségből.

Csak a szegények érzik az éhséget – így próbálsz közbevetni. De nemcsak élelemhiánnyal sújt, hanem ezer mással. A szegényt sokszor éhezéssel józanítja ki; a gazdagot, a jómódút pedig veszélyekkel, betegséggel és korai halállal. Mindig van ránk gondja és üdvösségünknek nagyon sok orvossága van birtokában.

Így tesznek a bírák is. A városi embereket nemcsak felmentik és megszüntetik ellenük az eljárást, nemcsak kárt téríttetnek meg, de sokszor büntetnek is. Ezért látunk velük éles kardot, azért nyitattják ki a börtönöket; ezért áll rendelkezésükre kínzó kerék és kaloda; hóhér és ezer más büntető eszköz.

Ami a bírónál a hóhér, ugyanaz az Istennél az éhség. Ez, mint a kínzó, észretérít bennünket és visszatart a büntől. A földműveseknél is tapasztalunk ugyanilyent. A szőlő gyökerét nemcsak betakarják és körülsáncolják, de sok ágát le is vágják. Ezért nemcsak kapával dolgoznak, hanem késsel is, megfelelő nyesessel. De emiatt nem szidják őket. Sőt leginkább akkor csodáljuk őket, mikor látjuk, hogy sok haszontalan ágat levágnak és feleslegesként eldobnak. Ami megmarad, nagy fejlődésnek indul.

Nem oktalanság, atyánkat, az orvost, a bírót, a földművest gyalázni? Pedig nem zárja ki fiát a házából. Az orvost nem szidjuk és gyalázzuk, ha megkínozza a betegét, a bírót sem, ha kemény ítéletet hoz, még a földművest sem, ha nyeseget. Az Istent pedig szidjuk és ezer váddal illetjük, ha gonoszság okozta kábultságunkból ki akar bennünket józanítani. Micsoda esztelenség, hogy az Úrnak még annyit sem engedünk, amennyit embertársainknál természetesnek tartunk.

²² Hom. I. de diabolo; P.G. 49,251–258

Azért mondom mindezt, mert félek a vádolóimtól, hiszen amíg az ösztöke ellen küszködnek, megvérzik lábukat, amíg az ég ellen harcolnak, maguk kapnak sebet. Tudok még ennél súlyosabbat is mondani. Mellőzzük el azt a kérdést (hogy nekik is engedjek!), hogy üdvös-e ha Isten elvesz valamit tőlünk. Csak annyit mondom: azt veszi el, amit adott. Nem vádolható, mert ura sajátjának.

Ha valaki nálunk teszi letétbe pénzét vagy kamatra adja, hálásak vagyunk, hogy kamatoztatta, de nem méltatlankodunk, mikor visszakéri sajátját. Vádolhatjuk az Istent, mert meg akarja szerezni a magáét? Nem esztelenség-e ez? Nem így cselekedett a kiváló, nemes lelkületű Jób. Nemcsak akkor adott hálát, mikor megvolt mindene, de az elvesztés után is: „Az Úr adta, s az Úr elvette, Amint az Úrnak tetszett, úgy tett, Legyen áldott az Úr neve!” (Jób 1,21) Ha mindkettőért hálát kell adni, akkor az elvevés semmivel se kisebb vagy kevésbé hasznos, mint az ajándékozás. Érdemelhetünk elnézést, ha a szelíd, minket szerető, gondos Atyát megbántjuk? Minden orvosnál bölcsebb, minden szülőnél jobban szeret minket, minden bírónál igazságosabb, minden földművesnél gondosabb. És mi a lelkünkért aggodását nemtörődomséggel fizetjük vissza és imádás helyett nem becsüljük meg. Lehet ostobább és korlátoltabb, mint az, aki azt állíthatja, hogy ez a nagy rend, amiben élünk, nem kíván isteni gondviselést. Mintha valaki azon vitatkoznék, hogy a nap sötét és hideg. Igen különös bizonyítványt állítana ki magáról. Aki az Isten gondviselését kétségbe vonja, sokkal nagyobb ostobaság vádját vonja magára.

Mi hasznunk van abból, hogy az ég, a nap, a hold, a csillagok világa és minden más a legnagyobb rendben van, mi pedig tele vagyunk összeviesszasággal és rendtelenséggel. Milyennel? Ez nagyon gazdag és erőszakos, rabol és károsít, a szegényeknek szánt adományt naponta elkölti, semmi baj sem lesz. A másik szerényen él, józan, igazságos, minden széppel fel van ruházva és éheznek, beteg, végső szükségben szenved.

Ezek botránkoztatnak téged?

Igen – válaszolod.

Ha sok gonoszt látsz bűnhődni, a derék emberek közül pedig csak néhányat; vagy nagyon sokat jósorsban; nem változtatod meg a véleményedet, nem dicséred az Urat.

Ez még jobban botránkoztat engem.

Két gonosz van: az egyik szenved, a másik megszőkik és kikerüli a büntetést. Két jó közül az egyik becsületben él, a másik állandóan bűnhődik.

Itt is fel kell tételeznünk a nagy isteni gondviselést. Ha minden gonoszt itt büntetne meg és minden jónak itt adna jutalmat, felesleges lenne az ítélet napja. Ha egy rosszat se büntetne, egy jót sem jutalmazna, a hitványak hitványabbak és rosszabbak lennének. Sok jó könnyelművé válnék. Akik könnyen káromkodtak, még jobban vádolnák az Istent és biztosan állítanák, hogy nincs isteni gondviselés felettük.

Ha néhány gonosz bűnhődik és néhány jó jutalmat nyer, azt mondják, hogy előre nem látható az emberi sors. Ha ez sem lenne, nem tudom, mit mondanának. Mit beszélnek a levegőbe? Az Isten egyik gonoszt bünteti, a másikat nem; az egyik jót megjutalmazza, a másikat nem. Nem bünteti valamennyit, hogy megértesse a feltámadást. Néhányat büntet, hogy a könnyelműek lelkiismeretesebbekké legyenek és féljenek ha látják mások bűnhődését. Jutalmaz a jók közül, hogy a büntetés az erényes életre vonzza a többieket. De nem jutalmaz mindenkit, hogy megértsük: van másvilág, ahol mindenki megkapja a magáét. Ha már itt megkapja mindenki a jutalmát, elveszik a másvilágban való hite. Ha senki sem kapná meg jutalmát, a legtöbb könnyelmű lenne.

Ezért tehát egyeseket büntet, másokat nem. De mindegyiknek haszna van ebből. Az elsőnek eltünteti gonoszságát, a többit a félelem teszi józanabbá. Krisztus szavából is nyilvánvaló ez. Mikor hírül adták neki, hogy a torony ledűlt és sok embert eltemetett, így szólt: „Vagy mint ama tizennyolc, kikre Siloeban rádűlt a torony, és megölte őket, gondoljátok-e, hogy azok is vétkeesebbek voltak minden embernél, ki Jeruzsálemben lakik?” (Lk 13,4)

Gondolod, hogy ezek a bűnük miatt vesztek el? A többiek nem igazuk miatt menekültek meg, hanem hogy amazok bűnhődése miatt jobbakká legyenek. Jogtalanság történt a bűnhődöttel, mert a megmenekültek jobbá lehettek a többi büntetése által? Ha tudta volna, hogy jobbakká lesznek, az Isten nem büntette volna őket. Ha soknál látja, hogy semmi hasznot sem vonnak le az ő türelmességéből, mégis nyugodtan elnézi őket, kegyelmet ad nekik, hogy kijózanodjanak saját ostobaságukból. Nem történt ezekkel jogtalanság, mert a félelem volt segítségükre. A jövő büntetéstől megszabadultak, mert előbb kimenekültek a bűnökből.

Akik nem bűnhődtek, azokkal sem volt igazságtalan az Úr. Ha akarták, Isten irgalma lehetővé tette, hogy igen jókká legyenek. Csodálatos türelmét és várakozását dicsőíthették. Az erény útjára léphettek. A többiek büntetésével szolgálhatták üdvösségüket. Ha megmaradtak gonoszságukban, nem Isten az oka, aki türelemmel várt, hogy újra visszatérjenek hozzá. Egyedül ők a hibásak, mert nem méltók a bocsánatra, ha szükség szerint nem használják fel Isten türelmét.

Nemcsak ez bizonyíték arra, hogy nem minden gonosz kapja meg büntetését: van más, ennél semmivel se jelentéktelenebb.

Mi az?

Ha Isten minden bűn után azonnal büntetne, már rég nem lennénk, mert kipusztult volna az emberiség. Hogy ez igaz, hallgass meg a zsoltáros szavát: „Uram, ha a vétkeket figyelembe veszed, Uram, ki állhat meg előtted?” (Zsolt 129,3). Vizsgáljuk meg ezt közelebbről. Mellőzzük el minden egyes ember életének vizsgálatát (hiszen lehetetlen ismerni mindenkinek életét) tekintetbe venni és csak arról beszéljünk, amiről kétségtelenül tudjuk, hogy elkövettük. Ebből ki fog világítani, hogy mindnyájan elpusztultunk volna, ha minden bűn után bűnhödnénk: „Én pedig mondom nektek, hogy mindaz, aki atyafiára haragszik, méltó az ítéletre; aki pedig azt mondja atyafiának: raka, méltó a főtörvényszékre; aki pedig azt mondja: bolond, méltó a gehenna tüze” (Mt 5,22). Van köztünk olyan, aki ne követte volna el ezt a bűnt? És akkor rögtön el kellett volna pusztulnia? Így bizony mindnyájan meghaltunk volna már régen: „Legyen pedig a ti beszédetek: igen, igen, nem, nem; ami ezeken túl van, a gonosztól vagyon” (Mt 5,37). Van köztünk, aki nem esküdözött? Még sosem esküdtél hamisan? „Mindaz, aki asszonyra néz, hogy őt megkívánja, már házasságtörést követett el vele szívében” (Mt 5,28). Ebben a bűnben is sok ember vádolható. Ha a nyilvános bűnök ennyire elviselhetetlenek és mindegyik kérlelhetetlen büntetést von maga után, mi lesz, ha hozzávesszük a titkon elkövetetteket? Akkor látjuk igazán az isteni gondviselést, hogy nem büntet rögtön minden bűn után. Ha látod, hogy a rabló, a csaló nem bűnhődik, szedd össze a lelkiismeretedet, hányd-vedd meg az életmódodat, kerüld a bűnt és szépen megérted, hogy milyen nagy dolog, ha Isten nem büntet minden bűn után. Ezért mondják sokan kíméletlenül, mikor nem a maguk, hanem mások bűneivel törődnek, hagyjuk a sajátunkat és kutassuk a másét. De mi sose kövessük ezt, tegyük az ellenkezőjét.

Ha látjuk valamelyik igaz ember bűnhődését: gondoljunk Jóbra. Akármilyen igaz valaki, nálánál igazabb még sincs. Mégcsak meg se közelíti. Ha ezer bajban szenved, sosem szenvedhet annyit, mint ő.

Gondolkodj ezen! Ne vádold az Urat, sőt értsd meg, hogy nem cserbenhagyást jelent, ha megtűri a szenvedést. Meg akar jutalmazni és ékebbé akar tenni. Ha a bűnös bűnhődését szeretnéd megismerni, gondolj arra a szegény emberre: „ki már harmincnyolc esztendő óta beteg volt” (Jn 5,5). Kiténik Jézus szavából, hogy ez az ember bűnei miatt betegedett meg: „Később Jézus a templomban találkozék vele, és mondá neki: Íme egészséges lettél, többé már ne vétkezzél, nehogy rosszabbul járd” (Jn 5,14).

Vagy a bűnök büntetését töltjük ki a csapásokban, vagy a jutalom jogát szerezzük meg, ha Istennek tetsző életünkben is bajt szenvedünk. Akár kegyelemben, akár bűnben élünk, egyaránt használ a sújtó kéz. Az előbbiben ragyogóbbak leszünk, az utóbbiban pedig józanabbá válunk és megkönnyebbül a másvilági büntetésünk. Szent Pál bizonyítja, hogy aki e világban bűnhődik

és a büntetést készséggel elviseli, az a másvilági büntetését enyhítheti ezzel: „Ezért van köztetek sok beteg és erőtlen és alusznak sokan. Ha ellenben önmagunkat megítélnők, bizonyára nem ítéltetnek meg. Midőn pedig megítéltetünk, az Úr fenyít meg minket, hogy ne kárhozzunk el ezzel a világgal” (1Kor 11,30–32).

Ha mindezeket átláttuk, és Isten bölcsességéről helyesen gondolkodtunk, szálljunk vitába az ellenkezőkkel. Ha valami felülmúlja értelmünket, ne gondolkodjunk arról úgy, mint valami értelmetlenségről. Mikor egy részét mégis felfogja eszünk, a meg nem értettben fedezzük fel az Úr meg nem fogható bölcsességét. A hozzá nem értő ember a teremtmény művészetét sem érti, miért lenne csodálatos, ha a földi elme sem fogja fel a végtelen Teremtő gondviselését.

„Mekkora a mélysége az Isten gazdagságának, bölcsességének és tudásának! Mennyire megfoghatatlanok az ő ítéletei és felkutathatatlanok az ő útjai!” (Róm 11,33). Ha a nagy egész kis részében biztos és tudatos hitünk van, a többiért adjunk hálát az Úrnak. Másképpen is tudunk megcáfolhatatlanul gondolkodni az Isten gondviseléséről. Kérdezzük meg a tagadókat: Van Isten? Ha azt mondják, hogy nincs, ne is álljunk szóba velük. A bolondok sem méltók arra, hogy vitatkozzunk velük. Így vagyunk azokkal, akik tagadják Isten létét.

Ha még egy kis hajó (kevés tengerésszel és utassal) se tud kormányos nélkül egyetlen mérföldet se megtenni, hogyan működhetne pontosan ez a világ, ahol ennyi ember van és amit az elemi csapások ennyire pusztítanak. Hogyan maradhatott volna fenn eddig, ha nem lebegne felette uralkodó, egybetartó gondviselés. Ha szégyenlik vallani mindenki közös véleményét, mely magukból a tényekből fakad; ha szégyenlik megvallani velünk az Istent, azoknak azt mondjuk: Ha van Isten, már pedig van, ebből következik, hogy igazságos. Ha nem lenne igazságos, nem is lenne Isten. Ha igazságos, mindenkit érdeme szerint jutalmaz. Már pedig látjuk, hogy e világon nem kap mindenki érdeme szerint. Tehát másvilági, számunkra tartogatott jutalmat kell remélnünk, ahol mindenki érdeme szerint kap. Így derül ki teljesen az isteni igazságosság.

Ez a gondolatmenet nemcsak a gondviselésre, de a feltámadásra is eszméltető. Ennek tudatában gondoljunk a gondviselésre és a feltámadásra. Másokat is világosítsunk fel erről és cáfoljuk meg az Úr ellen küzdőket. Dicsérjük az Istent mindenben. Így nagyobb gondja lesz ránk az Úrnak is, mert többre becsül bennünket. Könnyen megszabadulhatunk a nagy rossztól és igazán remélhetjük a jövő boldog életét. Ezt adja meg nekünk Jézus Krisztus kegyelme és irgalma. Ő általa és Vele dicsőség az Atyának és a Szentléleknek most és mindörökkön örökké. Amen.

15. Aranyszájú Szent János: Senki és semmi nem bánthat minket²³

Tudom, hogy a durváknak, kik csak a földi jók után vágyódnak és a jelent sóvárogják, az érzéki gyönyör szolgáinak, kik érzéketlenek a lelki szépség iránt, újszerű és különös ez a beszédem. Könnyelműen kinevetnek és megvetnek, mert beszédem kezdetén hihetlent ígérek. De ez nem térít el az előadástól, sőt annál nagyobb buzgalommal szeretném kifejezni ígéretemhez híven.

Ha nem akarnak véleményem ellenzői zavarogni és zajongani és ha kivárlják beszédem végét, meggyőződésem, hogy egy véleményen lesznek velem. Átlátják tévedésüket, melyben eddig leledzettek. Visszavonják nézetüket, mentegetőznek, bocsánatért esdekelnek, mert eddig ilyen téves hitben éltek. Hálások lesznek, mint a betegek az orvosnak, mikor már megszabadultak bajuktól, mely valósággal ránehezedett testükre.

Ne mondd el most véleményedet. Várd meg beszédem végét. Akkor tiszta fogalmad lesz és a tévedés nem akadályoz az igazság helyes megítélésében. Az evilági élet bírái sem mernek azonnal ítéletet mondani, ha csak az egyik felét hallgatták ki. Bármennyire is hallják, amit bőbeszédűen, ékesszólóan beszél az első és mindent meglátogat vallomásában, mégis türelemmel megvárják a másik felét is. Utána hoznak csak ítéletet. Ha százszor is kitűnik az igazság az első vallomásából, mégis teljes odaadással figyelnek a másodikra is. Tehát az eljárás módjuk az, hogy saját véleményt csak akkor nyilvánítanak, ha mindkét fél vallomását a legpontosabban ismerik. Most a bírók helyett a tömeg eleve kimondott véleménye szerepel, mely régóta belevette magát a tömeg lelkiismeretébe. Ez a közhit végigszáguld a világon és megállapítja, hogy az egész emberiség össze-visszaságban él. Sokan napról-napra rágalmaznak, megbántanak, kínoznak, ártanak. Van ezek közt gazdag és szegény, gyenge és hatalmas. A tenger hullámain sem lehet megszámolni: ugyanígy vagyunk a szenvedők, a szorongatottak és bajba jutottak tömegével.

Hiába a törvény helyesbítése, az ítélettől való félelem, ezt a nyavalyát és bajt semmi se gyógyítja. Inkább naponta nő mindenféle a szenvedés, a jajgatás, a sírás, a megbántottak kesergése. Akiknek pedig hivatala lenne mindezt kijavítani, inkább erősítik a vihart és terjesztik a bajt. E miatt sok egyszerűbb eszű és szerencsétlen, mintha új betegségbe esett volna, vádolja az isteni gondviselést, ha látja a derék ember gyakori hányattatását, meggyalázását, megvetését. A nagyravágyó, a merész, a hírhedt, a jellemtelen meggazdagszik, hatalomra jut, sok emberben félelmet kelt és ezer bajt terjeszt a derék emberek között is. Arcátlanul teszi ezt városban, falun és pusztákon; szárazföldön és tengeren.

Ezért kell beszélnem, hogy a fentebbiekkel szembenézzek, megküzdjek velük. Újszerű és szokatlan, mint az elején mondtam, de hasznos és igaz; akik pedig ide akarnak figyelni és hozzánk akarnak csatlakozni, azoknak nagyon célravezető.

Felhívom a figyelmeteket: be fogom bizonyítani (de ne zajongjatok!), hogy senki se szenved sérelmet mástól, hanem minden baj saját magunktól ered.

A tisztánlátáshoz kell, hogy lássuk: mi a jogtalankodás és mikor szokott feltűnni. Mi az emberi jellem, mi támadja meg; mi teszi tönkre és mi nem. Példával világítom meg. Mindennek van valami ellensége: vasnak a rozsdá, gyapjúnak a moly, juhnyájnak a farkas. A bor ereje is elvész, ha megromlik és ecetes lesz. A méz lényege az édes íz, de elveszti és keserű folyadékká válik. A gabonafejeknek árt az üszög és a szárazság; ugyanígy a szőlőknek és a fáknak is. A

²³ Quod qui seipsum non laedit, nemo laedere possit; P.G. 52,459–479, szemelvényesen

gyenge hajtást megtámadja a falánk sáska. A fa nagy ellensége a hernyó. Az élőlényeket rengeteg betegség lepi meg.

De ne húzzuk hosszúra a beszédet: az ember testét is aláássa a láz, a gyakori szédülés és ezerfajta betegség. Ha mindennek megvan az ellensége, mely tönkretethet, gyere velem, vizsgáljuk meg, mi támadja az emberi nemet és mi az ellensége az ember erényeinek.

Talán írjuk le először az emberi erényt, mielőtt a többi fejtegetném beszédemben, hogy könnyebben érthető és világosabb legyen mindenki előtt.

Vajon mi a ló legfőbb erénye? Talán az, hogy arany zablája van, vagy ugyanilyen kötőfékje; talán az, hogy selyem nyeregalja van, vagy díszes és arannyal átszótt takarója, talán a kövekkel díszített szemző pofavédője, vagy az aranyszállal befont sörénye? Nem! Legyen jó futó, legyen jó állása, lépjen szép egyenletesen, lába árulja el nemes vérének. Kitartó legyen a hosszú futásban és bátor harc közben. Maradjon nyugodt a csatasorban, visszavonuláskor pedig mentse meg lovasát. Úgy-e, ez az utóbbi a ló erénye, nem pedig a fenti külső cifraság!

Hát a szárnak és öszvérnek mi a fő jótulajdonsága? Könnyen vigye a terhet, jól bírja az utat, lába olyan erős legyen, mint a szikla. Ha valami külső tulajdonsága van, vajon azt egyéni erényének minősítjük? Egyáltalában nem.

A szőlőt miért csodáljuk? Mert levelekkel és kacsokkal van tele? Dehogy! Mert roskadozik a fűrtök alatt.

Mi az olajfa legjobb tulajdonsága? Nem az, hogy hosszú ágai vannak, sem a sűrű levélzete; hanem a bőséges, dús termése.

Az embernél is ugyanígy járjunk el. Keressük a legfőbb tulajdonságait és gondolkodjunk erényének ellenségén. Mi tehát az ember fő jellemzője?

A kincs, hogy félj a szegénységtől?

Az egészség, hogy megijedj a betegségtől?

A tömeg véleménye, hogy rád nehezedjék a felfogása?

A cél nélküli, pusztá élet, hogy rettegi a haláltól?

A szabadság, hogy menekülj a szolgaság elől?

Nem!

Az igaz hit szorgos kutatása és jellemes élete.

Mindezeket a gonosz lélek sem tudja elrabolni, ha a tulajdonosa megfelelő lelkiismerettel őrzi őket. Ezt a kegyetlen gonoszlélek is tudja. Ezért fosztotta ki Jóbot. Nem azért, hogy szegénnyé tegye, hanem hogy káromló szavakra kényszerítse. Tönkretette a testét, nem azért, hogy beteg legyen, hanem hogy megingassa erényeit. A kísértő kipróbálta minden cselfogását: kifosztotta gazdagságából (ezt gondoljuk a legrettenetesebbnek), minden gyermekét elpusztította, megkínozta egész testét, jobban, mint a bíróságnál teszik (mert ott nem vájnak olyan mélyen a kínzó fogói az áldozat oldalába, mint ahogyan a férgek rágták Jób testét). Szidalmazta és gúnyolta. (Barátai, mikor meglátogatták, azzal ingerelték, hogy nem követett el annyi rosszat, amilyen súlyos a büntetés. Vádaskodtak ellene, türelmetlenné akarták tenni.) Nemcsak a városból és házából dobta ki, más városba küldte, hanem szemétdomb lett háza és városa. Nemcsak semmit se árthatott neki, sőt mindezzel erényesebbé tette.

Semmit se tudott elvenni tőle, pedig mennyitől megfosztotta. Még nagyobb lett benne az erény gazdagsága. Imádsága még szabadabban szárnyalt, minél szörnyűbb volt a küzdelme. Ha Jób ennyit szenvedett, de lelke meg nem csorbult (pedig nem ember támadta, hanem minden embernél sokkal gonoszabb lélek), vajon milyen kifogást hoznak fel azok, akik így beszélnek: Ez az ember megbántott és ártalmamra volt.

Az ördög, akiben az összes rosszak megvannak, minden cselfogását felhasználta, minden nyilat kilőtte és minden rosszat, amit az emberekben meg lehet találni, megtetézve, rázúdította az igaz ember családjára és ömagára, mégsem bánthatta meg, sőt – mint mondtam – inkább használt neki. Hogyan mondhatják egyesek, hogy ettől is, attól is bántódást szenvedtek, mintha azok és nem saját maguk lennének okai szenvedéseiknek. Ha sem a vagyonunk elpusztulása,

sem hazudozás és rágalom, sem számkivetés, betegség, vagy kínzás, sem a mindennél félelmetesebb halál nem árthat szenvedésünkben, sőt hasznunkra van, vajon mire tudod ráfogni, hogy árthat, ha ezek nem törhetnek meg bennünket. Éppen az ellenkezőjét szeretném bebizonyítani: akik jogtalanságot szenvednek és kínlódnak, mindenek saját maguk az okai. Tudsz szerencsétlenebbet Kainnál, aki úgy bánt testvérével? Vagy sajnálatosabbat Fülöp feleségénél, aki levágatta János fejét? Ismersz meggondolatlanabbakat, mint József testvérei, akik eladták és számkivetésbe küldték őt? Ki szerencsétlenebb az ördögnél, aki Jóbot annyi bajjal tetézte? Nemcsak egyéb módon, de nála különösen nagy büntetést fizetett kísértéséért. (Figyeld meg, mennyivel többet bizonyítok beszédemben, mint megígértem.) A szorongatottak semmi kárt sem szenvednek a kísértők miatt, sőt a cselvetők minden ravaszsága visszaszáll fejükre.

Nem a gazdagság, sem a szabadság, nem is a boldog haza vagy más (amiket említettem) adja az ember igazi lényegét, hanem a lélek helyes élete. Érthető, mert ha az előbbieken kárt is szenvedünk, a lélek sértetlen marad.

Mi lesz akkor, ha valaki a lélek ellen tör? Ha meg is rendül a lélek, a kár akkor sem kívülről, hanem saját magából származik.

Ezt nem értem, veted felém.

Ha bárki ingerli a lelket, ha meg akarja fosztani kincseitől, ha bármilyen méltatlanságot szenved és ezért káromkodik, bizony súlyosan megrendült, kára is van, de nem a kísértő az oka, hanem saját kislelkűsége. Mint már előbb említettem és most is mondom: egyetlen ember se tud (legyen bár akármilyen elvetemült) a gonosz és állandóan ellenünk támadó ördögnél rosszabbat és keserítőbbet tenni. És ez a gonoszlélek sem tudta rászedni és legyőzni azt, aki azelőtt Isten törvényében és kegyelmében élt, – pedig minden nyilat kilötte és minden cselvetését kipróbálta.

Nézzük Pált! Nemde annyit szenvedett, hogy felsorolni sem könnyű. Börtönben ült, bilincsek között, üldözték, keresték, megkínozták a zsidók, megkövezték; nemcsak szíjjal, hanem pálcával is verték a hátát; hajótörést szenvedett, gyakran került rablók kezébe; saját véreivel jutott viszálykodásba; ellenségei és ismerősei folyton támadták, ezerféle cselet vetettek neki; éhezett és ruhátlan maradt; sok más zaklatást és kínzást szenvedett állandóan. Azt hiszem, már nem kell sokat beszélnem! Naponta meghalt a világnak Krisztusért. Ennyi és ilyen nagy szenvedés ellenére nemcsak nem káromolta Istent, sőt örült ezeknek és dicsekedett velük. „Most örömet szenvedek értetek” (Kol 1,24). „Sőt dicsekszünk még a szorongatásokban is, tudván, hogy a szorongatás türelmet eredményez” (Róm 5,3). Ha tehát ő ennyi szenvedése után örült és dicsekedett, remélhetsz-e bocsánatot és lehet-e kifogásod, ha mindezeknek legkisebb részét sem szenvedted el és mégis káromlod az Istent.

Folytassuk tovább Pálra emlékezésünket. Úgy-e rengeteg kísértése volt? Ártott ez neki? Éppen a miatt kapott díszesebb koronát, mert éhezett, fázott, ruhátlan volt; mert meggyeszőttek, megkövezték, vízbe dobták.

Ő Pál volt – mondod közben – és Jézus kiválasztottja.

Júdás is egy a tizenkettő közül volt és ő is Krisztus tanítványa. Nem használt semmit a tizenkettő társasága, sem Krisztus hívása, mert nem készült fel lelkében. Pál pedig éhségében, a napi szükségesnek hiányában és állandó nagy és annyi szenvedésben szent buzgalommal futotta meg a mennyország felé vezető utat. Júdás még öelötte kapott hívást. Ugyanazokat élvezte, mint Pál. Betekintethetett a tanítás legmélyebb gondolataiba. Részesült a szent és félelmetes lakomában. Annyi kegyelmet kapott, hogy holtakat támasztott, leprásokat gyógyított, ördögöt űzött. Mennyiszer hallott beszélni a szegénységről, mennyi ideig együtt volt Krisztussal. Ő kezelte a szegények pénzét, hogy ebből enyhítse azok szenvedéseit. (Tolvaj volt.) Mennyi engedményt, türelmet gyakorolt vele az Úr, mégsem vált jobbá! Ámbár tudta az Úr, hogy pénzsóvár és a pénzvágy elpusztíthatja, nemcsak nem büntette meg, sőt, hogy

enyhítse szenvedélyét, a szegények pénzét is rábízta. Így legalább lesz, ahonnan kielégül kinccszomja és nem jut a szörnyű romlásba. Kisebb rosszal elkerülheti a nagyobbat.

Ha tehát valaki nem akar maga ellen jogtalanságot elkövetni, senki más ezt nem teheti meg. Aki pedig nem akar józanul élni és saját dolgait önmagában irányítani, azt soha senki nem segíti ki. A Szentírás csodás története, mint valami hatalmas, nagy képben írja le a régiek életét Ádámtól Krisztus megjelenéséig. Megismertet kárhózzottakkal és üdvözültekkel. hogy az ő példáiktól megtanuld: ha magad nem jogtalankodsz, senki más nem árthat neked, mégha az egész világ is kemény harcot indít ellened. Sem rossz sorsod, sem változó szerencséd, sem a hatalmasok erőszaka, a gáncsoskodók tömege, a csapások sokasága, de az emberek közt fellelhető minden baj sem tudja egyáltalán megingatni a lelkiekben finom, józan és éber embert. Ezzel szemben a lelkiismeretlen, a kedvét szegett és belülről összetört nem válik jobbá, még ha ezer segítő kéz is nyúl feléje. Különböztet ezt a gondolatot azoknak az embereknek példabeszéde világítja meg, akik közül az egyik sziklára, a másik pedig homokra építette házát. Nem azért kerül elő, hogy a homokról és a kőszikláról elmélkedjünk, vagy a házépítésről és a tetőfedésről. Nem is azért, hogy a folyókról, a záporról, vagy a házakra rohanó vad szelekről gondolkodjunk, hanem hogy hasznot merítsünk belőle és megismerjük a rosszat. Nem utolsó sorban azért, hogy lássuk ebből: aki nem árt saját magának, azt senki sem ronthatja meg. Bár dühöngő zápor veri és erős támadással folyó mossa alá, jóllehet vad vihar zúdul rá tépő rohanással, mégsem ingatja meg azt a házat. Bevehetetlen és ingathatatlan marad. Tudd meg ebből: ha nem inogsz belülről, minden külső próbálkozás csődöt mond.

A másik épület könnyen meglazul, de nem a kísértés támadásai miatt (hiszen a másik is ugyanazt szenvedte), hanem saját ostobasága miatt. Nem azért dűlt össze, mert fújta a szél, hanem mert homokra épült. Más szóval: könnyelműség és gonoszság volt az alapja, ezért szenvedett kárt. Mielőtt a vihar megtámadta, már gyenge volt és lehetett látni, hogy össze fog dűlni. Az ilyen épületek, mégha senki sem bántja, maguktól tönkremennek, ha egyszer pusztul az alapjuk és minden kimozdul a helyéből.

A pókháló szétszakad, ha nem is bántod. Üss a drágakőre, épségben marad. Ugyanígy azok, kik önmaguknak nem ártanak, ezer ütést is kaphatnak, erősebbekké lesznek. Aki már nem ura önmagának, mégha senki se bántja, önmagától elmozdul, szétmállik, elpusztul. Így járt Júdás is, aki egyáltalán nem került ilyen megpróbáltatások súlya alá. Sőt nagyon sok gondos figyelemben részesült, mégis elpusztult.

Látod most már, hogy nem árthat annak senki más, aki önmagát nem teszi tönkre. Mert nem okoz kárt neki fiatalság, fogság, árvaság, száműzetés, egyedüllét, barátaitól való megfosztottság, súlyos feladat, vagy halálfélelem, mely megtámadja az egyedüli ember lelkét. Nem rettent meg szegénység, bármilyen hiány, idegenek közti tartózkodás, ellenséges uralom. Nem fél, ha kiszolgáltatják a főhatalomnak, eltávolítják családjától, megfosztják a papoktól, a prófétáktól és mindenkitől, aki eddig törődött vele. Bár nélkülözi az áldozatokat, a templomot, a közös imádságokat, de mindez nem teszi tönkre. Sőt nagyobb dicsőségben él, mint mikor otthon mindene megvolt.

Ha megnyerték az első csatát, dicső koronát nyernek. Megőrzik a törvényt idegen országban is, nem teljesítik a zsarnokok istentelen parancsát, legyőzik a gonosz iránti félelmüket. Senki és semmi nem rendíti meg őket. Úgy élnek, mint otthon, mikor minden segítségük megvan. Midőn munkájukat dicsőséggel befejezték, új küzdőterre kell menniök.

Ott is ugyanazok maradnak. Az előbbinél nehezebb munka vár rájuk: Tüzesítik már számukra a kemencét, maga a király vonul ellenük hadseregével. Megmozdul az egész perzsa hatalom. Minden cselvetést és erőszakot ellenük alkalmaznak: különböző énekeket, a kínzás ezer módját, fenyegetést, mindenfelől rémítő tekintetet és ennél is rémesebb beszédeket. De mivel szilárdan állnak és önmagukban mindent elviselnek, soha senki nem teszi tönkre őket. Még az előbbieknél is dicsőbb koronát kaptak.

Látszólag legyőzte őket Nabukodonozor, tüzes kemencébe vetette, de nem ártott nekik, sőt nagyobb hasznuk lett belőle és kiválóbbakká lettek. Nem volt templomuk (újra ugyanezt a példát használom), nem volt áldozatuk, sem hazájuk, papjuk, vagy prófétájuk. Idegen, ellenséges földön éltek, kemence közepén várakoztak. Az egész sereg és maga a király (mindezek értelmi szerzője) látta őket, fényes és látható győzelmet arattak. Elénekeltek azt a csodálatos és szokatlan éneket, melyet napjainkig szerte a világon énekelnek. És zengik majd a következő nemzedékek is. Lám, ha valaki nem okoz kárt önmagának, más nem teheti tönkre.

Nem győzöm eléggé ismételni ezt a mondatot.

Fogság, szolgaság, elhagyatottság, hazátlanság, rokonalanság, halál, tűzvész, ekkora hadsereg, véres zsarnok nem bírt e három ifjúval. Pedig mind a három fogoly, szolga, idegen volt és idegen földön sem tudták megcsorbítani jellemüket. Minden cselvetés nagyobb szólásszabadságra adott nekik alkalmat. Mi árthat e lelkileg felkészült fiúknak? Semmi, még ha az egész világ is összefog ellenük.

Te erre azt feleled, hogy Isten mellettük volt és kimentette őket a lángokból. Igazad van! De ha te is megteszel mindent, biztosan veled is lesz az Isten.

Azonban én ezeket az ifjakat nem azért csodálom, dicsőítem és mondom boldognak, mert legyőzték a lángot, a tűz erejénél erősebbek lettek. Azért magasztalom őket, mert igazhitük miatt kötözték meg őket és dobták be a tüzes kemencébe, hogy láng eméssze meg őket. Ott nyertek győzelmet és ott kapták meg a győzelmi koronát, mikor ugyanazokkal a szavakkal kezdtek imádkozni (még az eredményt nem is tudhatták), amiket a király elé vezetetésükkor mondtak szabad lélekkel és szókimondással: „Felelte és mondotta erre Sidrák, Misák és Abdenágó Nabukodonozor királynak: Nem szükséges, hogy mi neked erre feleljünk, mert íme, a mi Istenünk, akit tisztelünk, ki tud ragadni minket az égő tüzes kemencéből és ki tud szabadítani minket, ó király, a kezedből. De ha nem akarná is, tudd meg, király, hogy isteneidet akkor sem tiszteljük és az aranyszobrot, melyet állítottál, nem imádjuk” (Dán 3,16–18).

Hirdetem, hogy e pillanattól már győztesek voltak. Már ekkor megszerezték a győzelem díját. Elindultak a vértanúság koronája felé, hogy szavaikat tetteikkel bizonyítsák. Ha pedig a tűz a beléje vetett testeket tiszteletben tartja és a bilincseiket leoldja úgy, hogy bátran lehet lenn járkálni; ha a tűz megfélemedezik saját tulajdonságairól és a tüzes kemence hideg víz forrása lesz: ez utóbbi az isteni kegyelem nagy csodája és az isteni csoda felülről megnyilvánulása. Éppen azért a hős ifjak, mielőtt mindezek megtörténtek volna, mielőtt a lángok közt járkáltak volna, már megszerezték a győzelmet, kivívták a dicsőséget, elnyerték a győzelmi koronát az égben is, a földön is. A többi már nem adott az ő dicsőségükhöz semmit.

Mit válaszolhatsz erre?

Külföldre kerültél, hazátlan lettél? Ők is. Fogságba jutottál és barbárok zsarnokoskodnak feletted? Ezt is megtalálod náluk. Nincs senki, aki melletted lenne, irányítana, figyelmeztetne, tanítana? Ilyen gondoskodásban nekik sem volt részük. Talán megkötöztek? Megégettek? Meghaltál? Ezeknél súlyosabbakat nem tudsz mondani.

Lásd az ifjak mindezekén átmentek, mindegyikkel ragyogóbbakká, sokkal dicsőbbekké lettek. Mindegyik növelte mennyei jutalmukat.

A zsidóknak volt ugyan templomuk, oltáruk, frigyszekrényük, voltak kerubangyalaik, engesztelő áldozataik, szentélyfüggönyük, rengeteg papjuk, napi istentiszteleteik, reggeli és esti áldozataik. Állandóan hallhatták élő és holt prófétáikról, akik fülükbe vésték mindent. Felújították az egyiptomi csodának, a pusztának és minden másnak emlékét. Mindezeket a kezükre csavarták és az ajtófélfára felírták. Akkor csodálatos gondviselést, sok gondoskodást élveztek. Mindebből semmi hasznuk, sőt nagy káruk lett. Templomukba bálványt állítottak. Leányokat és fiúkat áldoztak fák alatt. Mindenfelé, szerte Palesztinában törvénytelen és bűnös áldozatokat mutatnak be. Ezer másfajta lehetetlenségre merészkednek.

A három ifjú pedig idegen országban, ellenséges nép közt, háborús időben, uralkodó palotájában fordul meg. Senki és semmi támogatójuk nincs. Ítéletre hurcolják, megégetik őket. Semmiféle káruk nem lesz, sőt szebben ragyognak.

Ha ezt megismertük és ezekhez hasonlót gyűjtünk az isteni sugallatú Szentírásból (sok ilyen példát lehet találni a kiváló személyeknél), ha bűnt követünk el, sem az időnek, sem ügyeinknek kedvezőtlenége, sem kényszer vagy erőszak, mégcsak az uralkodók zsarnoksága sem lehet elég ok a védekezésre.

Amivel kezdtem, arra térek vissza a befejezésben: ha valaki kárt, vagy jogtalanságot szenved, mindenképpen saját maga okozza, nem pedig mások, akárhányan is követnek el ellene jogtalanságot, vagy szorongatják. Ha keményen áll, jöhet az egész szárazföld és tenger közösen, nem tudja megingatni, mert az Úrban éber és vigyázatos. Kérlek benneteket, legyünk józanok és éberek mindenben. Minden csapást viseljünk el nemesen, hogy részesüljünk az örök, ragyogó boldogságban a mi Urunk, Jézus Krisztus által, akinek dicsőség és hatalom most és mindörökkön örökké. Amen.

16. Aranyszájú Szent János: Viselkedésünk betegség idején²⁴

Testvérem, ha betegség gyötör, gondolj Jób szent testére. Szent és tiszta volt és mégis ilyen sebeket hordott. Kinek volt valaha ilyen betegsége? Ki viselt el ennyi csapást, vagy ki látott másnál ilyet? Nincs bizony, senki sincsen. Lassan felemésztdött a teste. Tagjain a gennyes kelevények férgekkel voltak tele. Minden sebe állandóan folyt. Rettenetes szaga volt. Teste szinte tagjaira szakadt. Rothadással volt tele. Élvezhetetlen lett neki az étel. Szokatlan, hallatlan éhsége volt, mert nem tudott enni. Azt mondta: Olyan az életem, mint a szél zúgása. Elég bátorítása, bizodalma volt az a tudat, hogy Isten küldte mindezt. Legjobban az zavarta és nyugtalanította, hogy az igaz Isten, akit teljes szívével szolgált, azt hiszi, hogy ellene van. Töprengett, vajon mi lehet a történetek oka?

Ha azt hiszed, hogy ez elég a segítséghez, te is eljuthatsz ilyen vigasztaláshoz. Mivel nem Isten miatt szenvedsz annyi rémeset, hanem az emberek zaklatásából, adj hálát és ne káromkodj. Isten megakadályozhatta volna, de megengedte, mert ki akart próbálni. Az Istenért szenvedők koronát nyernek. Te is ugyanezt kapod, mert az emberektől szenvedett csapásokat hősiiesen elviselted. Istent dicsőítetted, aki megakadályozhatta volna mindezt, de nem tette. A jóban is van hiba, a gonoszban is találunk igazságot. Mindkettőnek van más oldala, kiegészítése. Ha egy igaz ember rosszat tett és beteg lett, bűnhődik, akkor ne zajongj, hanem mondd: Ez az igaz egyszer valami kis rosszat tett, de megbűnhődött, hogy ne kínlódjék.

Ha pedig egy tolvajt, kapzsit látsz megjavulni, mégha nagyon sok rosszat is tett, ne zavarodj meg, hanem mondd: Ez a bűnös igen sok rosszat tett, de egyszer jót is. Meg is kapta jutalmát, hogy odaát ne követelhesen. Ezt láthatjuk Lázárnál is. Neki is volt valami bűne, a gazdagnak pedig érdeme. Azért mondja Ábrahám: „Fiam! Jusson eszedbe, hogy elvetted javaidat életedben, Lázár pedig hasonlóképpen a rosszakat” (Lk 16,25). – Tettél valami jót? Kaptál helyette kincset, egészséget, szórakozást, hatalmat, megbecsülést. Semmi követelnivalód nincs.

És Lázár? Semmit se vétkezett? Igazad van. Ezért mondta a Szentírás: „Lázár pedig a rosszakat kapta.” Mikor te elvetted javaidat, ugyanakkor Lázár rosszakat kapott. Mikor látod az igaz ember csapásait, dicsőítsd és mondd: „Ennek az igaznak volt valami bűne, megfizetett érte. Megtisztult benne. Ha bűnén felül szenvedett, Isten az osztó igazság alapján az ő javára írja.”

Figyelj ide, hogyan mondom: „Jób igaz ember, feddhetetlen, igazságos, istenfélő. Itt bűnhődött a teste, hogy a másvilágon elnyerje jutalmát.” És kárhoztatsz-e engem, hogy neked legyen igazad?” (Jób 40,3) Vajon más véleményre bírta felesége tanácsa? Ellenkezőleg! Mindig magasabbra emelkedett és megfeddette feleségét is. Inkább akart siralomban élni, megszégyenülni, nagyon sok bajt szenvedni, mint Isten elleni zúgolódással kimenekülni a csapásokból. Sokan betegségükben azonnal zúgolódnak, ha viselik a baj súlyát. Az ilyenek elesnek a türelmes szenvedés jutalmától. Miért teszed ezt barátom?

Jótevődöt, megmentődöt, védelmeződöt, gondviselődet szidalmazod? Nem érzed, hogy meredekre kerültél? A teljes pusztulás szakadékába rohansz. Ezért okoz a gonoszlélek annyi bajt, hogy kárhozatba döntse az embert. Ha hallja a zúgolódást, könnyen növeli és sokszorozza a fájdalmat, hogy újabb csapásban ismét lázadozz. Ha pedig látja nemes viselkedésedet: minél jobban növekszik a baj, annál forróbban száll hálaadásod. Cselvetéseit abbahagyja és később terv nélkül, vaktában fondorkodik ellened. Miért neheztelsz és káromlod az Istent, ha váratlanul

²⁴ Ecloga de adversa valetudine et medicis; P.G. 63,651–656

baj szakad rád? Ha káromkodol, könnyebb lesz a szenvedés? Súlyosbítod és nehezebbé teszed a csapást. Nem tudsz hallgatni, mikor beléd vág a fájdalom? Káromlás helyett dicsérd, áldd, magasztald az Urat. Átkaiddal felbontod az Isten szövetségét és erősebbé teszed magad felett a kísértőt. Dicséreteddel meggyengíted a gonoszlélek fondorkodásait és magadra vonod a gondviselő Isten figyelmét.

Gyakran talán megszokásból zúgolódik a nyelved. Ha elkap a káromkodás indulata, gyorsan harapj ajkadba. Jobb, ha most véred folyik, mintha ama napon egy csepp enyhítőért vágyódsz. Akkor már nem kapsz, mint láttuk a gazdagnál. Jobb most elviselhető bajt szenvedni, mint örökké kiolthatatlanul égni.

Súlyos betegségben sokan körülállnak és gyógyítani akarnának ráénekléssel, varázslattal és mindenféle kuruzslással. Te azonban istenfélelemmel nemesen, tántoríthatatlanul viseld a betegség csapását. Mindent tűrj el, minthogy megrendülj. Ez hozza meg neked a vértanúság koronáját. A vértanú is hősiiesen viseli el a kínvallatás szenvedéseit, hogy ne kelljen áldoznia az isteneknek. Te meg tűrd a betegség fájdalmait, hogy ne legyen hatalma feletted és ne kelljen parancsait teljesítened.

Azok a szenvedések erősebbek, ezek pedig hosszabbak. Mindegyiknek vége lesz, gyakran talán gyorsabban, mint várnánk. Mikor belül égsz és emészt a láz, mégis lemondod a másoktól tukmált ráéneklést: nem vértanú koronát kapsz ezzel? Méltatlankodva kidobod házadból a varázslókat. Mindenki dicsér és csodál. Összesúgnak az emberek: „Ez a súlyos beteg, ámbar sokan emlegették, tanácsolták, ajánlották a varázsszerek használatát, mégsem engedte meg. Azt mondta, hogy jobb így meghalni, mint elárulni az istenfélelmet.”

Ha már itt úgy megdicsérek, gondold meg, milyen jutalmat kapsz, mikor az angyalok és arkangyalok jelenlétében Krisztus odajön, kézenfog téged, mindenki csodálata közben körülvezet, középre állít, hogy mindenki hallja, és így szól: „Ez az ember egyszer nagy lázban feküdt. Sokan tanácsolták neki, hogy szabaduljon meg emésztő tüzétől. Nevemért és az istenfélelem miatt visszautasította és elkergette a varázslattal gyógyulást ígéroket. Nem akart engem megsérteni. Inkább vállalta a halált, semhogy engem eláruljon.”

Ha középre vezeti azokat, akik enni és inni adtak neki, felruházták, mennyivel inkább a betegeket, mikor az ő nevéért szenvedtek. Nem ugyanaz: ételt, ruhát adni, vagy hosszú betegséget elviselni. Ez utóbbi sokkal nagyobb. A korona is fényesebb lesz. Gondolj Timótheusra. Sohasem panaszkodott a betegsége miatt, hanem mindig a sajátjaként ápolta. Ez az igaz és szent ember annyit szenvedett. A világ gondját magára vállalta, halottakat támasztott, ördögöket űzött, más betegeket meggyógyított. Milyen irgalomra számíatsz, ha egy kis betegségben is nyugtalankodol és aggódsz.

A gyermekeket gyakran figyelmeztetik, hogy viseljék el atyjuk fenyítését, még ha nem is értik meg okát. Te meg zúgolódsz Isten ellen, mikor nevel téged. Jobban szeret, mint egy atya. Mindent a javadra végez. Ha a legkisebb betegség lep meg, azonnal kimenekülsz előle és az ördöghöz futsz. Milyen irgalmat nyersz? Hogyan véded magadat Krisztusnál? Hogyan imádkozol hozzá? Milyen lelkiismerettel jössz ezután a templomba? Milyen szemmel nézel a papra? Hogyan érinted az oltárt? Tudod hallgatni a Szentírást, mikor ellened szól a szava? Segítségül tudod Istent hívni? Senki sem tud érted könyörögni, még ha Mózes hatalma lenne is meg benne. Hallgasd meg, mit mond a zsidókról Jeremiásnak: „Még ha Mózes és Sámuel állana is élém, nem szívlelném ezt a népet, űzd el őket színem elől, hadd távozzanak” (Jer 15,1).

A rabszolgakereskedők gyakran lepényeket, nyers ételt és mindenfélét adnak a kis gyerekeknek. Elveszik szabadságukat és életüket. A varázslók pedig ráénekléssel ígérnek gyógyulást, de tönkreteszik az egész lelket.

Sokan végső zavarukban a mindenség Istenétől nemcsak gazdagságot, hatalmat és más ilyent kérnek, de még meg is átkozzák ellenségeiket és azért könyörögnek, hogy azok bűnhődjenek meg. Azon imádkoznak, hogy saját maguknak szelíd és szeretetreméltó legyen az

Isten, de másnak kegyetlen és irgalmatlan. A hajón utazók nem irányítgatják a kormányost a hajó vezetésében, sem a kormány kezelésében. Ülnek a fedélzeten és csodálják a tudományát, nemcsak kedvező szélben, hanem nagy veszélyben is. Istennek nem akarnak engedelmeskedni, pedig ő mindenünkben gondunkat viseli. Ez olyan, mintha a beteg azért hívna orvost, hogy gyógyítás helyett a betegség kórokozóját melengesse. De az orvos nem hallgat a betegre, bárhogy is könnyez és jajgat. Inkább követi tudományának törvényeit, semhogy meghatódják a siránkozástól. Ezt a keménységet nem embertelenségnek, hanem emberszeretnek nevezzük.

Ha engedelmeskednék a betegnek és teljesítené kívánságát, ellensége lenne neki. De ellenszegül és küzd a kívánságai ellen: ez az igazi irgalom és emberszeretet.

Ha az apa igazán szereti gyermekeit, nem ad nekik kést vagy csíholó kovát, pedig azok nagyon szeretnék. Jól tudja, hogy az engedékenysége igen káros lenne. Így tesz Isten is. Kéri tőle a károsat abban a hitben, hogy hasznos. Természetesen nem adja, mert tudja a bekövetkező kárt.

Azt hiszem, öreg orvosaink nem véletlenül és vaktában mutogatták meg különböző műszereiket. Szerették volna megerősíteni az egészségeseket, szemük elé tárva mindent, ami kell a betegeknek. Jobban kell félnünk Krisztustól, mint a pokoltól, de jobban vágyódjunk utána a királyságnál.

Ha betegeskedünk is, jobb a bajban megmaradni, mint gyógyultan istentelenségbe zuhanni. Talán meggyógyított a kuruzsló, de többet ártott, mint használt. Gyakran használt a testnek, hiszen az nem sokkal utána elpusztult volna, meghalt volna. Nagyon sokat ártott azonban a halhatatlan léleknek.

Ha nem vagy orvos, ne tarts magadnál orvosságot. Orvosság nélkül nem gyógyulsz meg, de nem is pusztulsz el. Ha van nálad, nem tudod, hogyan használd. Nemcsak az orvosság természetében van a gyógyító erő, hanem az adagolásban is.

Az orvos név még nem tesz orvossá.

Hallottad Lázárról, hogy győzte le magát éhségben, betegségben, elhagyatottságban. A gazdagság kapujában még életét is veszély fenyegette: megvetették, éhezett, kutyák zaklatták. Annyira legyengült, hogy még a kutyákat sem tudta elriasztani, mikor sebeit nyaldosták. Mégsem keresett kuruzslót, nem használt varázsszereket. Nem kért segítséget boszorkányoktól. Nem hívott magához ráolvasókat. Semmi tilosat nem tett. Inkább meg akart halni bajaiban, mintsem eláruljon egy szemernyit is istenfélelméből.

Milyen irgalomra számíthatunk, ha akkor, midőn ő ennyi csapást hőiesen elvisel, mi a legkisebb lázban és sebnél orvosokat, kuruzslókat hivatunk házunkba. Sokan gyakran betegeskednek, de megvan mindenük. Mások a végső szükségben szenvednek, de makkegzségesek. Lázár olyan gyenge volt, hogy még a kutyákat sem tudta elűzni. Haldokló sóhajással feküdt. Láta, hogy feléje mennek, de elriasztani nem volt ereje, annyira elsenyvedtek tagjai. Annyira erőt vett rajta a betegség. Annyira meggyötörte a kísértés. Mindegyik szenvedés önmagában is szörnyű és alig elviselhető. Hát mikor együtt vannak. Gyémántkemény, aki elviseli.

Ha magányban, vagy lakatlan helyen szenvedte volna mindezt, nem fájt volna neki ennyire. Mivel ott senki sincs jelen, még a vonakodó is könnyebben aláveti magát a szenvedésnek. De azok között lenni állandóan, akiknek mindenük megvan és még a legemberibb gondoskodásban sem részesülni, ez szörnyűbbé teszi a fájdalom érzését. Gondold el, milyen érzés volt, mikor látta az ingyenélőket, hízelgőket fel-alá sétálni, ki- és bemenni, zajongani, részegeskedni. Mi akármilyen nagy bajban vagyunk, elég vigasztalásunk, hogy órá tekinthetünk. Enyhülés a csapásokban, ha sorstársat találunk. Neki nem volt mintaképe, akiben nehéz szenvedései közt vigaszt nyert volna. Hite szerint a halál lezárja földi állapotunkat; érthető, az Ószövetségben élt.

Mennyire ismerjük most az Istent! Bennünk él a feltámadás boldog hite mindazok számára, akik Isten szerint élnek. Mégis, milyen kishitűek vagyunk. Előttünk a nagy reménység és nem indít meg bennünket a javulásra. Szegények és gazdagok! Utánozzuk Lázárt! Nem egy, két

vagy három erényért küzdött, hanem sokkal többért. Elviselte a szegénységet, övéinek magárahagyását, betegséget. Nem két-három napig, hanem egész életében. Önmagát ebben az állapotban, a gazdagot pedig éppen ellenkezőben látta. Nem tekinthetett másik Lázárra. Nem elmélkedhetett a feltámadásról. Az említett csapások miatt sok ember kemény vitába kezdett vele szenvedései között.

Lesz-e mentségünk, mikor látjuk Jóbot, hogy ennyi rettenetes bajt ilyen férfiasan elvisel, ugyanakkor mi a felét sem tudjuk eltűrni. Nem tudsz mutatni vagy mondani még egy embert, nem bizony, aki ennyi és ilyen nagy csapást szenvedett volna.

Ezért helyezte őt Krisztus szemünk elé, hogy meglássuk benne ezt a nagy mértéket. Bárhová kényszerítsen bennünket a baj, életelveiből elég vigaszt és segítséget nyerhessünk. Életünk közös tanítómestere azért áll előttünk, hogy bármilyen szenvedés lép meg bennünket, lássuk, milyen szörnyen szenvedett.

Ha a bölcs orvosok az elhalt testrészt le akarják vágni vagy a szervezetet a belé került idegen anyagtól ki akarják tisztítani vagy bármi súlyos gyógymódot végeznek, nem elrejtve teszik, hanem nyíltan, mindenkinek hozzáférhetően. Nem színházat akarnak ebből csinálni, nem az emberi betegséget ünnepeletetni. Azon vannak, hogy mindenki jobban vigyázzon egészségére, mert láthatja másnál a betegség hatását.

Mikor látod azt az igaz embert szenvedni, csapásokat elviselni, betegségben, ezer rosszban befejezni a földi életet, mondd magadban: „Ha nem lenne feltámadás és ítélet, nem engedne Isten ennyi bajt szenvedni, semmi jóban sem részesülni és így távozni a földről.”

Ebből nyilvánvaló, hogy más világot is készített az ilyeneknek: a jelennél sokkal kellemesebbet és elviselhetőbbet. Most már kezdjük érteni, hogy a gonoszoknak megengedi, e földi életben a jólétet, a jókat pedig ezer csapással sújtja. Ő igazságos és nevezzük is annak, mert mindenkinek érdeme szerint igazságosan megad mindent. Legyen neki dicsőség, hatalom, tisztelet és imádás most és mindörökkön örökké. Amen.

17. Aranyszájú Szent János: A bűnbánat²⁵

Vajon nem feledkeztetek-e meg rólam, míg időközben távol voltam tőletek? Mert én sosem tudtalak elfeledni benneteket. A várost elhagytam ugyan, de emléketeket magammal vittem. Mikor valakit egy szép arc megragad, bárhová távozik, magával viszi annak mását. Így voltam én is. Megszerettem a lelketek szépségét. Lelkiismeretetek megkapó alakját mindenhova magammal viszem.

Az arcképfestők különböző színeket kevernek össze és így festik meg a képet. Így vagyok veletek. A ti buzgóságtok az idejövételben, lelkes figyelmetek beszédem hallgatásában, jóakaratotok a cselekedetekben és minden más kötelességteljesítétek az erénynek különböző színeit keveri össze. Ezzel festitek meg a lelketek jellemző vonásait. A lelkiismeret szeme elé állítjátok.

Mikor minderre gondoltam, egészen megnyugodtam és felüdültem a távolban.

Ilyenekre gondoltam, mikor otthon ültem, vagy eltávoztam, sétám alatt és pihenés közben, elmenetkor és visszajöttemben. Állandóan a ti szeretetek járt az eszemben, mintha álomban lettem volna. Nemcsak nappal, hanem éjjel is ezzel a képpel volt tele a képzeletem. „Aludtam, de szívem ébren volt” (Én 5,2), mint Salamon mondja. Így történt velem is. Az álmoság lecsukta ugyan a pilláimat, de irántatok érzett szeretetem zsarnok módra elűzte szememről az álmot. Gyakran észrevettem, hogy álomban veletek beszéltem. Szinte természetemmé lett, hogy azokkal foglalkozzam álmaimban, amikről nappal elgondolkoztam. Bizony, velem így történt: nem láttalak ugyan benneteket testi szemmel, de jól láttam szeretetem szemével. Nem voltam veletek testben, de annál inkább érzelmeimben. Fülelem mindig a ti hangotokat hallotta.

Ez volt az oka, hogy betegségem tovább húzódott. Tovább kellett ott maradnom, pedig a levegő nagyon jót tett és hozzásegített a gyógyuláshoz. A nagy szeretet nem hagyott nyugton, követelőzött. Nem csendesedett le előbb a szava, míg rá nem vett, hogy a tervbe vett idő előtt visszajöjtek. Az egészség, az üdülés és minden jó háttérben maradt mellettetek.

Engedelmeskedtem és inkább haza jöttem. Pedig betegségem nyomai még bennem vannak. De inkább így, minthogy teljesen meggyógyuljak és közben nagyon szenvedjek hiányotok miatt.

*

Tudta Pál, hogy Júdással mit cselekedett az ördög. Félt, hogy vele is ugyanaz történik. Mi történt Júdással? Bánkódott: „Vétkeztem, elárulván az igaz vért” (Mt 27,4). Meghallotta az ördög e szavakat. Felismerte, hogy jobb útra tér és az üdvösségre törekszik. Félt a megjavulástól. Azt mondja a sátán: Kegyes ura van, hiszen mikor el akarta árulni, az megsiratta őt és ezerszer is visszahívta. Nem azért akar bűnbánatot tartani? Júdás makacs volt, mégis megindította és hívta az Úr. Mennyivel inkább vonzza a helyes gondolkozásút és azt, aki megismeri bűneit. Ezért is ment a megfeszítésre.

Mit tett az ördög? Megrémítette, elhomályosította hatalmas csüggedtséggel, üldözte, üzte-hajtotta, míg az akasztófához nem juttatta. Kivezette a világból. Megfosztotta a bűnbánat gondolatától. Ha életben marad, ő is megmenekült volna. Tudták ezt a keresztrefeszítők is. Mert ha Krisztus megmentette a hóhérait és a kereszten is atyjához imádkozott, hogy bocsánatot nyerjen ekkora merészség, világos, hogy árulóját is kegyes szívvel fogadta volna. De nem tudta felhasználni az orvosságot. Megsemmisítette a túlságos aggodás.

²⁵ Hom. 1. et 2. de paenitentia; P.G. 49,277–292

Ettől fél Pál is. Kéri a korintusikat, hogy ragadják ki az ördög torkából embereiket. – Péter az utolsó vacsora áldozása után háromszor megtagadta az Urat és könnyeivel mindent lemosott. Pál üldözött, káromolt, jogtalankodott. Nemcsak a keresztrefeszített, hanem minden hívőjét üldözte. Megváltozott és apostol lett. Csak egy kis mentséget keres nálunk az Isten, máris sok bűnünk bocsánatának örvendhetünk.

Bűnös vagy? Ne ess kétségbe, hanem gyere ide és tarts bűnbánatot. Bűnt követtél el? Mondd Istennek: „Vétkeztem.” Ez fáradtság? Ez nehézség? Ez szenvedés? Ez szorongatás kimondani: „Vétkeztem?” Ha nem vádolod magadat, majd vádol az ördög. Előzd meg és ragadd el tőle ezt a jogát. Mert ő rögtön felhasználja az alkalmat a vádaskodásra. Miért nem sietsz és vallod be bűnödöt? Mosd le vétkeidet! Tudhatod, hogy olyan vádlód van, aki nem tud hallgatni.

Vétkeztél? Siess a templomba és mondd az Istennek: Bűnt követtem el. Semmi mást nem kérek tőled, csak ezt. Azt mondja az írás: „Emlékeztess engem és vitassuk meg egymással: Mondd el, ha van valamid igazolásodra” (Iz 43,26).

Valld be bűnödöt, hogy megszabadulj tőle. Ez nem fáradtság, nem szócsavarás, nem kincspazarlás. Mondd ki, ne kegyelmezz a bűnnek, mondd ki: Vétkeztem.

Azt kérdezi valaki: Honnan van, hogy ha magamtól mondom ki a bűnt, el is törlődik a véték? A Szentírásból bizonyítom, hogy, aki bevallotta bűnét, meg is szabadult tőle. Aki pedig megátalkodott lenne, elítélte magát.

Kain gyűlöletében megölte testvérét, Ábelt. A gyűlölet gyilkossággá vált. Kihívta a mezőre és ott megölte testvérét. Mit mondott neki az Isten? „Hol van Ábel, az öcséd?” (Ter 4,9)

Nem mintha nem tudná, de bűnbánatra akarta ösztönözni, azért kérdezte tőle: „Hol van Ábel, az öcséd?” Kain ezt felelte: „Nem tudom. Talán bizony őrzője vagyok én az öcsémnek?”

Az igaz, nem vagy őrzője. De gyilkosa lehetsz? Nem őrizted, de megölhetted? Bevallottad? Felelős vagy épségéért. Így szólt hozzá ugyanis az Isten: „Mit műveltél? Öcséd vérenek szava hozzám kiált a földről” (Ter 4,10). Rögtön bizonyította és büntetést szabott. Nem a gyilkosság miatt, hanem e szemtelen gyalázat miatt.

Isten nem gyűlöli annyira a gyilkost, mint az ilyen szemtelent. Kain nem jutott el a bűnbánat útjára, hiszen nem vallotta be magától a vétkét. „Nagyobb az én gonoszágom, hogyszem bocsánatot érdemelnék” (Ter 4,13). Helyette inkább mondta volna: vétkeztem. Nem vagyok méltó az életre. Mit mondott neki az Úr: „Kóbor bujdosó légy a földön” (Ter 4,12). És rettenetes büntetést mért rá. Azt mondta neki: Nem öllek meg, hogy az igazság feledésbe ne merüljön. Törvényre teszek, hogy mindenki olvashasson téged. E csapás a gondolkodás anyja legyen.

És körüljárt Kain, az élő törvény, a mozgó törvényoszlop. Hallgatott, mégis harsonánál áthatóbb volt a hangja.

Ezt hirdette: Senki se tegye ezt, hogy így ne járjon. Szemtelensége miatt kapott büntetést. Nem vallotta be, hanem tagadta is. E miatt bűnhődött.

Ha bevallja és felfedi magától, meg is szabadul bűneitől.

*

Van a bűnbánatnak más útja is: Sirasd meg bűneidet! Vétkeztél? Sírj! Bocsánatot kaptál. Nincs ebben semmi fáradtság. Nem kérek tőled többet, csak azt: sirasd meg vétkeidet. Nem mondom neked, hogy mérd fel a tengert, hogy menj be a kikötőbe. Nem kívánom, hogy útra kelj, hogy végtelen útra vállalkozz. Ne fizess ki pénzt. Ne bízd magad zúgó hullámokra.

Sirasd meg bűneidet!

Honnan veszem, hogy megsiratva bűn nélküliek leszünk? Ennek is a Szentírásban van a bizonyítéka. Élt valamikor Achab király. Egyébként igaz ember volt. De felesége, Jezabel miatt gonoszul uralkodott. Egyszer valami jezraheli Nábótnak a szőlőjére vágyódott. Ezt üzenté neki:

Tetszik a szőlőd. Add nekem. Vagy pénzben fizetek, vagy megváltom a helyet másutt. Azt a választ kapta: Atyáim örökségét sehogysem adom el.

Achab azonban nagyon vágyott rá. Erőszakot nem akart alkalmazni. De ettől fogva nem jól érezte magát. Bemegy hozzá Jezabel, ez a szemtelen, mindenre kapható, tisztátalan, átkozott nőszemély és így szólt: Mit bánkódsz és nem eszel? Kelj fel és egyél! Majd én elintézem, hogy tied legyen a jezaheli Nabót öröksége.

A király nevében levelet írt a nép véneihez: Hirdesetek bűjtöt. Állítsatok hamis tanúkat Nabót ellen, mert ajkára vette Istent és a királyt, azaz káromkodott.

Nagy gonoszsággal teli bűjtölés volt.

Meghirdették a bűjtöt, hogy gyilkolhassanak. Megkövezték Nabót és az meghalt. Mikor ezt megtudta Jezabel, azt mondta Achabnak: Kelj fel, mienk lett a szőlő, mert meghalt Nabót. Ő azonban rögtön szomorkodni kezdett. Elment mégis és birtokába vette a szőlőt.

Isten elküldte hozzá Illés prófétát. Mondd meg Achabnak: „Ezen a helyen, ahol felnyalták a kutyák Nabót vérért, fel fogják nyalni a te véredet is” (1Kir 21,19). Isteni haragot váltott ki. Elhangzott az ítélet. Teljesedett a büntetés. Figyeld csak: hova küldte Illést. A szőlőbe. Ahol vétkezett a király, ott bűnhődjék. Mikor Achab meglátta őt, így szólt: Megtaláltál engem, ellenségedet? Mintha azt mondta volna: Rátaláltál a vádlottra, mert vétkeztem. Most alkalmad van engem bántalmazni. Megtaláltál engem, ellenségedet. Mivel Illés mindig dorgálta Achabot, ezért tudta most is, hogy vétkezett. Így szólt tovább: Mindig szidsz engem. Most igazán jókor támadsz rám. (Jól tudta, hogy vétkezett.)

Illés ráolvasta az Isten határozatát.

Mikor ezt meghallotta a király, nagyon elszomorodott és sírni kezdett vétke miatt. Beismerte jogtalanságát. Isten feloldotta ítéletét.

Először azonban pontos határozatot adott az Isten Illésnek, hogy a próféta hazugnak ne tűnjék fel és ne történjék vele, ami Jónással.

Jónással a következő történt. Így szólt hozzá az Úr: Menj és beszélj Ninive városában, ahol százhuszezer ember lakik az asszonyokon és gyermekeken kívül. „Kelj fel, menj Ninivébe, a nagy városba, és hirdesd benne, hogy gonoszsága felhatolt élém” (Jón 1,2). Jónás nem akart elmenni, mert tudta, hogy Isten milyen irgalmas. Mit tesz tehát? Megszökik. Mert így gondolkodott: Én elmegegyek szavaidat hirdetni. Mivel te irgalmas vagy, megváltoztatod az ítéletedet. Engem pedig, mint álprófétát, megölnék.

A tenger befogadta, de nem rejtette el, hanem kiadta a földnek. Megmentette Ninivének, mint a jó szolga szolgatársát megőrzi. „Felkelt erre Jónás, hogy Társisba meneküljön az Úr színe elől, és lement Joppéba. Ott talált is egy Társisba induló hajót, megfizette az útiköltséget, és beszállott, hogy Társisba menjen velük az Úr színe elől” (Jón 1,3). Hová futsz Jónás? Más földre menekülsz? „Az Úré a föld s ami azt betölti. A földkerekség és minden lakója” (Zsolt 23,1). Tengerre szállsz? „Övé a tenger, ő alkotta meg” (Zsolt 94,5). Az égbe akarsz jutni? Nem hallottad Dávidot „Hiszen ha nézem egedet, ujjaid alkotását” (Zsolt 8,4). Mégis azt hitte, hogy megszökhetik. Valójában lehetetlen Istent kikerülni. Valóban! Mikor kiadta a tenger, elment Ninivébe, hirdette: „Kiáltanak ők majdan az Úrhoz, De nem hallgatja meg őket, Elrejti előlük arcát abban az időben, Mert gonosz cselekedeteket követtek ők el” (Jón 3,4). Értsd meg; menekülésében mindig arra gondolt, hogy Isten irgalmas és megváltoztatja ítéletét, melyet kimondott a rosszaknak és őt hamis prófétának fogják tartani.

Ninivei beszédei után kiment a városon kívül és elgondolkodott a törtéteken. Mikor pedig három nap múlva látta, hogy semmi sem történt a mondottakból, akkor először is visszaidézte gondolatait és így szólt: „Jertek, menjünk fel az Úr hegyére, És Jákob Istenének házához. Hogy megtanítsa minket utaira, És ösvényein járjunk” (Jón 4,2).

Hogy ilyesféle ne történjék Illéssel, mint Jónással, azért mondta meg Isten az okot, amiért Achabnak megbocsátott. Így szólt Isten Illéshez: „Láttad-e, hogy Acháb megalázta magát előttem? Mivel tehát megalázta magát kedvemért, nem az ő napjaiban hozom rá a

nyomorúságot, hanem fia napjaiban hozom a nyomorúságot házára” (1Kir 21,29). Milyen különös! Az Úr szolgálójának védője lett és Isten védi az embert ember ellen. Ne gondold – mondotta –, hogy minden nélkül engedtem neki. Megváltoztatta erkölcsét; én is felhagytam haraggal és megbocsátottam.

Ne gondolják rólad azt, hogy hamis próféta vagy, hiszen te csak az igazat mondtad meg. Ha nem változtatta volna meg erkölcsét, az történt volna, amit gondoltam. De megváltozott, erre én is felhagytam haraggal.

Íme, láthatod, hogy a sírás eltörli a bűnöket.

Harmadik útja is van a bűnbánatnak. Sok útról beszéltem már, hogy a különböző móddal üdvösségedet szolgáljam. Melyik ez a harmadik út? Az alázatosság. Légy alázatos és feloldod vétkeid bilincseit. Erre is találunk bizonyítékot a Szentírásban, a farizeusról és a vámosról szóló részben (Lk 18,10). Feljött a farizeus és a vámos a templomba, hogy imádkozzék. A farizeus kezdte elszámlálni erényeit: Nem vagyok bűnös, mint az egész világ, sem olyan, mint ez a vámos.

Szegény, szerencsétlen lélek! Megveted az egész világot. Miért kínozod felebarátodat is? Nem elég az egész világ, még a vámost sem kíméled? Mindenkit megvetsz. Egyet sem kímélsz. Nem vagyok olyan, mint az egész világ, sem olyan, mint ez a vámos. Hetenkint kétszer bőjtölök. Tizedet adok a szegényeknek. Túlzásba vitte szavait.

Szerencsétlen ember, ha már az egész világot megvetted, miért bántottad a vámost? Nem téltél meg a világ vádolásával? Még a veled imádkozót is el kell ítélned?

Mit tesz a vámos? Mikor mindezt meghallja, nem mondta: Ki vagy te, hogy így beszélj rólam? Honnan ismered életemet? Nem beszélgettél velem. Nem voltunk együtt. Nem voltam veled még rövid ideig sem. Miért büszkélkedsz? Ki bizonyítja a jócselekedeteidet? Mit dicsekedsz? Miért hízelegsz magadnak?

Mindezeket nem mondotta el, hanem mellét verte, arcra borult és így szólt: Isten legyen irgalmas, nekem bűnösnek.

Alázatosságában megigazult.

A farizeus megigazulását tönkretéve jött le a templomból. A vámos megigazulttá lett és úgy jött le. A szavak legyőzték a tetteket.

Amaz tetteivel elpusztította megjavulását, ez pedig alázatos szavaival megigazulást nyert. Szorosan véve ez nem megalázkodás. Megalázkodás az, ha valaki nagyságában alázza meg magát. A vámos nem annyira alázatos volt, hanem igaz. Igaz volt a szava: Bűnös volt.

18. Aranyszájú Szent János: A kapzsiság ellen²⁶

Ugye látod, mennyi bajt okoz a pénz. Nem a kapzsiságról, hanem annak szenvedélyéről akarok beszélni. Valaki elveszíti pénzét. A halálraítélnél is keservesebb életet él. Miért keseregsz? Mit sírsz? Amiért az Isten megszabadított a felesleges őrizettől? Mert nem kell rettegve és remegés közt ülnöd? Ha parancsod van, hogy ott légy más kincseinél és állandóan őrizd, nem szomorkodsz emiatt. Kincseihez a legsúlyosabb bilincsek fűznek. Ha a szolgaságból kiszabadulsz, fájlalod.

A nőkhöz szeretnék beszélni. Ha egy asszonynak arannyal átszőtt ruhája van, szellőzteti, vászonnal védi, nagy gonddal őrzi. Remeg érte és semmi haszna sincs belőle. Vagy meghal vagy özvegy lesz. Ha egyik sem történik meg, fél, hogy a gyakori használat miatt tönkre megy és nélkülözni fogja. Ámbár senki sem vette el tőle kapzsisága miatt, mégsem az övé.

Ha kutatsz a házakban, a ruhákat és hasonló holmikat láthatod ilyen megbecsülésben. Nagyobb szolgálat jár nekik, mint egy igazi úrnak. Nem használják gyakran. Féltik és reszketnek érte. A molyokat és más ártalmas pilléket elhajtják róluk. Erős illatú olajat tartanak mellettük. Szagosítják. Nem mindenkinek mutatják meg. Sokszor a ház úrnője gondozza férjével együtt a legnagyobb aggodással.

Ugye igaza volt Pálnak, mikor a kapzsiságot bálványimádásnak nevezte. Amennyi tiszteletet mutatnak a pogányok a bálványok előtt, ugyanannyit látunk náluk a ruhák és az arany iránt. Meddig maradunk ilyen ostobák? Meddig ragadunk a sárba és az agyagba? Ahogyan a zsidók fáradtak az egyiptomi királyért, úgy szenvedünk az ördög miatt. Mi még attól nagyobb kínzást élünk át.

Ne tartsd feleslegesnek ezt a gondolatot. Amennyivel kiválóbb a lélek a testnél, annál jobban bánt bennünket naponta a féltő, remegő aggodalom.

Ha jajgatni akarunk, ha Istenhez akarunk fohászzkodni, nem Mózeszt vagy Áront küldi hozzánk, hanem Igéjét és a szív megtörtségét. Mikor ő jön, hatalmába veszi lelkünket, megszabadít bennünket a keserű szolgaságtól. Kivezet Egyiptomból, az esztelen és hiábavaló fáradozásból, a haszon nélküli lekötöttségéből. A zsidók legalább elhozták fizetésüket, amit az építkezésnél kaptak. Nekünk az sincs. Bár ne lenne semmink. Mi nem aranyat kaptunk, hanem egyiptomi csapásokat, bünt, büntetést és meglakolást.

Tanuljunk meg hasznot hajtani! Tanuljuk meg a bántalmak elviselését. Ha igazi keresztény vagy:

Vesd meg az aranyos ruhát!

Vesd meg a vagyont!

Ne vesd meg üdvösségedet!

Ne istenítsd a pénzt!

Mindennél jobban becsüld meg lelkedet!

A földhöz való rendetlen ragaszkodás az igazi büntetés, az igazi meglakolás!

A lélek megmarad, minden más elveszik! Miért, mondd, miért fárasztod magadat és nem veszed észre? Ezt a kapzsiságnak mondom. Azokhoz is kell szólnom, akik a kapzsiság áldozatai: Viseljétek el fölényesen a károkat. Az ilyenek titeket, saját magukat teszik tönkre. Tőletek elveszik pénzeteket, de saját magukat megfosztják Isten irgalmától és segítségétől. Aki pedig enélkül van, övé lehet az egész világ kincse, mindenkinél szegényebb. Fordítva is áll: a legszegényebb ember Isten kegyelmével a leggazdagabb lesz: „Az Úr az én pásztorom, Semmi sem hiányzik énnekem” (Zsolt 22,1). Ha lenne egy csodálatos nagy embered, aki nagyon szeret és gondoskodik rólad; ha megtudod, hogy nem hal meg teelötted és mindenéből bőséges

²⁶ Hom. 21. in ep. ad Hebr.; P.G. 63,145–147

mértékkel ad úgy, hogy sajátodként élvezhetsz mindent, vajon akarsz vagyont gyűjteni? Ha mindenedből kifosztanak, nem érzed magadat sokkal gazdagabbnak? Mit búslakodol, hogy nincs pénzed? Gondolj arra, hogy eltávozott tőled a bűnalkalom.

Kifosztottak vagyondból? De megszerezted Isten jóakarát: „Miért nem túritek el a károsodást? – Mindenben hálát adjatok, mert ezt akarja az Isten mindnyájatoktól Krisztus Jézusban” (1Kor 6,7 és Tessz 5,18). Gondolj arra, milyen jóakaratot élvezhetsz, ha cselekedeteidben rászolgálász.

Egyet kell keresnünk: mindenben hálát adjunk az Istennek, akkor bőségben lesz életünk. Példát is mondok: Ha elvesztettél tízezer ezüstöt, rögtön adj hálát Istennek. Százezret szereztél ezzel a hanggal és a hálaadással. Mikor mondtad boldognak Jóbot? Amikor annyi sok tevéje, juha és ökre volt, vagy amikor így imádkozott: „Az Úr adta s az Úr elvette, Amint az Úrnak tetszett, úgy lett, Legyen áldott az Úr neve” (Jób 1,21).

A sátán nem azért büntet, hogy a vagyonunkat elvegye. Jól tudja, hogy az nem érték. Ki akarja csikarni ezáltal, hogy káromoljuk az Istent. Erre törekedett Jóbnál is. Midőn mindenétől megfosztotta, azt mondta felesége szavaival: Mondj valamit az Isten ellen és halj meg. A gonosz valóban mindenéből kifosztotta. Azt mondja: Nem ez volt a végső gondolatom. Mindent megtettem, de nem értem célt. Arra törekedtem, hogy megfosszam Isten segítségétől. Ezért vettem el vagyonát. Ez volt az igazi szándékom. Nem a pénz!

19. Aranyszájú Szent János: A gyűlölet ellen²⁷

Ha felebarátod megsért, emlékezzél meg Dávidról. Jusson eszedbe ez a szelíd, nagyon kedves férfi, hogy emléke oltsa ki szíved tomboló haragját. Miért gondolod felebarátodat ellenségnek? Dölyfös volt? De nem okozott kárt. Anyagiak miatt tekinted ellenségnek? Kérlek, ne halaszd el a harag zsinórját elvágni. A halogatás töprengést szül. Ha még a mai napot is hozzáadod, megszegyenülsz. Ha holnap sem kezded, még nagyobb lesz szégyened. Ha pedig holnapután is megmarad a haragod, nincs mentség szégyenedre e halasztás miatt.

Engedjétek meg, hogy szabadon kimondjam: nagyon szeretném, ha beszédem valami hatással lenne rátok. Pl. ha elmész innen, rögtön kezet nyújtasz ellenségednek, megöleled, békecsókot adsz neki, megsíratod a történeteket. Ha érzéketlen, kőszívű is lenne, vagy bármi más, ilyen kedvességtől meghatódottan lecsillapodna. Te megszabadulsz bűneidről, őt pedig jóindulattal megindítod és megnyered. Csak azt ne mondd: „Átkozott ellenségem van. Gonosz, elvetemült, megátalkodott, nem tudom megindítani”. Ha ilyenek mondd, még nem rosszabb Saulnál. Dávid nemcsak egyszer, kétszer, hanem sokszor megmentette, mégis ellene fondorkodott. Ahelyett, hogy jóval fizetett volna vissza, tovább is megmaradt gonoszságában.

Mit szólsz közbe? Learatta földedet, kárt okozott szántódban, betört házádba, a szolgálakat elrabolta, erőszakoskodott, kapzsi volt és szegénységbe döntött? De sosem próbált a lelkednek ártani. És nem kétszer, háromszor, nem gyakran tette ezeket. És nem tettél vele addig jót. Nem került még kezvedbe és nem bocsátottál meg neki. Ebben ismét feletted van Dávid. Tökéletlenebb törvényekben élt. Nem is volt ilyen igénye az üdvrendnek. Mégis a kegyelem magaslatára jutott el. Te pedig az elmúltak miatt mérgeledsz és haragszol.

Dávid félt a jövője miatt. Jól tudta, hogy nem lesz többé otthona régi városában. Ha megmenti ellenségét, nem lesz igazi élet az élete. Mindezek ellenére is aggódott, mindent megtett érte és szinte maga ellen segítette.

Milyen okot emlegetsz, mikor ellenségednek nem akarsz megbocsátani? Elvette kincseidet? Ha nagylelkűen viseled el ezt a rablást, annyi vagyondod lesz, amennyit a szegényeknek adtál volna. Szegénynek adod, vagy beletörödsz a kifosztásba, vagy Isten nevében elosztod: egy az eredmény. Ha egyforma a kiindulás és a szándék, egy lesz érte a jutalom is.

Lelked ellen tört és el akart pusztítani? Vértanú életedbe számít, ha az ellened vétőket jótevőid közé sorolod és állandóan imádkozol értük, hogy Isten legyen hozzájuk kegyes. Ne azt vizsgáljuk, hogy Isten megakadályozta Dávid megölését, pedig mennyit üldözte Saul. Sokszoros koronát nyert a zaklatások elviseléséért.

Isten kedvéért megmentette ellenségét, aki pedig ismételten feléje irányította dárdáját. Megkímélte Dávidot, pedig megölethette volna. Jól tudta, hogy a kímélet után ismét ellene tör. Világos, hogy Dávid sokszor belenyugodott halálába. Ez a halál Istenért történt, ezért kapott dicső koronát. Pál is mondja, hogy sokszor foglalkozott a halállal és naponta meghalt Istenben. „Naponkint meghalok, a ti dicsekvéstekekre! testvérek, mely nekem Krisztus Jézusban, a mi Urunkban vagyon” (1Kor 15,31). Megölhette volna az ellene fondorkodót, de Istenért nem tette meg. Inkább elvállalta naponta a veszélyt, mint végrehajtsa az igazságos ítéletet. Mennyi halál-átéléstől szabadult volna meg. Ha az életünkre fenekedőt nem szabad megbosszulni és gyűlölni, még kevésbé azt, aki sérteget bennünket.

Meg akarsz tanulni, hogy lehet kiengesztelni minden ellenségünket, még ha olyan gonosz, elvetemült és rosszindulatúnak látszó is? Mi vadabb az oroszlánnál? Lám, azokat mégis megszelídítik az emberek. A művészet legyőzi a természetet. Báránynál szelídebb és

²⁷ Hom. 18. de odio et inimicitiiis; P.G. 63,681–686

kezelhetőbb lesz. Pedig milyen vad és zsarnok volt. Most az utcán sétáltatják és senki sem fél tőle szelidségében.

Lehet kifogásunk és védekezhetünk, ha a vadállat megszelídíthető, az emberről meg azt mondjuk, hogy lehetetlen kiengesztelni? Nem lesz hozzánk soha kedves. A vadállatoknak természetellenes a szelidség, az embernek éppen így nem természete a vadság.

Mi magasabb természetűek vagyunk az állatoknál. Miért mondjuk, hogy lehetetlen a szabadakarat megszelídítése? Ha gyógyíthatatlan beteget kell ápolnod, minél nagyobb a fáradságod, annál több a jutalmad, ha kitartasz és tovább szolgálsz.

Milyen bünt követhetett el ellenséged, hogy vonakodol a kiengesztelésétől? Megátkozott, erkölcstelennek, léhának mondott? Vagy mit kiáltott feléd? (Ha igaza volt, javulj meg!) Ha nem, ne vess rajta! (Ha ludas vagy a jelzőkben, térj észre! Ha tiszta a lelkiismereted, ne törődj vele!) De ezen felül örülj és légy vidám az Úr szava szerint: „Boldogok lesztek, mikor gyűlölnék titeket az emberek és mikor kirekesztenek és szidalmaznak és kivetik neveteket, mint gonoszat az Emberfiáért; örüljete az azon a napon és vigadjatok, mert íme nagy a ti jutalmatok mennyekben, hiszen éppen így cselekedtek az ő atyáik a prófétákkal” (Lk 6,22–23). Ha igaza volt, viseld el nyugodtan. Ne légy vele hasonló, ne szidd meg. Sóhajtozz keservesen, szabadulj meg bűneidről. Az előbb említetthez hasonló jutalmat kapsz. Barátaink gyakran nem érik el kedvességgel és dicséréttel azt, amit ellenségeink kemény szavaikkal, – ha igazuk van. Barátaink általában kedveskednek, hízelegnek és dölyfösségünk betegséggé fajul. Elleneinket azonban a rosszindulat vezeti és felfedik vétkeinket. Javulásra kényszerítenek. Így ők lesznek a legnagyobb jótevőink. Sose mondjuk: Valaki megharagított. Ez a rémes ember rávett, hogy csúnyákat mondjak. Mindenképpen mi vagyunk az okai. Ha megfontoltak vagyunk, nemhogy az ellenség, de maga az ördög sem tud bennünket haragra lobbantani. Dávid történetéből ez egészen világos. Mikor így beszél: „Az Úr ítéljen közöttem és közötted s az Úr álljon bosszút érttem, de az én kezem ne emelkedjék fel ellened” (1Sám 24,13). A többi is bizonyítja, amit Saulnak mondott. „Mikor Dávid befejezte a Saulhoz intézett szavakat, mondá Saul: Nemde a te hangod ez, fiam Dávid? Azzal Saul hangos sírásra fakada” (1Sám 24,17). Hirtelen milyen változást idézett elő a szelíd szó ebben az elvadult emberben. Saul azelőtt Dávidnak pusztá nevét sem méltatta említésre. Gyűlölte, ha hozzá szólt. Most családiasan szólítja meg. Fiának mondja, mert Dávid beszédjének hangjától felmelegedett a szíve.

Az édesapa, ha későn jövő fiát meghallja, felfigyel. Nemcsak fia arcába néz, de figyeli hangját is. Így volt Saul is. Meghallotta Dávid hangját, rögtön kivetette magából az ellenséges indulatot. Majd felismerte Dávidban a szent embert. Letette egyik érzelmét és új lépett a helyébe. Letett a haragról, jóindulat és kedvesség töltötte el. Van Dávidnál boldogabb és finomabb? A gyilkosa saját atyjának érezte magát. A farkasból bárány lett. A harag katlanát bőséges harmattal hullatta tele. A hullámokat lecsendesítette. Lobogó indulatait kioltotta.

Szeretteim! Ne csak azon legyünk, hogy ellenségünk semmi rosszat ne tegyen velünk, hanem, hogy mi ne tegyünk ellenük semmit. Ne kezdjünk rosszat ellenük, még ha ezer bajt is tűrünk miattuk. Mikor Dávidot elűzték, számkivetették, lelke mélyéig fenekedtek rá, minden rosszat elszenvedett. De ragyogóbb, fenségesebb volt ellenségénél. Isten is, az emberek is jobban szerették. Mennyi jogtalanságot viselt el ez az igaz ember Saul miatt. Ugye, a mai napig dicsőítjük ragyogó alakját a földön és a mennyben. Ugye megmaradt kimondhatatlan sok jótulajdonsága és a mennyei jutalom. Mit használt annak a nyomorultnak és szerencsétlennek, hogy annyit küzdött ellene? Kibukott a királyságból. Szánalmasan halt meg fiával együtt. Mindenki őt vádolta. Az a legsúlyosabb, hogy örökre elkárhozott. Ha látod ellenségedet, vagy rá gondolsz, ne mondd magadban: „Ezeket és ezeket szenvedtem, ezeket meg ezeket hallottam”. Így könnyen fellángol haragod és súlyosabbá lesz indulatod. Bármit hallottál, vagy szenvedtél, felejtse el. Ha rá gondolsz, a kísértőnek tulajdonítsd. Inkább azt számláld, ha valaha jót mondott, vagy tett. Rögtön megenyhül a haragod.

Ha figyelmeztetni, inteni akarsz, vedd le indulatodat, oltsd el haragodat, így vitatkozz és kérj számon. Könnyen fölénybe kerülsz. Haragunkban nem lehet helyesen beszélni, sem a másikra figyelni. Ha azonban felhagyunk haragunkkal, nem heveskedünk sem beszédünkben, sem mások meghallgatásában.

Általában nem a kimondott gondolatok természete, mint inkább az ellenséges indulat begyökerezettsége szokott hevessé tenni. Éjjel gyakori eset, hogy jóbarátunkat egész közletről sem ismerjük meg, nappal azonban már messziről felismerjük. Így szokott történni az ellenséges indulatnál. Míg kellemetlenek vagyunk egymásnak és a másinak hangját halljuk, alacsony gondolatok közt tekintünk rá. De ha kiüzzük haragunkat, az azelőtt ellenséges és kellemetlen arc kedves és kellemes lesz.

Ha haragosod szemedre veti valamelyik bűnödöt, ne szidd meg ezért, hanem keserű sóhajtással hívd az Istent, könnyen megszabadulsz vétkeidről.

Ne hidd, hogy én csak így könnyedén beszélgetek erről. Tanúul hívom a Szentírást. – A farizeus és a vámos. – Az egyik a legnagyobb rosszba került. A másik szomjazott az igazság után. Mindkettő templomba ment imádkozni. A farizeus állva így szólt: „Isten! hálát adok Neked, hogy nem vagyok olyan, mint a többi emberek, rabló, igaztalan, házasságtörő, mint ez a vámos is. Kétszer böjtölök hetenkint, tizedet adok mindenből, amim van” (Lk 18,11–12). A vámos távol megállt. Nem mondott viszonzásul semmi döllyföset, nem illette kemény szavakkal. Nem mondott hüvös szavakat, milyeneket mi naponta mondunk egymásnak, ha vitatkozunk, hanem keserűen sóhajtott, mellét verte és csak így beszélt: „Isten! légy irgalmas nekem, bűnösnek” (Lk 18,13). Megigazulva jött el onnan. Látod, milyen gyorsan! Ócsárolták, lepergett róla. Megismerte vétkeit, már meg is szabadult tőlük. A bűnvád a bűnös védőbeszéde. Az ellenség, akarata ellenére jótévő lesz.

Ki lehet nála boldogabb? Van könnyebb a bűnök eltörlésére? Mennyit kellett volna fáradozni a vámosnak, hogy megszabaduljon bűneitől: böjtölni, virrasztani, földön feküdni, pénzét a szegények közt kiosztani, hosszú ideig hamuban ülni szőrruhában, öltözötni.

Egyet sem tett meg. Csupán szavaival megszabadult minden rossztól és gyaláztatótól. Annak a rágalmi, aki azt hitte, hogy árt neki, izzadság és fáradtság nélkül, rövid idő alatt az igazság koronáját hozták számára. Isten is megparancsolta ellenségeinkért az imádságot. Ne csak a legszükségesebbel adózzunk nekik, hanem sorozzuk legjobb barátaink közé. Ha nem bántod ellenségedet, de elfordulsz tőle és nem nézed jó szemmel, ha gyógyíthatatlan seb van a lelkedben, nem tettél eleget Krisztus parancsának. Hogyan kérheted Istent, hogy veled kegyes legyen, mikor elleneiddel nem tudsz elnéző lenni.

Ha meg akarod tudni, hogy ellenségeinkért és rágalmazóinkért hiába imádkozunk, azért Isten mégsem nézi el nekik bűnüket, ha mi okoztuk rosszabbodásukat, – erre elmondok egy régi történetet. Mózes egyszer kigúnyolta nővére, Mária. Mit tett Isten? Poklossággal sújtotta és tisztátalanná tette. „Amint pedig eltávozott a felhő, mely a sátor felett volt, íme, Mária úgy fehérlik a poklosságtól, mint a hó” (Szám 12,10). Pedig egyébként kifogástalan és komoly volt. Mózes miatt történt ez. Hiába imádkozott, hogy ne bűnhődjön Mária, Isten nem hallgatta meg. Azt mondta: „Ha atyja élne és elűzte volna szeme elől, vajon nem viselte volna el a feddést? Megdicsérem szelídségedet és türelmedet, de a büntetést nem engedem el”.

Emlékezz erre a félelmetes ítéletre. Ebből minden kiviláglik és megtudható. Figyeld csak: ami most nem közérthető, akkor természetes volt. Ha megbocsátod felebarátodnak a bűneit, melyeket maga is elismert, a többi bűn is vele tűnik és úgy térsz házába, hogy semmit sem cipelsz magaddal. Többet kaptál, mint adtál.

Sokszor követünk el bűnt úgy, hogy senki sem tud róla. Majd ama napon mindenki szeme előtt lesznek bűneink a világ közös színpadán. Mennyivel kínosabb lesz lelkiismeretünk mardosásánál, ha kínoznak és gyötörnek bennünket. Ezt a nagy szégyent és bűnt lemoshatod, ha megbocsátasz felebarátodnak.

Hallgassátok meg e parancs erejét. „Még ha Mózes és Sámuel állna is elém, nem szívlelném ezt a népet; üzd el őket színem előtt, hadd távozzanak” (Jer 15,1). Lám, Mózes és Sámuel nem tudta őket megmenteni Isten haragja előtt, de ez a parancs igen. Ezért mondotta nekik rögtön: „Özvegyet és árvát, idegent és szegényt el ne nyomjatok és senki se szőjön szívében gonosz terveket testvére ellen. – És egyiktek se gondoljon szívében rosszat felebarátja ellen” (Zak 7,10 és 8,17) Ha parancsunk van az ellenség szeretetére, vajon milyen büntetést érdemlünk, mikor gyűlöljük testvéreinket. Ha csak azt szereted, aki téged is szeret, mennyivel vagy különb a vámosnál. Mi lesz azzal, aki gyűlöli a másikat, pedig az nem is bántotta. Hogyan kerülöd ki a poklot, ha rosszabb vagy a pogánynál!

Nem szereted testvéredet? Szétooszthatod vagyonedat, vértanúságot szenvedhetsz, semmit se használ.

Gyűlölöd testvéredet? Mondd, milyen büntetést érdemelsz?

Isten nem lesz irgalmas, ha nem bocsájtunk meg az ellenünk vétőknek. Hát milyen büntetése lesz annak, aki ártatlanokat rágalmoz! Miért küzdünk ádázul egymás ellen? Hiszen az a hivatásunk, hogy elleneinket is szeressük.

Nem szégyelled magadat, hogy ellenségeskedsz? Nem elég nekünk a sátán, még véreink ellen is áskálódunk? Bár az se tudna ellenünk küzdeni, bár az se lenne ördög. Tudod, milyen gyönyörű érzés a kibékülés? Bizony, ez nincs meg a gyűlölködésben. Azt mondod, hogy lángolsz, ha rágondolsz haragosodra. Gondolj ilyenkor arra, mennyi szépet kaptál megharagítotttól. Mennyi rosszal illetted őt. Rögtön elpárolog haragod.

Nem szenvedtél annyi rosszat, amilyen gonosszá tesz a sérelem emlékének fel-felújítása. Hogyan remélsz bocsánatot, ha másnak nem bocsátasz meg? Még a pogány ember is gyakran elgondolkodik a bajok türelmes elviselésén. Pedig az semmit sem becsül túlságos magasra.

Krisztus lelkét adta érted és nem vonakodott meghalni. És te haragot tartasz? Krisztus reményében akarsz innen eltávozni és vonakodol felhagyni ellenséges érzületteddel? Az idő megteszi és te nem akarod abbahagyni még az Úr törvényének kedvéért sem. Még jutalmat is nyernél és neked az sem kell? Ha el is alszik idővel a gyűlölet, akkor sem értél el sokat, mert megmarad a büntetés. Hiszen az idő elérte azt, amit Isten törvényének kedvéért nem tettél meg. Kimondhatatlan nagy jutalmat szerez, ha megelőzöd a parancsot.

Valakinek a kedvéért abbahagyni a gyűlölködést: nem mérhető az Isten akaratához. Embertársad jutalommal, te pedig korona nélkül távozol.

A rablók maguk közé vesznek valakit. Már nem rablók az új ember előtt, mert mindenük közös lett. A közös élet megváltoztatja felfogásunkat és az állatnál vadabból bárányszelidet alakít. Mi pedig egymás ellen agyarkodunk, noha mennyi közös van az életünkben és közös a táplálékunk. Az állatnál is alacsonyabb ez az életelv. Mi naponta gyengülünk, ellenségünk pedig állandóan erősödik. Nem ő ellene erősödünk közösen, hanem vele egymást támadjuk. Az ő vezérlete alatt készülünk a csatába.

Bárcsak kerülnénk ki ezt a hadakozást Krisztus kegyelmével. Legyen neki dicsőség, hatalom, tisztelet és imádás az Atyával és a Szentlélekkel együtt mindörökkön örökké. Amen.

20. Aranyszájú Szent János: A mértéktelenség ellen²⁸

Ha akarjátok, megnézhetjük milyen élvezete és becsülete van a gazdagnak. Vizsgáljuk meg a gazdagok és szegények asztalát. Kérdezzük meg az étkezőket: kik élveznek leginkább tiszta igazi örömet. Vajon azok, akik félnapokig fekszenek ágyukban, akik reggelijüket ebédig eszik. A gyomrukat elrontják. Érzékeiket eltompítják. Ételek felesleges súlyával rakják tele hajójukat, túlterhelik. Testüket hajótörésnek teszik ki. Bilincsből a lábuk, a kezük. Akadozik a nyelvük. Egész testük bilincsnél súlyosabb vasban van: részegségben és mértéktelenségben. Nem alusznak eleget és nem megfelelő időben pihennek. Ha lepihennek, kábult álomba merülnek. Szerencsétlenebbek, mint a bolondok. – Maga szabadítja saját magára az ördögöt. A szolgák körbe állják és kinevetik fektében. Senkit sem ismer meg környezetéből. Nem beszél, nem is hall jót. Úgy viszik át kerevetről az ágyba.

Ezeké az igazi tiszta élvezet? Vagy, akik józanok és elővigyázatosak. A szükség szabja meg mértéküket. Legjobb csemegéjük az éhség és a szomjúság.

Semmi sem kelt olyan vágyat és nem szerez egészséget, mintha étlen-szomjan nyúl az eléje tett ételekhez. Jóllakását a szükséges mennyiség méri. Csak újabb erőforrással terheli meg testét.

Ha nem hiszel szavaimnak, vizsgálj meg mindkettőnek testét és mindegyiknek lelkét. Ugye a mértékletesek teste erős, kemény. Helyesen táplált szerveik könnyen működnek. Emezeké beteges, a viasznál is puhább. Mindenféle nyavalya megtámadja. Csúzos a lábuk. Hirtelen remegés fogja el őket. Hamar öregszenek. Fáj a fejük. Szaggatásuk van. Nehéz a gyomruk, étvágytalanok. Mindig orvos kell nekik, meg gyógyszer. Naponta kezelik őket.

Az élvezet? Csak az mond ilyent, aki nem tudja mi ez. Akkor lesz élvezet, ha előbb feltámad a vágy. Ha mindent vágy nélkül teljesítünk, az élvezet megsemmisül és eltűnik. A hajó is elsüllyed, amikor nagyságához mérten súlyosabban megterhelik. Így van lelkünk is, testünk is. Ha a szükségesen felül tápláljuk, tönkre megy. Nem bírja el utasait. Elmerül a tengerben. Tönkretesz a tengerészeket, a kapitányt, a helyettesét, az utasokat és az egész rakományt. Nem használ az ilyen hajónál a tenger nyugalma, a kormányos tudása, a sok tengerész, a jó felszerelés, a kitűnő idő: egyáltalán semmi.

Így vagyunk a mértéktelen emberrel is. Tanítás vagy figyelmeztetés, lelkébeszélés vagy jótanács, nem ér semmit. Nem fél a jövőtől, nincs szégyenérzete. Nem vádolja a jellemt. Hánykódó lelkét nem menti meg semmi. Az ilyen embertől semmi haszna nincs az életnek. Minden jó munkára alkalmatlan. Innen van, hogy súlyos és gyógyíthatatlan betegség lepi meg őket, mert mindig dőzsölnek. Azt hiszik, hogy becsaphatják az életet. Hiszen jólétükben tönkreteszik gyomrukat, meghízslalják testüket. Nagyszerű falatokat készítenek testükből a kukacoknak.

Reszketnek, elbutulnak, aszálykór, hurut, köszvény és mindenféle – amit az orvosok ismernek – meglepi őket. Mérgező orvosságnál nem kerül jobb az asztalukra. Azt lehet mondani, hogy rosszabb. Ezek még haláluk előtt is gyógyszert szednek, hogy ne érezzenek semmit és a halál ne búsítsa őket.

A lélek emberei ezer halálnál súlyosabb életet élnek annak a kedvéért, aki megbecsüli őket. A súlyos beteg szájalomra indít, de ha megismerjük betegségének okát, az felingerel bennünket, pl. a mértéktelent és a részegest. Mert nem a természet tette tönkre, sem az emberek fondorkodása, hanem saját maga oka betegségének. Önmaga ugrott le a bajok szakadékába.

²⁸ Ecloga de ingluvie et ebrietate; P.G. 63,645–652

Skorpió vagy kígyó nem pusztít úgy, ha behatol mérgeük szervezetünkbe, mint ahogy a részegeskedés és a mértéktelenség tönkretesz és elpusztít mindent. Azoknak az állatoknak a mérge a testre hat. Ha azonban ez a két rossz ránk nehezedik, a testtel együtt lelkünk is elpusztul.

Mivel e kettő mindenképpen pusztulás, kíméljétek meg testetek egészségét.

Nem azt kívánom, hogy sanyargassátok magatokat, ha nem akarjátok. A feleslegest vegyétek ki, ami nem szükséges, hagyjátok ott. Hogyan akarunk irgalmat nyerni, mikor másoknak a szükséges sincs meg, mi meg tobzódunk a fényűzésben.

Kiről mondhatjuk inkább, hogy jólétben él: aki főzelékfélét eszik és egészséges, soha sincs baja, vagy aki szibarita-kényelemben él és ezer baj miatt nyögdécsel. Világos, hogy az előbbi. Ne is keressünk semmit a szükségesen felül. Miért kutatsz mást, mikor jóllakhatsz hüvelyessel és egészséges vagy tőle. Ha valaki gyengébb és főzelékfélét kell ennie, ám tegye. Ha ez sem elég és húsrá van szüksége, azt sem tilthatjuk meg. Nem azért beszélek, hogy megöljük és elpusztítsuk az embereket, hanem hogy lenyessük a felesleget.

Az pedig felesleges, ami a szükségesen felül van.

Ha anélkül is egészségesen és tisztességesen tudunk megélni, teljesen felesleges még hozzáadni bármit. Észreveszitek, hogy kik ellen küzdünk? A szellemi hatalmak ellen. Hogyan tudjuk őket legyőzni annak ellenére, hogy emberek vagyunk?

Aki ember ellen küzd, annak józanul kell élnie. Mennyivel inkább, ha az ördög ellen harcolunk. Az elhízottság és a vagyon lefogja az embert. Hát hogyan küzdünk ellenfelünkkel?

Nézd a lantot! Ha a húrok ernyedtek, lazák és nincsenek jól felhangolva, meghiúsul a művészi játék. Mindent elront a rossz húr. Így vagyunk a testtel is. Hogyha mindenben kielégítjük, súlyos igába hajtja a lelket. Ne tápláljuk túl testünket, ne tegyük tétlenné és lomhává táplálkozásunkkal. Nem azt mondom, hogy menjünk tönkre és folyton önmegtagadást gyakoroljunk. Együnk annyit, amennyi jól esik – hangsúlyozom: jól esik – és táplálja testünket. Ha rendes és kiegyensúlyozott a test, sok erőt juttat a lélek uralmához.

A mértéktelenül felhízalt test tehetlenné lesz. Nem tudja egybetartani – mint mondani szokás – a szegeket és az eresztékeket, mert az esetlenség kiárad mindenre. Ez a hatás bárhova jut, mindent eltölt és feloszlat. Ami éppen elég, az táplálék is, gyönyör is, meg egészség is. Ezenfelül minden káros, kedvtelenné tesz, betegséget okoz. Még ennél is súlyosabb az, hogy a testet is, lelket is tönkre teszi.

Ahogy a kukac szaporodik a jól átnedvesedett földben, ugyanígy szüli a test természetes vágya a rendetlen gyönyört, ha mértéktelenség táplálja. Minél elpuhultabb a test, annál jobban megérzi a lélek. Ha színbort iszol, légy elkészülve szidásra. Hát mit mondjunk azokról, akik tengerentúlra is elmennek borért. Mindent megtesznek, hogy egyetlen borfajta se maradjon ismeretlen előttük. Szinte el sem tudnák viselni, ha nem kóstolnának meg minden fajtát.

Valóban semmi sincs olyan jóbarátja az ördögnek, mint a fényűzés, meg a falánkság. Sok bajt okoz a fényűzés. Sertéssé, sőt annál is rosszabbá teszi az embert. A sertés sárban hempereg és piszokban tartózkodik. A buja ember még ennél is fertelmesebb életet él. Törvénytelen szerelmen és tiltott viszonyokon jár az esze. Semmiben sem különbözik az ördögös embertől. De az ördögöst sajnáljuk, ettől elfordulunk és utáljuk.

Miért?

Saját maga választja bűnös szokásait. Szája, szeme, orra, minden szerve a bűn csatornája lett. Ha belül is megfigyeled, azt látod, hogy a lelke a viharban és fagyban megsibbadt, megmerevedett és a hajót a nagy rengeteg miatt nem tudja irányítani.

Az italos és falánk ember rabszolga. Nem alszik igazán jóízűen. Lázálmai vannak. Nem lehetetlen állapot, hogy az értelmetlen állatok a szükségesen felül semmit sem kutatnak, az eszes ember pedig ámbár Istenhez hasonló, az állatoknál is esztelenebbé válik, ha a mértékletesség határát túllépi?

Mennyivel különb az ilyen embernél a szamár? Mennyivel jobb a kutya. Ezeknek, ha enniök vagy inniök kell, mindig megtartják a határt és nem lépik túl a szükséges mértéket. Odaállhatnak ezren is, mégsem tudnák erre kényszeríteni.

A mértéktelen emberek még ezeknél is alacsonyabba süllyednek. Az állatokat nem akarják rávenni, hogy átlépjék a mértéket ételeik élvezetében.

Miért? kérdezhetné valaki.

Hogy ne ártsanak nekik – felelik rá. De saját magukkal szemben nem alkalmazzák ezt a meggondolást. Ezzel az állatoknál értéktelenebbnek minősítik magukat. Azzal már nem törődnek, hogy folyton valami bajuk van. Nemcsak becsípésük napján érzik karukat, de másnap is. Ahogyan a láz eltűnével megmarad annak következménye, éppen úgy érzik a részegség hatását kijózanodásuk után is. A mértéktelen ivás felkavarja testet is, lelket is. A szegény test úgy pihen utána, mint egy hajó, ha léket kapott. A lélek ennél is szánandóbb, mert vihart és minden érzést jobban átél, megérez.

Szégyellem elmondani, mennyi baja van az embernek a részegség miatt. Ezt azokra hagyom, akik nálam jobban tudják. Mert mi szégyenletesebb, mint mikor a részeg bizonytalanul ténfereg, mintha hajótörött lenne. Az Isten ajándékait esztelen káromlásra használja. Többször hallottam ilyen eset után: Ne lenne bor! Micsoda ostobaság és ütődöttség! Mások hibáinál az Isten teremtményét okozod.

Ember! Nem a bor részegített meg, hanem mértéktelen élvezeted. Azt mondd inkább: Ne legyen részegség és bujaság! Ha azt mondd: Ne lenne bor, rögtön azt is hozzátehetnéd: Ne legyen vas, a gyilkosságok miatt. Ne legyen éjszaka a tolvajok miatt. Ne legyen fény, a rágalmozók miatt. Ne legyen asszony az erkölcstelenség miatt. Végül mindent kifogásolhatsz.

Ne a bort szidd tehát, hanem a részegséget és azt, aki a jót rosszra használja. Ha barátod kijózanodik, fogd fülön és írd le részletesen szégyenletes állapotát. Mondd neki: „Azért van a bor, hogy jókedvre derüljünk, nem pedig, hogy szégyenletes dolgokat cselekedjünk. Nevezzünk és ne minket neveessenek ki. Ápoljuk egészségünket, ne pedig betegek legyünk tőle. Hozzuk helyre testünk gyengeségét és ne tegyük tönkre lelkünk erejét.

Isten megbecsült téged ezzel az ajándékkal. Miért élsz vele vissza mértéktelenségemben? Ha a szentéletű Timoteusz betegségében sem mert bort inni, csak mikor megparancsolta a mestere, milyen irgalmat remélsz, ha egészségesen is mértéktelenül iszol? Azt mondja: „Ne igyál tovább is vizet, hanem élj egy kis borral, gyomrod s gyakori gyengélkedéseid miatt” (1Tim 5,2–3). Nekünk pedig azt mondja: Kevés bort igyál a bujaság miatt, a csúnya beszéd miatt és minden aljas érzelem miatt, melyet a részegség szokott okozni. A bor jókedvderítő. „És a bor vidámságot az ember szívében” (Zsolt 103,15). Ti pedig tönkreteszitek ezt a jótulajdonságát.

Milyen vidámság az, ha elveszted józan eszedet? Ezer fájdalmad van. Minden fõrog körülöttesz. Rémesen szédülsz. Nagy lázadban olajjal keneted a fejedet. A nappalból éjszakát csinálsz, a sötétségből fényt. Nyitva a szemed, de azt sem látod meg, ami lábad előtt van. Így és ilyen állapotban botorkálsz mindenütt.

A részegek és mértéktelenek nappala az éjszakai homály. Nem mintha kihülne a nap, hanem a bortól elhomályosult agyuk miatt. Az italos ember minél többet iszik, annál nagyobb szomjat érez. Az ivás a szomjúság táplálója. A vágy végül lecsillapodik, de a szomjúság olthatatlan marad. A részegeskedés veszélyébe viszi azokat, akik rabul estek. Sokszor azon csodálkozik az ember, hogy az esztelenül ivók még annyira sem vigyáznak magukra, mint ahogyan megkímélik mások a boros tömlőket.

A borkereskedők nem engedik túlságosan megtölteni a tömlőket, hogy tönkre ne menjenek. A szegény gyomrot még ilyen elővigyázatra sem méltatják az italozók. Tele töltik, elrontják. Hallásuk, szaglászuk, látásuk eltompul. Szinte állati ösztönné süllyeszti le a szellemet.

Azért kaptad a torkodat, hogy színültig megtöltsd borral és más pusztító folyadékkal? Nem! Azért kaptad, hogy szent imádságokat mondj Istennek, felismerd és beszélj az isteni törvényről. Felebarátainak tanácsold a jót.

Nem tudja a gyors vízár olyan könnyen elszakítani a partokat és széttörni a gátakat, ahogyan a mértéktelenség és a bujaság aláássa egészségünk alapját. A mohó evés gyengíti a testi erőt és kifosztja, elpusztítja a lélek bátorságát. Nemcsak az súlyos a mértéktelennél, hogy nincs ellenálló ereje, tönkre megy a gyomra, testi, lelki egészségének vége van, hanem könnyebben költekeznek és pazarol. Egy napig sem tudja megtartani jövedelmét. Ha elfogy, adósságba keveredik.

Nem az evés rossz, nem is lehet, hanem a falánkság. Az is, hogy mértéken felül töltöd meg a gyomrod és elrontod. Nem a mértékletes borivás rossz, hanem a részegeskedés, mikor eliszod az eszedet.

Olyan testet teremtett nekünk az Úr, hogy nem tudunk élni étel nélkül. Csak vedd ki magadból a mértéktelenséget! Így használsz magadnak, egészségédnek legtöbbet.

Hát nem halljátok naponta a gazdagok életmódjából fakadt betegségeket? Honnan van a köszvény, a sok fejfájás? Honnan a rendetlen mirigy túltengések? Ezer más betegség. Nem a mértéktelen evésből és ivásból?

A túlterhelt hajó is könnyen tele lesz vízzel és elsüllyed. A mértéktelen, iszákos ember is meredek felé rohan és eldobja az eszét. Olyan, mintha halott lenne, pedig benne van a lelke. A rosszat meg tudja tenni, a jócselekedetre azonban nem különb, mint a halott.

Ilyen szörnyű az iszákosság, hogy még az érzéseket is el tudja venni. Az eszes embert, akinek az a tiszte, hogy mindenki felett legyen, olyanná teszi, mintha feloldhatatlan bilincsekben halottként feküdne. Semmit sem tud tenni. Még a holttestnél is rosszabb. Az legalább jóra is, rosszra is tehetetlen. Ezen mindenki nevet.

Barátai saját hibájának tartják, ezért leplezik és szégyenkeznek miatta. Ellenségei szidják, szidják, gyalázzák, átkozzák. Csak éppen azt nem mondják: Hát így kell élned? Még a levegőt sem érdemled meg? Még különbeket is tudnak.

Szeretteim! Minden erőnkől kerüljük el a mértéktelenséget. Csak annyit együnk, amennyi gyönyört okoz, igazi gyönyört és táplálja testünket. Ez Krisztus parancsára rendezett és féken tartható, erőt biztosít. A földi élet is könnyű lesz és előkészülünk a mennyei javakra a mi Urunk Jézus Krisztus kegyelmében és szeretetében. Legyen neki dicsőség és hatalom mindörökkön örökké. Amen.

21. Aranyzájú Szent János: A színház veszedelmei²⁹

El kell ezeket viselni? El kell ezeket túrni? A ti bizakodástok mellett akarok rólatok tárgyalni. Isten is így tett a zsidókkal. Őket szólította fel, hogy mondjanak ítéletet az Ő ügyében: „Én népem, mit tettem neked? Vagy miben voltam terhedre? Felelj nekem!” (Mik 6,3) „Minő gonoszságot találtak bennem atyáitok. Hogy eltávoztak tőlem? Semmiség után jártak és semmivé lettek” (Jer 2,5). Én is ezt utánzom és újra hozzátok fordulok: El kell ezt viselni? El kell ezt túrni? Beszédem és tanításaim után egyesek itt hagynak bennünket és a lóversenyekre özönlenek és úgy leisszák magukat, hogy az egész várost telekiabálják és összevissza ordítják. Sok emberben nevetést, de még többen siralmas sajnálkozást keltenek.

Otthon ültem és hallottam kitörő kiabálásukat. Mondhatom, többet szenvedtem, mint a viharba jutott tengeri utasok. Azok a legvégső veszélytől rettegnek, mikor a hullámok hozzáverődnek a hajó oldalához. Hozzám még ennél is erősebben törtek be a hangok. A földre borultam és befogtam a fületem.

Ezek jobban kiabáltak, mint a cirkuszi páholyok rivalgó nézői vagy a középrészek és az állóhelyek tömegei, mikor tapsolva harsognak a kocsisoknak.

Mit magyarázzak még? Mivel védekezünk, ha egy idegen jön ide bárhonnan? Megáll, kifogásolja ezt és így szól: Ez az apostolok városa? Ennek van ilyen szónoka? Ez a nép szereti Krisztust? Még a mai napon sem szeditek össze magatokat, amikor üdvösségünk jelét ünnepeljük? Nagyhéten az Urat keresztre feszítették. Meghozta legnagyobb áldozatát. Megnyitotta a paradicsomot. Az eltévedt embert visszavezette ősi hazájába. Az átkot kiengesztelte. A vétket eltüntette. A hosszú háborút befejezte. Véget ért Isten haragja az ember ellen. Az egész világ képét átalakította. Azokban a napokban, mikor böjtölni, Istent dicsérni és neki hálát kell adni mindazokért a jókért, melyeket oly nagy mértékben juttatott nekünk, akkor te elhagyod a templomot és a szent áldozatot, a testvérek társaságát, a nehéz böjtöt és az ördög foglyaként rohansz a cirkuszba!

Lehet ezt túrni? El lehet ezt viselni?

Folyton megkérdem ezt és ezzel szeretném enyhíteni fájdalmamat. Nem akarom hallgatással abbahagyni a kérdést. Elétek szándékozom tární és szemetek elé vetíteni.

Hogyan tudjuk majd Istent kiengesztelni? Hogyan tudjuk haragját megszüntetni?

Három nappal ezelőtt mindent elsöprő, hatalmas esőzés, zápor volt. Azt mondhatom, hogy a földműves szájából ragadta ki a kenyeret. Elfektette a telt kalászokat. Mindent elrohasztott a nagy nedvesség. Könnyörgtünk, körmenetet tartottunk. Az egész város folyóként áradt az apostolok helyéhez. Közbenjárónak kértük Szent Pétert és Szent Andrást és a hozzájuk hasonló Pált és Timoteuszt.

Azután, mikor Isten haragja lecsillapodott, nekibátorodtunk a tengernek, átvágtuk a hullámokat. Az apostolfejedelmekhez siettünk: Péterhez, a hit alapjához, Pálhoz, a választott edényhez. Szent dicséretet mondtunk nekik. Küzdelmeiket hangos szóval hirdettük. Elmondtuk erejüket és az ördög felett aratott győzelmeiket.

Nem rémített meg az elmúlt esemény? Nem okultál az apostolok nagy cselekedeteiből? Alig múlt el egy nap, már lelkiismeretlenkedsz és kiabálsz. Lelked a szenvedély foglyaként önmagáról megfeledkezve kóborol. Miért nem kötözöd össze magadban az esztelen rossz tulajdonságokat: a haragot és a bűnös vágyat? Tedd rájuk az összeszedettség igáját; az hasznos és könnyű. Helyezd föléd a helyes gondolkodást. Fuss az égi hivatásod útján; ne pedig az

²⁹ Contra Judos et theatra; P.G. 56,263–270

egyik büntől a másikhoz. Emelkedj fel a földről az égbe. Az ilyen versenyfutásnak igen nagy haszna van. (Saját körülményeidet vaktában és össze-vissza hagyod. Más győzelméért izgulsz. Hiábavalósággal és gonoszságban töltöd el a napot.)

Elfeledkezel arról, hogy ha szolgálidnak pénzt adsz kézbe, az utolsó fillérig megköveteled tőle az elszámolást. Így tesz velünk Isten. Számon kéri egész életünket: hogyan töltöttük el minden napunkat. Mit mondunk majd? Mivel védekezünk, ha eljön a számonkérés napja?

Te érted lett a nap, érted világít éjjel a hold, érted ragyog a csillagvilág. Téged szolgál a szél fuvalma, a folyók rohanása. Miattad csírázik a mag és növekszik a növényzet. Megtartja rendjét a természet futása. Felkel a nap és eljön az éjszaka. Minden te érted!

Téged szolgál a teremtett világ, te pedig az ördög vágyait teljesíted? Istentől bérbe kaptad lakásodat – ezt a világot értem –, bért pedig nem fizetsz.

Egyik nap cirkuszba mentél. Ez nem volt elég, hanem másnap, mikor ki kellett volna pihened a rosszaságot, akkor színházban voltál. Füstből a tűzbe rohantál. Másik, súlyosabb szakadékba kerültél.

Az öregek szégyent hoztak ősz hajukra, az ifjak kapkodnak fiatalságukban. Az apák odaviszik gyermekeiket. Már serdülőkorban megtanulják a rosszat és a gonoszság lejtőjére jutnak. Nem hibáznánk, ha gyermekgyilkosoknak neveznénk az ilyen apákat. Hiszen gonoszságukban tönkreteszik szülőtteik lelkét.

Milyen gonoszságukban? – kérdezheted.

Azért kesergek, mert beteg vagy, de ezt nem tudod és nem is keresel fel orvost. Elteltél erkölcstelenséggel és még azt kérdezed: miféle gonoszsággal! Nem hallgatod meg Krisztust, mikor így szól: „Én pedig azt mondom nektek, aki asszonyra néz, hogy őt megkívánja, már házasságtörést követett el vele szívében” (Mt 5,2). Mi lesz akkor, ha nem szemérmetlen gondolattal nézel rá? Nehezen hiszem el. Ha nem tudod visszatartani magadat a nézésben, hanem erős vággyal veted rá szemedet, hogyan állíthatod azt, hogy tisztán marad a lelked. Nem vagy kőből, sem vasból! Tested van, bizony emberi tested, melyet szénánál gyorsabban lángalobbant a testi vágy.

Mit mondjak a színházról? Ha a sétatéren néha asszonnyal találkozunk, megbotránkozunk. Te pedig beülsz előkelő helyedre; ott minden erkölcstelenségre emlékeztet, izgat. Rosszhírű nőt látsz fejfedő nélkül. Szégyenletes mozdulatokkal jön a színpadra. Aranyos ruha lebeg rajta. Izgató, elpuhult mozdulatai vannak. Szemérmetlen dalt énekel. Izgatóan rikácsol. Sikamlós szavakat beszél. Olyan szégyenteljes minden, amilyent csak el tudsz képzelni. Le sem veszed róla a szemed. És még azt mered mondani, hogy nem fogyatkozott meg emberi mivoltod! Nem vagy kőből. Nem vagy vasból.

Nem akarom ismételni magamat. Talán te megfontoltabb vagy, mint azok a derék, igaz emberek, akik a puszta odanézés miatt szívükben összeroskadtak. Nem emlékszel, mit mondott Salamon: „Vehet-e az ember tüzet az ölébe, Úgy, hogy ruhái meg ne égjenek? Járhat-e valaki izzó parázson, Úgy, hogy talpát meg ne perzselje? Így jár, ki betér társa asszonyához, aki őt érinti, nem marad büntelen” (Péld 6,27–29). Ha nem is éltél együtt a színésznővel, de vágyódtál utána, gondolatban már elkövetted a bünt. De nemcsak éppen akkor, hanem színház után, mikor már ő eltávozott, a képe bennfészkel lelkedben. Ottmarad a szava, az alakja, a tekintete, hullámzó mozgása, ruhája, erkölcstelen énekei és ezer más. Ezer sebbel térsz haza.

Vajon nem ettől van a sok házi felfordulás? A józanság kipusztulása. A sok elválás. A veszekedés, pereskedés. A sok nehézség, apró-cseprő dolog miatti összeveszés.

Mivel a színésznő eltölt és foglya vagy, feleséged kellemetlenebbnek tűnik fel. Gyermekeid alig elviselhetők. Cselédeid terhedre vannak. Az egész ház unalmas. Megszokott napi gondjaid és szükséges elfoglaltságod otthon untatnak.

Bárki jön hozzád, csak zavar és nem kívánatos.

Az még nagyobb bökkenő, hogy nem egyedül térsz haza, hanem színésznőt is viszel magaddal. De nem nyíltan és egyenesen. Ez könnyebb lenne. Feleséged hamar kidobná. De

gondolatban, lelkedben tölt el egészen. Babiloni lángot gyújt benned, vagy még ennél is súlyosabbat. Nem olajos kóc, nafta, szurok táplálja a tüzet, hanem amiket fentebb említettem. Ez áraszt el mindent.

A lázas betegek ápolóik ellen semmi kifogást sem tehetnek, mégis minden rossz körülöttük, nyugós betegségük miatt. Nem kell nekik az étel. Szidják az orvosokat. Haragusznak családjukra. Apollóik nem tudnak kedvükre tenni. Ezek is, akik ilyen nehéz bajban vannak, nyugtalanok, méltatlankodnak, mindig szerelmüket látják.

Micsoda nehéz állapot!

Ha egy farkast, oroszlánt, vagy bármilyen vadat nyíllal megsebeznek, menekül a vadász elől. Az eszes ember pedig, ha sebet kap, követi megsebzőjét. Ekkor persze még súlyosabb nyilat kap, mégis jól érzi magát sebében. Az a legszörnyűbb, hogy gyógyíthatatlan betegségbe esik.

Aki nem utálja a fekélyt és nem is akar megszabadulni tőle, hogyan is keresné fel az orvost! Azért bánkódom és szomorkodom, hogy ekkora bánattal és keserőséggel szívetekben távoztok innen a földről. Ne fájna nekem, mikor egy kis gyönyör miatt majd örök szenvedésben éltek? Még a pokol és örök büntetés előtt végső ítéletet mondtok magatokról.

Mondd csak, nem nagy kínzás ilyen vágyat táplálni, állandóan benne égni, a rendetlen szerelem tüzeit mindenütt éleszteni?

Nem vádol a lelkiismereted?!

Hogyan léped át e szent küszöböket? Hogy veszed magadhoz az Oltáriszentséget? Hogyan hallgatsz beszédet az önmegtágadásról, ilyen fekélyekkel és sebekkel telten? Lelkiismeretedet e szenvedély rabszolgájává tetted.

Mondjak még mást is?

Jól lehet látni nálatok a lelkiismeret fájalmát. Már most – beszéd közben – látom, hogy ütök homlokukat. Nagyon hálás vagyok nektek, hogy ilyen szívetek van. Azt gondolom, hogy sok, feddhetetlen életű tesz így, mert fájnak neki testvéreinek bűnei. Fáj és marcangol, hogy ilyen nyáját bomlaszt az ördög. Ha akarjátok, gyorsan elzárjuk tőle az utat.

Hogyan?

Ha a tanításunk hálóját kifeszítjük és felkutatjuk a vadállat foglyait. Az oroszlán torkából kiragadjuk őket. Ne mondd: Kevesen vannak, akik a nyájtól elszakadtak. Ha csak tízen is vannak, nem mellőzhető el a kár. Akár csak öten, vagy ketten lennének, vagy egyetlen egy. Az isteni pásztor azért hagyta el kilencvenkilenc juhát, hogy a századik után menjen és nem nyugodott addig, míg ismét vissza nem vitte. A kóbor báránnyal újra kiegészítette a teljes számot.

Ne mondd, hogy csak egy tévedt el közülünk. Gondold meg, hogy lélek az. Miatta lett az egész látható világ. Miatta lett a törvény, a büntetés, a fenyítés. Sok ezer csoda és Isten különféle működése. Miatta nem kímélte meg Egyszülöttét sem.

Vedd figyelembe, Isten mekkora fontosságot tulajdonított egynek. Ne becsüld le megmentése szükségét. Menj utána és hozd vissza. Vedd rá, hogy ne tegyen többé ilyent. Így elég védelmünk lesz Isten előtt. Ha azonban nem fogadja szívesen és sem a mi tanácsunkra, sem a ti buzdításokra nem teszi meg, élek azzal a jogommal, melyet Isten adott nekem, nem megsemmisítésül, hanem építésre.

Azért megmondom és kihirdetem nektek harsány szóval: Ha valaki e figyelmeztetés, e tanítás után elmegy a lélekölő színházba, nem engedem be ide a templomba. Nem hallgathat szentmisét. Nem szolgáltatok ki neki az Oltáriszentséget. Úgy teszek én is, mint a pásztorok, mikor a mételykóros birkákat elválasztják az egészségesektől, hogy ne fertőzzék meg a többi.

Régen a leprást kiharcolták a táborból, mégha király is volt. Elkülönítették minden díszével együtt. Mennyivel inkább kell kizárnunk a lelki leprásokat e szent táborból.

Eddig kértem, tanácsoltam. Ennyi figyelmeztetés, buzdítás után kénytelen vagyok operálókést használni.

Már éppen egy éve, hogy idekerültem várostokba. Nagyon gyakran figyelmeztettek benneteket. Mivel egyesek jól érzik magukat e társaságban, ezután késsel nyúlok a sebhez. Valódi késem nincs. De a szavam jobban vág minden eszköznél. Ha nem is égetek tűzzel, van tűznél hatásosabb tanításom.

Ne vedd meg szavaimat. Ámbár egyszerű és sajnálatraméltó vagyok, de kaptam Isten kegyelméből hatalmat, hogy ígéretemet végrehajtsam.

Ki kell zárunk tehát az ilyen embereket, hogy az egészségesek még nagyobb erőben távozzanak innen. A betegek pedig erőt gyűjtsenek magukban e súlyos betegség után.

Még ha borzadtok is a gondolataimtól (látom, hogy mindnyájan megrázkódtok és elcsüggedtek), mégis ki kell őket zárnom. Így az egész kérdés megoldást nyer. Jogot kaptunk az összekötésre; ugyanígy a feloldásra is. És ha kell, ismét visszavezetjük őket az Egyházba.

Nem akarom testvéreimet elszakítani tőlünk, de az Egyházat meg kell menteni a szégyentől. Most a görögök is kinevetnek bennünket, a zsidók is gúnyolódnak, ha semmibe se vesszük a vétkezőket. Úgy pedig nagyon megdicsérnek minket. Csodálják az Egyházat. Tiszteletben tartják törvényeinket.

Senki se lépjen be tehát ide a templomba, míg abban az erkölcsstelen környezetben él. Ne vegyük magunk közé. Legyen közös ellenségünk. „Ha valaki nem engedelmeskedik levélben megírt szavunknak, azt jegyezzétek meg és kerüljétek a társaságát, hadd szégyellje magát” (2Tessz 3,14). Így tegyetek ti is. Ne beszéljétek vele. Ne fogadjátok vendégül. Ne hívjátok asztalotokhoz. Bárhol találkoztok vele: városon kívül, vagy a forgalmas sétatéren, ne legyetek vele. Így könnyen visszaszerezzenek az Egyháznak.

A vadászok a nehezen befogható vadakat nem egy oldalról, hanem minden irányból üldözik és úgy hajtják be a hálóba. Így vadászunk mi is együtt ezekre a megvadult lelkekre. Gyorsan üzzük be az üdvösség hálójába: ti egyfelől, én a másik oldalról. Hogy ez megtörténjék, ti is nehezteljétek velem. Fájjon az Isten törvényének megsértése. Forduljatok el az ilyen beteg és bűnös testvérektől, hogy örökre megőriztétek őket.

Nem valami kis büntetésben lesz részetek, hanem igen nagy bűnhődés vár rátok, ha ilyen lélekromlás mellett szó nélkül elhaladtok.

Ha egy szolga aranyat vagy ezüstöt lop, nemcsak maga a tolvaj bűnhődik, hanem cinkosai is és akik nem jelentették fel, pedig tudtak róla. Mennyivel inkább így van az Egyházban. Egyszer majd így szól hozzád az Isten: Láttad, hogy házamból loptak. Nem ugyan arany-, vagy ezüst-edényt, hanem önmehtagadást. Értékes testet kapott. Nagy áldozatban részesült és mégis elment az ördög helyeire: a cirkuszba és a színházba. Ilyen nagy bünt követett el. Miért hallgattál? Miért viselted magadban? Miért nem mondtad meg a papnak? Nagy büntetést kapsz ezért.

Én is így teszek: ámbár fáj, mégsem tekintek el a súlyosabb büntetéstől. Sokkal jobb fájdalom árán kikerülni a jövő büntetést, mint kímélet után nagyon megbűnhődni.

Nem biztonságos, nem is veszélytelen ilyeneket titokban tartani. Saját magad készíted elő büntetésedet. Én pedig mindnyájatok üdvéért felelős vagyok. E miatt beszélek és teszek így állandóan. Bár nagyon fáj, bár nehéz embernek tűnök fel, bár nehezteltek rám, mégis meg kell tennem. Hogyan állnék meg ama félelmetes trón előtt pizokban, bűnben?

Bárcsak gyorsan állnának lábra e szerencsétlenek a szentek imádságaira. A bűn nélküliek még nagyobb dicsőségbe és józanságba jussanak, hogy ti is elérjétek üdvösségeteket, én is örülhessek. Legyen dicsőség az Istennek most és mindörökkön örökké. Amen.